LETO VI. ŠT. 36 (277) / TRST, GORICA
ČETRTEK, 27. SEPTEMBRA 2001

NOVI GLAS

SETTIMANALE
SPEDIZ. IN A.P. - 45% - ART. 2 COMMA 20/b
LEGGE 662/96 - FILIALE DI GORIZIA
ISSN 1124 - 6596

CENA 1500 LIR 0,77 €

www.noviglas.it

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

DVE GORICI - ENO MESTO?

Spet se posvečamo Gorici, saj ob tisočletnem jubileju ni tega nikoli preveč. Če smo prejšnje dni slavili z veličastno glasbeno prireditvijo to slavno obletnico, se pa sedaj spet pomudimo ob nekaterih aspektih bolj političnega značaja. Prav v zadnjem času je goriški župan Gaetano Valenti spet poskrbel za primerno temo v debati o dveh Goricah oz. njih odnosih. V svojem govoru v goriškem Rotary club je župan ponovno opozoril na nekatere aktualne teme. O vsem tem pa teče že itak dolga razprava.

Grški filozof Platon je v svoji knjigi Republika (Država) napisal nekaj pronicljivih misli o mestu oz. mestni vladi. V njih med drugim poudarja vlogo in poslanstvo mesta, ko piše o nastanku mestne države. Zakaj in kako ta nastane? Tako pravi Platon: "Tako se ljudje, ko potrebujejo pomoči, obračajo drug na drugega, zdaj za to, zdaj za ono; in ker imajo raznotere potrebe, se združijo v naselbini, kot soobčani pripravljeni drug drugemu pomagati. To naselbinsko skupnost imenujemo mestno državo" (iz Republike – Države). Kaj pomeni mesto, v čem so skupne poteze?

Goriški župan je v svojem prikazu Gorice sicer pravilno ocenil, da Gorica in Nova Gorica ne bosta nikoli eno samo mesto. S tem se popolnoma strinjamo. Gotovo pa so valutacije župana in naše v tem oziru vsaj nekoliko (če ne bistveno) različne. Gorica in Nova Gorica imata predvsem za seboj različne tradicije. Gorica je mesto s svojim starim zgodovinskim izročilom oz. s svojo kulturno, socialno in sploh drugačno podobo od svojih cesarjev saške dinastije (Otona III.), goriških grofov do habsburških vladarjev in nato sodobne politične zgodovine. Gorica je mesto, ki je tudi v splošni slovenski zgodovini odigralo pomembno vlogo.

Po drugi svetovni vojni je z delitvijo med Italijo in Jugoslavijo tudi širša Goriška spremenila svoje lice. Onstran meje je postopno nastalo novo središče – Nova Gorica, ki je seveda v vseh teh letih šlo svojo pozitivno pot naprej. Državi, ki jima danes obe mesti pripadata, sta sicer še v svojih posebnih političnih okvirih. Ena je že od vsega začetka v Evropski uniji, druga pa je danes pred vstopom vanjo.

Goriški župan med drugim pravi, da pač državne meje ne bodo padle. Tako kot so danes recimo med Italijo in Francijo, med Francijo in Nemčijo, ki so vse države Evropske unije, bo gotovo tudi kasneje med Italijo in Slovenijo podoben položaj. Zato bo tudi ostala meja med obema Goricama in prav zato ne bo prišlo do ene same Gorice. Valenti pravi načrtu o združitvi obeh mest utopija. Seveda, tudi če to gledamo z različnih zornih kotov. Ali ne bi bila nevarna združitev obeh Goric tudi za narodnostni problem?

Eno samo mesto predstavlja določene rekvizite, ki smo jih sicer že prej nakazali, vsaj nekatere in prav Platonove misli o nastanku mesta lahko v nekem smislu veljajo gotovo tudi – poleg drugih - za obe Gorici. Danes namreč večkrat slišimo zlasti s slovenske strani (Nova Gorica) idejo o enem samem mestu, ki naj bi ga sestavljali obe mesti po vstopu Slovenije v Evropsko unijo. Kako bo tedaj na tem skupnem goriškem prostoru? Se bo bistveno kaj spremenilo? Bo narodnostno vprašanje rešeno -- in kako? STRAN 2

ANDREJ BRATUŽ

MIMOGREDE

Slovenski predsednik Milan Kučan je ob 150. obletnici ustanovitve Mohorjeve družbe na predlog Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Slovenske matice in Društva slovenskih pisateljev odlikoval Mohorjeve družbe v Celju, Celovcu in Gorici z Zlatim častnim znakom RS.
V obrazložitvi ukaza o podelitvi odlikovanja je zapisano: "Za neutrudno širjenje slovenske knjige in utrjevanje narodne zavesti med Slovenci podeljujem ob 150-letnici Mohorjeve družbe Zlati častni znak svobode Republike Slovenije Mohorjevi družbi v Celju, Mohorjevi družbi v Celovcu in Mohorjevi družbi v Gorici."

DVA TEDNA PO TERORISTIČNEM NAPADU NA ZDA

SVET TREPETA V GROZI

DRAGO LEGIŠA

V središču pozornosti svetovne javnosti je še vedno zločinski in hkrati podli atentat v torek, 11. t.m., v New Jorku in Washingtonu, kjer sta bili hudo poskodovani gospodarski in politični središči moči edine svetovne velesile. Koliko ljudi je ob atentatih izgubilo življenje, še ni natančno znano in bo verjetno tudi takšno ostalo. Že zdaj pa je gotovo, da je mrtvih krepko čez sest tisoč. Ameriški predsednik Bush je ob pritrjevanju mnogih svojih rojakov in tudi nekaterih prijateljev in zaveznikov izven ameriške celine kmalu po strahotnih atentatih nekajkrat izjavil, da se je v torek, 11. septembra, dejansko začela prva vojna v 21. stoletju in v novem tisočletju. Bog ne daj, da bi se ta napoved tudi uresničila, saj starejši rodovi še niso pozabili grozot obeh zadnjih svetovnih morij ter negotovosti in tegob "hladne vojne", ko je mir na svetu bil odvisen od atomskega in jedrskega ravnovesja.

Oba atentata v ZDA so organizirali in izvedli pripadniki islamskega fundamentalizma, na čelu katerega je 54-letni Osama Bin Laden, eden najbogatejših ljudi na svetu. Njegovo teroristično organizacijo, ki je napovedala "sveto vojno" ZDA in njihovim zaveznikom ter prijateljem po vsem svetu, očitno sestavljajo naravnost odlično izvežbani pripadniki. Organizacija gotovo razpolaga z velikimi denarnimi sredstvi in ima svoje postojanke v vseh zahodnih državah ter gotovo uživa podporo kake države v arabskem oziroma muslimanskem svetu. Bin Laden je - vsaj do pred kratkim - imel svoj "glavni stan" v Afganistanu in užival pokroviteljstvo afganistanskih talibanov, to je režima, ki je na oblasti v tej državi. Ameriška vlada je od talibanskega režima takoj po atentatih zahtevala, naj ji talibanski režim nemudoma izroči Osamo Bin Ladena, kar so v afganistanski prestolnici Kabulu zavrnili, češ da je treba njegovo odgovornost najprej dokazati. Naposled pa so talibani dejali, da so Osamo Bin Ladena pozvali, naj zapusti Afganistan.

STRAN 12

OB RAZPRAVI NA DEŽELI

O ZAJAMČENEM ZASTOPSTVU NAŠE MANJŠINE

ALOJZ TUL

Vprašanje o zajamčenem zastopstvu manjšinskih narodnih skupnostih, ki nedvomno spada v sklop manjšinske zaščite, se smiselno utemeljuje in si postopoma utira pot v konkretnih primerih. V naši neposredni bližini se to načelo uresničuje v sosednjih republikah Slovenije in Hrvaške, kjer to ugodnost že dolgo vrsto let med drugim uživata tudi italijanska in madžarska manjšinska skupnost. Pogostoma se v tem pogledu omenja tudi danska manjšina v severni Nemčji in v zadnjem času ladinska skupnost v bocenski pokrajini.

Že pred mnogimi leti je zahtevo po normalnem zajamčenem zastopstvu postavila tudi stranka Slovenske skupnosti in jo, kot je vsem znano, odločno postavljala tudi med potekom parlamentarnega postopka za odobritev zaščitnega zakona, vendar zakonodajalec ni šel dlje od ohlapnega formuliranja 26. člena glede parlamentarne zastopanosti. Volilni zakoni naj vsebujejo določbe, ki naj olajšajo dostop zastopstvu kandidatov, pripadajočih slovenski manjšini. Tu smo torej še daleč od zajamčenega zastopstva.

Trenutno je na vrsti avtonomna dežela Furlanija-Julijska krajina, katere predstavniki v zadnjem obdobju priznavajo utemeljenost zahteve po vsaj minimalnem zastopstvu slovenske manjšine v deželnem svetu, kar je delno tudi sad pritiskov oziroma prigovarjanj matične države Slovenije. Če bi dežela to manjšinsko zahtevo uresničila, bi vsaj delno popravila krivico iz leta 1993, ko je z neugodno spremembo volilnega zakona dejansko onemogočila izvolitev neposrednega zastopnika slovenske manjšine. V tem smislu je bil pred kratkim predložen osnutek novega volilnega zakona, ki pod določenimi pogoji in z omejitvami predvideva, da bi manjšine kot take imele možnost izvoliti svojega predstavnika v deželni svet.

Naj takoj povem, da so stališča posameznih strank tako iz vrst vladajoče večine kot iz opozicije do omenjenega predloga različna, tako da so trenutni izgledi za njegovo končno odobritev bolj negativni.

STRAN 2

ZASKRBLJENOST

TRST ZAMUJA PRILOŽNOSTI

Nova desnosredinska uprava župana Roberta Dipiazze je le nekaj mesecev na čelu tržaške občine, a je v tem času kar dodobra razburkala krajevne politične vode. Začelo se je s postavitvijo slike nekdanjega podestaja Pagninija v galerijo županov na tržaškem županstvu, nadaljevalo s polemikami v zvezi s predlogom o postavitvi kipa iredentista Oberdanka v sredino trga, ki je poimenovan prav po njem, z zadržanostjo pri podpisu dogovora med tržaškim in koprskim pristaniščem ter Slovenskimi železnicami in z dogodki v vzhodnokraškem rajonskem svetu, nazadnje pa s stališčem večine, da je treba začasno zaustaviti nekatere že sprejete ukrepe prejšnje Illyjeve uprave, ki se nanašajo na določena javna dela v mestu in okolici (izgradnja vrtca in jasli v Bazovici, izgradnja parkirišč na Opčinah, izgradnja občinske izpostave v Škednju, obnova tamkajšnjega bivšega gledališča idr.).

Vse te dosedanje poteze večine so naletele na ostro kritiko in obsodbo s strani levosredinske opozicije, ki Dipiazzovi upravi očita nedemokratičnost in je med drugim mnenja, da občine v resnici ne vodi župan Dipiazza, temveč odbornik za kulturo in poslanec Nacionalnega zavezništva Roberto Menia. Prav Menia je bil pobudnik številnih prej omenjenih potez občinske uprave, ki so v prvi vrsti prizadele slovensko narodno skupnost na Tržaškem. Zato Slovenci ne moremo pozitivno oceniti dosedanjega delovanja uprave, pa čeprav je bilo zabeležiti tudi nekaj manjših pozitivnih premikov, kot je bil npr. kompromis okoli začasne lokacije vrtca in šole pri Sv. Ani (a to šele po vztrajnem prizadevanju staršev in šolnikov in po odločilnem posegu slovenske generalne konzulke Jadranke Šturm Kocjan).

Slika, ki se ponuja opazovalcu, ne samo slovenskemu, ni ravno navdušujoča. Mimo župana, ki tudi značajsko slabo prenese pripombe, je treba zlasti imeti v mislih politično večino, ki ga podpira. Ne gre le za določene pobude, ki zaradi eklatantnosti pritegujejo pozornost javnosti. STRAN 2

IVAN ŽERJAL

VSEBINA

02 Janez Povše
MOLITI ZA MIR

02 Breda Susič
KONČNO SREČANJE ARAFAT-PERES

03 Iva Koršič / intervju
BOŽIDAR TABAJ

04 Jurij Paljk
"NAJ ZMAGAJO POGOVOR, MIR IN SOLIDARNOST!"

05 Avguštin Lah
ČEMU SLUŽI TEOLOGIJA IN CERKEV?

07 Verena Koršič Zorn
ŠANTEL: IZSEK IZ VSESTRANSKE USTVARJALNOSTI

08 Ivan Žerjal
OBČINA DOLINA IMA SVOJ GRB IN PRAPOR

12 Erika Jazbar / pogovor
ELISABETTA POZZETTO

13 Marjan Drobež
KORAK ZA KORAKOM NOVI ODNOSI Z JUGOSLAVIJO

15 Levinia Škerlavaj
MOSP: VTISI S POLETNE IZMENJAVE V FRIZIJI

SVET OKROG NAS

OBISK EVROPSKEGA POSLANCA CAVERIJA

"ZAJAMČENO ZASTOPSTVO JE SAMOUMEVNO"

Zajamčeno zastopstvo manjšin je nekaj samo po sebi umevnega, o tem vprašanju pa je treba v deželnem svetu Furlanije-Julijske krajine ustvariti pozitivno mnenje. Tako je med drugim dejal evropski poslanec Union Valdôtaine Lucien Caveri, ki je bil v ponedeljek, 24. t.m., na obisku v Trstu. Caveri, ki se te dni mudi v Ljubljani na zasedanju liberalno-demokratske poslanske skupine evropskega parlamenta in na mednarodnem srečanju liberalno-demokratskih strank (kar je označil kot znak pozornosti in upoštevanja do Slovenije), je v Trst prišel kot gost stranke Slovenske skupnosti, med svojim obiskom pa se je seznanil z vprašanjem Glasbene matice in se srečal s časnikarji na sedežu SSk v Trstu.

Osrednji temi obiska sta bila zamujanje pri izvajanju zaščitnega zakona in reforma volilnega sistema v F-Jk. Pri SSk vlada velika zaskrbljenost zaradi neizvajanja zaščite (poleg tega se je celo zgodilo, da je tržaška prefektura zavrnila neko prošnjo za spremembo priimka, sklicujoč se na dejstvo, da ozemlje, kjer naj bi zaščita veljala, še ni bilo določeno), Caveri pa je izrazil pričakovanje, da se bo situacija deblokirala, saj gre za državni zakon, ki ga je treba spoštovati in ki se sklicuje tudi na evropska določila o pravicah manjšin, ki jih je Italija podpisala. V nasprotnem primeru bi se v javnosti okrepil vtis, da je Italija država, ki je sprejela zakon zato, da ga ne bi izvajala.

Posl. Caveri pa je tudi izrazil zanimanje za predlog deželnega svetovalca Severne lige Beppina Zoppolata o omogočanju izvolitve manjšinskih predstavnikov v deželni svet F-Jk. Ta se približuje zajamčenemu zastopstvu po zgledu slovenske zakonodaje in je zato blizu stališčem SSk, saj po mnenju slovenske stranke daje večjo reprezentativnost predstavniku manjšine, le-tej pa omogoča, da v polnosti izrazi svoj etnični glas. SSk predlaga tudi nekatere dodatne izboljšave k Zoppolatovemu predlogu: tako naj bi namesto dvojne imeli samo eno glasovnico, za slovenskega kandidata pa bi bilo treba zbrati tisoč podpisov na celotnem deželnem ozemlju (kar bi po mnenju SSk omogočilo izvolitev več slovenskih kandidatov in ne samo enega). Kot je dejal posl. Caveri, bi ta predlog morala upoštevati tudi levica, v prvi vrsti pa sredinsko zavezništvo Marjetice v okviru leve sredine.

IŽ

DEŽELNI SVET

IZVOLILI SEDEM ČLANOV V PARITETNI ODBOR

V torek, 25. t.m., je deželni svet Furlanije-Julijske krajine izvolil sedem članov v paritetni odbor, ki ga predvideva 3. člen zaščitnega zakona. Izvoljeni so bili Adriano Ritossa (za Nacionalno zavezništvo), Milan Koglot (za gibanje Evropska demokracija), Ferruccio Clavora (za Severno ligo), Renzo de' Vidovich (za Krščansko-demokratski center), Stojan Spetič (za Stranko italijanskih komunistov), Stefano Pizzin (za Leve demokrate) in Livio Furlan (za Marjetico). Spetič in Clavora sta bila izvoljena kot pripadnika slovenske manjšine, sicer je slovenske narodnosti tudi Milan Koglot. S torkovim glasovanjem se je število izvoljenih članov v paritetni odbor povišalo na deset, od katerih je pet Slovencev (zbor slovenskih izvoljenih predstavnikov je junija že izvolil Andreja Berdona, Maria Lavrenčiča in Davida Klodiča). Sedaj jih bo treba izvoliti še 10, od katerih zopet pet Slovencev: enega Slovenca mora imenovati italijanska vlada, štiri pa deželna vlada F-Jk. Skupno predstavništvo naše manjšine je za ta mesta določilo sen. Miloša Budina, dalje še Rudija Pavšiča in Jole Namor za SKGZ ter Iva Jevnikarja in Damjana Paulina za SSO.

S 1. STRANI

O ZAJAMČENEM

Kaže, da tudi med politično organiziranimi Slovenci ni soglasja o tem, po kakšnem postopku naj se izvolijo v deželni svet predstavniki slovenske narodne skupnosti. Levim strankam očitno ne gre v račun, da bi zastopnik ali zastopniki slovenske manjšine bili izvoljeni na posebni listi in da volivci, ki bi se odločili za takšno listo, ne bi mogli glasovati tudi za kako drugo navadno listo. V Sloveniji volivec italijanske narodnosti prejme dve glasovnici: za izvolitev manjšinskega predstavnika (kateri je izvoljen ne glede na število prejetih glasov) in za izvolitev poslanca na drugih listah. Deželni zakonodajalec ima torej konkreten model, kako v vsakem primeru zagotoviti predstavništvo manjšine in obenem omogočiti, da slovenski volivci lahko glasujejo tudi za kako drugo listo, ki ni manjšinska.

V zvezi z omenjeno razpravo, ki poteka na deželi, in s polemiko tudi med Slovenci je morda potrebno razčistiti nekatere pojme v zvezi z uveljavljanjem pravice do minimalnega zajamčenega zastopstva. Prvi pogoj je obstoj organizirane in priznane manjšine. Če zatrjujemo, da manjšina obstaja in mora biti politični subjekt, potem morajo njeni izvoljeni predstavniki avtonomno zastopati njene interese in izvrševati njen program. To svojo nalogo lahko opravljajo, če jim pripadniki manjšinske skupnosti na volitvah poverijo zadevni mandat. Izvolitve kandidatov slovenske narodnosti na drugih listah nujno omejuje njihovo avtonomnost pri odločanju o manjšinskih zadevah, razen v primeru, da bi jim stranka dopustila omenjeno avtonomnost. Nihče ne omejuje možnosti, da so slovenski kandidati izvoljeni na katerikoli listi, toda zakon mora nuditi zadostno jamstvo, da bo manjšinska skupnost vsaj minimalno zastopana v deželnem svetu. Morebitna izvolitev kandidatov slovenske narodnosti na navedenih listah ne more nadomestiti neposrednega mandata manjšinske skupnosti.

S 1. STRANI

DVE GORICI

To je le nekaj problemov, ki ob vsem tem nastajajo in se tako danes (kot gotovo tudi jutri) ob njih lahko samo zamislimo. Bodočnost bo vsekakor pokazala, kaj bo iz vsega tega.

PRVA SEJA

NALOGE KOORDINACIJE SSO-SKGZ

Na prvi seji skupne koordinacije SSO-SKGZ, ki je bila v petek, 21. t.m., v Peterlinovi dvorani v Trstu, so prisotni, na čelu s predsednikoma krovnih organizacij Sergijem Pahorjem in Rudijem Pavšičem, razpravljali o nalogah tega novega telesa, ki se je oblikovalo pred nedavnim. Koordinacija, ki krije vse resorje manjšinske organiziranosti, bo morala izbirati strategijo pristopa do vseh vprašanj, ki zadevajo slovensko manjšino v Italiji.

V prvi vrsti, je bilo rečeno, se bo koordinacija SSO-SKGZ ukvarjala z izvajanjem zaščitnega zakona (pri tem je važno, kako bo sestavljen paritetni odbor, o katerem se je oz. se odloča v teh dneh v okviru deželnega sveta in vlade F-Jk, in kdo ga bo vodil). Drugo področje delovanja koordinacije je zastopanost manjšine. Na dlani je, da sedanje skupno predstavništvo ni več odraz realnega stanja, ki vlada v naši skupnosti. Dati je treba pobudo za novo zastopstvo, pri tem pa upoštevati nove realnosti, ki se pojavljajo, kot npr. skupščino izvoljenih predstavnikov in načrtovani deželni inštitut za Slovence. Koordinacija se bo ukvarjala tudi s področjem odnosov med manjšino in matično Slovenijo, kjer je bilo ugotovljeno, da manjka celovita strategija. Lahko bi pri slovenski vladi oblikovali tudi nekakšen urad ali telo, ki bi skrbelo za koordinacijo odnosov matica-manjšina. Določene korekture pa so potrebne tudi na področju notranje organiziranosti manjšine. To bo tudi predmet vsemanjšinske programske konferenci, ki jo krovni organizaciji pripravljata za prihodnje leto in ki bi se morala odvijati v štirih fazah: februarja 2002 naj bi stekel interni simpozij, na katerem bi analizirali situacijo.

Sledilo bo delo po skupinah, ki bo moralo privesti do določenih zaključkov, le-te pa bodo nazadnje predstavili javnosti.

IŽ

BLIŽNJI VZHOD

KONČNO SREČANJE ARAFAT-PERES

BREDA SUSIČ

V mračnih dneh, ko se svet pripravlja na novo vojno, je za nekaj dni izgledalo, da bodo nova razmerja v svetu prinesla kanček optimizma vsaj k reševanju bližnjevzhodne krize. Kot znano, je palestinski voditelj Arafat proglasil prekinitev ognja, zato da bi zadostil pogojem, ki jih je za sklic vrhunskega srečanja med Arafatom in izraelskim zunanjim ministrom Peresom zahteval izraelski premier Sharon. Razmere na zasedenih ozemljih so se v dneh po proglasu resnično umirile. Palestinske skupine skrajnežev Jihad in Hamas pa sta takoj pojasnili, da ne nameravata spoštovati premirja, saj se mora boj proti izraelskemu okupatorju nadaljevati. Že v četrtek, 20. t.m., je prišlo do prvega hujšega atentata v Cisjordaniji, blizu Betlehema. Oborožena skupina "mučenikov Al-Aqsa" je umorila in hujše ranila izraelsko žensko in moža. Kljub temu se je ozračje razbremenilo: priprave na vrh Peres-Arafat so stekle, evropski diplomati so sklicali sestanek izraelskih in palestinskih varnostnih služb, da bi natančno pripravili srečanje državnikov; ameriški predsednik Bush je spremenil svoje zadržanje do Arafata, ki ga je prej obtoževal, da je storil premalo za ustavitev terorizma na Bližnjem vzhodu, in govorilo se je celo o bližnjem srečanju med njima. Peres je večkrat pohvalil prizadevanja Arafata, da spoštuje 48-urno prekinitev ognja, kljub temu da so samostojne skupine skrajnežev nadaljevale z obstreljevanji. Rekel je, da si nihče ne more predstavljati, da bo Arafat rešil svoje probleme s skrajneži, kot bi pritisnil na gumb.

Toliko pričakovani vrh je bil napovedan za nedeljo, 23. t.m. Izraelski premier Sharon pa je zadnji trenutek zopet preklical srečanje zaradi obstreljevanja judovskega naselja v Gazi. V napadu sicer ni bilo žrtev, vendar se je napetost na območju močno povečala. Samo nekaj ur kasneje pa je prišlo še do hujšega atentata v judovskem naselju v Cisjordaniji, v katerem je izgubilo življenje mlado izraelsko dekle. Za uradno obrazložitvijo preklica pa se skrivajo pritiski manjših desničarskih strank, ki Sharonu grozijo, da bodo izstopile iz vlade, če bo do vrha dejansko prišlo. Peres je bil zaradi Sharonovega preklica vrha zelo razdražen, zato je iz protesta napovedal, da se umakne na oddih, dokler se Sharon ne bo premislil in ga pustil, da opravi svoje delo. Na sestanku z ostalimi laburističnimi ministri Sharonove vlade je celo omenil možnost odstopa s položaja.

V petek, 28. t.m., bo poteklo eno leto, odkar se je pričela t.i. nova palestinska intifada. Sprožil jo je Sharon, ko se je demonstrativno sprehodil po Tempeljskem griču, ki je tretji najsvetejši kraj za ves islam. Ustaja in izraelska reakcija nanjo je v enem letu povzročila 821 mrtvih, 629 Palestincev in 169 Izraelcev. Pred koncem redakcije smo izvedeli, da je do srečanja med Peresom in Arafatom končno le prišlo. O tem več prihodnjič.

S 1. STRANI

TRST ZAMUJA

Po dosedanjem splošnem delovanju ima človek vtis, da se miselnost določenih ljudi sploh ni spremenila in da je njihova vizija Trsta ostala ista, se pravi: bolje je, če vse ostane tako, kot je, saj iz tega določeni krogi črpajo politično in gospodarsko moč. Kam bo vse to pripeljalo, če se take hude slutnje uresničijo, bomo videli in občutili čez nekaj let. Sodeč po dosedanjem obnašanju te večine, pa bi dali kar prav tistim, ki pravijo, da Trst zamuja vrsto priložnosti, da zopet postane tisto, kar je nekoč bil, se pravi pomembno in dinamično gospodarsko in kulturno središče v Srednji Evropi, odprto vsem izzivom.

POVEJMO NA GLAS JANEZ POVŠE

MOLITI ZA MIR

Res, v tem trenutku je treba moliti za mir. Obsežne in neučakane priprave na silovito vojaško akcijo so prevelika stvar, da bi lahko bili mirni. Treba je moliti za mir, ker je drvenje v vojno tako zagnano, da to ne more biti dobro. Kot da bi bila zgodovinska izkušnja minulega stoletja z morjem žrtev pozabljena in zaman. Treba je moliti za mir, ker v tem hipu kot da znotraj uradnega razvitega sveta ni prostora za tehtnejši premislek, za globljo oceno razmer v svetu dandanes in tudi v naslednjih letih. Treba je moliti za tehten premislek, ker Združene države Amerike napovedujejo pravično, muslimanski skrajneži pa sveto vojno. Vojna v resnici nikoli ni in ne bo sveta niti pravična, vojna je vedno uničevanje in iztrebljanje. Treba je moliti za mir, da se ne bi globlje potopili v potvarjanje svetosti in pravičnosti, pač pa bi raje preučili razloge za napetosti in nasilje v svetu. Razviti svet kot višek človeške civilizacije bi moral v dobro vseh in v svoje dobro prepoznati širše dejavnike nerazumevanja med ljudmi, ki so slej ko prej v velikanski razliki življenjskih pogojev, iz česar se porajata sovraštvo in mržnja. Treba je moliti za mir, ker številni znaki kažejo, da bo s širitvijo vojne ogromno škodo utrpel v prvi vrsti razviti svet. Nepremišljena povračilna vojna bo zagotovo razrušila celotno ekonomijo, ki se ne bo mogla več pobrati. Treba je moliti za mir, ker bi preuranjena in "slepa" vojna lahko tudi zmerne muslimane spremenila v skrajneže in spopadu ne bi bilo več videti konca. Treba je moliti za mir, saj bi bilo mnogo razsodneje, ko bi kot razviti del sveta najprej na svojem ozemlju zagotovili in utrdili varnost ter šele kasneje posegali v izvore terorizma, ki pač ne živi od enega samega voditelja oziroma duhovnega vodje.

Seveda pa ni dovolj za mir le moliti, zanj je treba tudi odkrito delovati, posegati v javnost, prepričevati in biti s svojim prepričevanjem neumoren ter neustavljiv. Docela je mogoče razumeti Združene države Amerike in njihovo prizadetost, toda način, s katerim se lotevajo razčiščevanja stvari, gotovo ni edini močni odgovor na situacijo, v kateri smo se vsi skupaj znašli. Ni edini možni odgovor, bati pa se je, da trenutno povsem prevladuje in da je porojen iz prizadetega čustva, ponosa, žalosti in nemara celo iz občutka osramočenosti. In odgovor velikih razsežnosti, ki bi izhajal iz navedenih občutkov, nikoli ni moder in nikoli koristen za nikogar, narobe, je v bistvu najslabši odgovor. Posebej se namreč velja zavedati, da utegne prenagel vojaški poseg vplesti vase zelo veliko število držav, največje od časov druge svetovne vojne do današnjih dni. To pa je že blizu veliki katastrofi, ki si je nihče ne želi in se ji je zato treba zoperstaviti s tisto modrostjo, ki se ji pravi molitev, kadar ta v stiski prosi za razsvetljenje.

NOVI GLAS

UREDNISTVO IN UPRAVA
34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18
TEL. 0481 533 177
FAX 0481 536 978
E-MAIL gorica@noviglas.it
uprava@noviglas.it
34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL. 040 365 473
FAX 040 775 419
E-MAIL trst@noviglas.it
www.noviglas.it

GLAVNI UREDNIK ANDREJ BRATUŽ
ODGOVORNI UREDNIK DRAGO LEGIŠA
IZDAJATELJ ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA; PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN
REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5
TISK TISKARNA BUDIN / GORICA
NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI
IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC
LETNA NAROČNINA ITALIJA IN SLOVENIJA 80.000 LIR,
INOZEMSTVO 120.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 150.000 LIR
POŠTNI TEKOČI RAČUN 10647493
CENA OGLASOV PO DOGOVORU

INTERVJU / BOŽIDAR TABAJ

PRESENEČENJE V DRAMSKEM ODSEKU IN ZNANE RANE V JEREMITIŠČU

IVA KORŠIČ

V bližnji in daljni okolici je Štandrež poznan kot zelo ogrožena goriška vas, saj so ji razne občinske uprave odjedle že ogromno rodne zemlje in sedaj ji grozijo nova razlaščanja, ki bi še zadnje zelene travnike prekrila s sivimi cementnimi plastmi in spet oskrunila slovensko podobo vaške stvarnosti. Toda prav v tej tako preizkušeni slovenski vasi deluje izredno delavno društvo, PD Štandrež, polno ustvarjalnega zanosa, ki je še najbolj živahno prisoten pri dramskem odseku. Vsako leto navdušeni in požrtvovalni igralci postavijo na oder celovečerno igro, zraven pa še krajše enodejanke, ki ostajajo žive vrsto let in se pogosto pojavljajo na odrih v zamejstvu in Sloveniji. Prav ti ljubiteljski gledališki garači so si v letošnji sezoni postavili še en cilj: pripraviti v domači župnijski dvorani A. Gregorčič abonmajsko sezono, pri kateri bi sodelovale ljubiteljske dramske skupine iz zamejstva in matične domovine. Ker je ta zamisel že zadobila realne poteze, smo se o njej pogovorili z odbornikom društva Božidarjem Tabajem, odgovornim za dramsko dejavnost (z Majdo Zavadlav sta edina zamejska Severjeva nagrajenca za zasluge na področju ljubiteljske gledališke dejavnosti). Z nasmejanim obrazom je kljub prezaposlenosti rad pristal na pogovor, za kar se mu zahvaljujemo.

Kako ste se člani Prosvetnega društva Štandrež sploh odločili za ta veliki korak, za abonmajsko ponudbo, ki bo v vas privabila skupine iz raznih koncev Slovenije, zamejstva in Koroške? Kakšna potreba ali vzgib sta vas gnala v to odločitev? Saj sta podobna abonmaja že nekaj let na sporedu v pustnem oz. jesenskem in zimskem času v Gorici v KCLB (Iskrivi smeh...) in v Novi Gorici v Kulturnem domu (Nedeljska gledališka srečanja).

Ta malce drzna zamisel se nam je porodila pravzaprav že lansko leto. Takrat smo odločili, da bomo o njej spregovorili na prvi jesenski seji, na kateri bi preverili, če je izvedba sploh možna. Treba je bilo ugotoviti, če so dramske skupine pripravljene priti k nam v jesenskih in zimskih mesecih. Sam sem imel že več stikov z raznimi amaterskimi skupinami iz Slovenije, ki so bile zadovoljne s takim načinom izmenjav. Mi namreč precej gostujemo in radi tudi vračamo to gostoljubnost. Iz izkušenj vemo, da se za vsako odrsko postavitvijo skriva veliko truda in požrtvovalnega dela, zaradi tega igralci radi pokažemo, kaj smo ustvarili, in to ne samo v domačem kraju, ampak tudi drugod. Nastopanje na tujem odru je za igralce zelo pozitivno. Naša skupina deluje že 36 let in v tem dolgem obdobju smo gostovali v mnogih vaseh in mestih, toda nismo še gostili vseh naših gostiteljev. Naša župnijska dvorana je tehnično precej opremljena, čeprav ima seveda tudi svoje hibe. Pri nas imamo tudi čudovito publiko, ki rada zahaja na ljubiteljske predstave, in zato je res škoda, da ne bi vsega tega izkoristili. Mislim, da je ta gledališka pobuda pozitivna in da se bo ohranila tudi v prihodnosti. Vemo, da imajo podobne ponudbe tudi druge organizacije, toda naša abonmajska varianta, ki bo v glavnem vsebovala igre komedijskega žanra, se ne bo križala z goriško in novogoriško, pač pa ju bo nekako dopolnjevala.

Kdaj pa naj bi stekel ta niz gledaliških predstav?

Niz se bo začel v nedeljo, 7. oktobra popoldne, z našo enodejanko Jaz sem Berto, ki smo jo igrali že v marsikaterem kraju ožjega in širšega slovenskega prostora, a ljudje še zmeraj povpraševajo po njej.

Predstave bodo torej ob nedeljah popoldne?

Ne vse, le nekatere, ker se pač moramo prilagoditi razpoložljivosti igralcev, ki imajo večkrat težave pri usklajevanju datumov. Druga predstava bo v soboto, 20. oktobra zvečer, tretja v nedeljo, 11. novembra popoldne, četrta v soboto, 15. decembra zvečer, zadnja na vrsti pa bo ponovitev premiere naše nove odrske postavitve v nedeljo, 13. januarja 2002 popoldne.

Katere dramske skupine ste letos povabili v goste?

Ko smo šele načrtovali abonmajski spored, smo mislili, da bi zaobjeli celoten slovenski ljubiteljski gledališki prostor: predstavile naj bi se skupine iz Primorske, s primorskega ozemlja onstran meje, iz Ljubljane ali kakega drugega večjega slovenskega mesta, iz Benečije in iz Koroške. Vendar, žal, se ta idealni načrt, vsaj za letos, ni uresničil. Beneško gledališče je iz tehničnih razlogov odreklo naše povabilo. Naša dvorana je namreč premajhna za izvedbo njihovega zadnjega dela Žalostni dogodek v Topolovem. Tudi skupina iz Sel na Koroškem ni mogla sprejeti vabila zaradi težav znotraj skupine same. Do idealnega programa ni prišlo, a v abonmajskih predstavah je vseeno krit precejšnji del slovenskega ljubiteljskega gledališkega prostora.

Katere skupine pa so potrdile svojo prisotnost?

Svojo navzočnost so potrdile: skupina DKD Svoboda Zalog pri Ljubljani; ta bo prvič gostovala na Goriškem, in sicer z delom *Norčije v spalnicah* v režiji Jožeta Valentiča in priredbi Mihe Trefalta. Naslednja bo prišla iz Vrblja - občina Žalec - z zelo duhovito komedijo *Mož*, ki si ne upa v režiji Joža Kranjca. Lani je bila na programu ljubiteljskega abonmaja v Novi Gorici označena kot ena izmed najboljših uprizoritev. Zaradi tega odmevnega nastopa so skupino povabile medse tudi nekatere šole na Novogoriškem. Tretja bo nastopila dramska skupina Kulturno prosvetnega društva Franc Zgonik iz Branika s komedijo *Ko se pojavi otrok* v režiji Staneta Lebana. Vsaka izmed teh iger obravnava težave in nelagodja, ki se pojavljajo v družinskem življenju.

Ob koncu te prve abonmajske ponudbe se bo predstavila zvesti domači publiki naša skupina, ki je v letošnji sezoni ubrala novo ustvarjalno smer. Opustila je komedijski žanr in segla po znanem dramskem tekstu, ki se mi zdi še vedno zelo aktualen, in to je roman Franceta Bevka *Kaplan Martin Čedermac* v dramatizaciji Borisa Grabnarja (pred leti je delo uprizorilo PDG Nova Gorica).

Pri tej nepričakovani napovedi se kar samo vsiljuje vprašanje, kako se je dramska skupina po dolgih letih komedijskih izborov odločila za tak resen tekst. Kako je sploh prišlo do tega zasuka, ki si ga gledalci gotovo niso pričakovali?

Mislim, da si publika po toliko veseloigrah želi od nas nečesa drugega; tudi pri nekaterih igralcih je bilo zaznati voljo po novih izkušnjah, ki predstavljajo za nas izvajalce kot tudi za publiko velik izziv. Ker ima besedilo zelo močno sporočilnost, mislim, da bodo gledalci pozitivno sprejeli to našo odločitev.

Po neštetih komedijskih delih ste torej začutili potrebo se ozreti po dramsko močnem tekstu?

Ja. Sestali smo se vsi člani dramskega odseka, dobro premislili in soglasno sprejeli sklep, da se poizkusimo v tem besedilu. Menimo, da bomo verjetno zmogli tudi dramo, če zmoremo dobro zaigrati komedijo.

Se bodo tokrat gledalcem zaiskrile solze v očeh?

Morda res. Neki znani igralec mi je nekoč dejal, da je gledalca prav tako težko privesti do smeha kakor do solz ali vsaj do neke notranje vznemirjenosti. Prepričani smo, da lahko dostojno izvedemo to novost.

So vaje za zahtevno postavitev že stekle?

Z vajami smo začeli in mislim, da v sedanjem trenutku nam ima ta Bevkov tekst veliko povedati. Tematika je pač, žal, zelo aktualna, zlasti še za našo vas in celotno slovensko skupnost v Italiji.

So morda na vašo izbiro vplivali tudi zapleti okrog Jeremitišča?

Prav gotovo, sicer predstava ne bo imela lokalnega predznaka; taka bo, kot je nastala. Prepričani smo, da bo vsak izmed nas, Goričan, Tržačan ali Slovenec onkraj meje, pri ogledu predstave našel v njej svoje Jeremitišče in nekaj, kar mu bo poživilo narodno zavest, ki je v zamejstvu, a včasih še bolj v sami Sloveniji, precej mlačna.

Letos ne bomo torej videli več vaših komedij?

Za letos se bomo pač odpovedali celovečernemu komedijskemu delu, a ne enodejankam z vedro vsebino. Te bodo še zmeraj prisotne, saj imamo zanje še povabila za nastope. Naše sobote in nedelje so še zmeraj precej natrpane. Celo prvi poletni dnevi so bili delavni, potem pa smo se odločili, da si vsaj julija in avgusta oddahnemo, saj vsak nastop zahteva določen napor.

Ste se v novi sezoni že pobliže srečali z gledalci?

V soboto, 1. septembra, smo imeli gostovanje Čudne bolezni v Škrbini na Krasu. Bilo je zelo prijetno, ambient je bil krasen; igrali smo na dvorišču domačije Lojzeta Špacala. Krajevna skupnost je namreč organizirala dan odprtih vrat in zato smo si ogledali celotno poslopje, ki ga je umetnik mojstrsko restavriral, tako da je spet zadobilo prvoten čar tipične kraške hiše z velikim borjačem. V letošnji sezoni nas bo sicer naša abonmajska ponudba precej zaposlila; morali bomo pač biti prisotni pri predstavah, toda 14. oktobra bomo vseeno nastopili na Koroškem v okviru Primorskih dni, 4. novembra pa bomo odigrali *Namišljenega zdravnika* v Sovodnjah. Zadnjo ali predzadnjo nedeljo v novembru – odvisno od datuma Cecilijanke, naši igralci so namreč tudi pevci MePz Štandrež - je predviden nastop v Novi Gorici v sklopu Nedeljskih gledaliških srečanj. V predbožičnem času bi morali vrniti gostovanje skupinama iz okolice Ljubljane in Celja. Potem pa bo pred vrati še naša nova premiera, ki naj bi bila 12. januarja.

Če se povrnemo k našemu Čedermacu, naj povem, da imamo že tri ali štiri vabila za gostovanja. To pomeni, da je zanimanje za ta tekst zelo živo. Pred kratkim so po televiziji spet vrteli film, posnet po tem Bevkovem delu, z Jožetom Zupanom v glavni vlogi. Ta film je pač vzbudil veliko zanimanje med ljudmi. Mi seveda se ne moremo primerjati z nastopajočimi igralci, vendar bomo z dobro voljo, veliko dela in napora dosegli vsaj cilj, ki smo si ga zadali.

Tudi tokrat vas bo na tej gledališki poti usmerjal režiser Emil Aberšek. Mislim, da bo tudi zanj to delo izziv, saj nima veliko izkušenj s podobnimi teksti.

Ja, tudi to predstavo bo režiral Aberšek, strokovno pomoč pa mu bo nudil igralec Janez Starina, ki je sicer sedaj odsoten, ker režira v Brnu na Češkem. Vrnil se bo v polovici novembra, tako da bomo imeli še kar precej časa, da bomo lahko izkoristili njegovo znanje.

Ste že imeli kakšno vajo z igralcem Starino?

Eno vajo smo imeli, tako da smo začrtali že prve obrise likov.

Kaj pa zasedba, naj zaenkrat ostane še skrivnost?

Skrivnost ravno ne. V igri pač nastopa precej oseb, tako da bo angažiranih precej igralcev. "Starim obrazom", ki so že sprejeli glavne vloge, se bo pridružilo precej novih igralcev in igralk. Igra sicer sloni v glavnem na moških vlogah, ženskih je manj; razen kaplanove sestre so ženske vloge obrobne. Predstava sama bo imela precej drugih zahtev, npr. scensko rešitev, ker se scene stalno menjujejo, prizorišč je namreč kar precej.

Ker vsebuje igra tudi nekatere pevske odlomke, bo morda pristopil k njej tudi naš pevski zbor. To ni še točno določeno; sicer čim večja je skupina, tem večje so težave pri načrtovanju in uresničevanju gostovanj.

Kaj bi še povedali o abonmajski ponudbi?

Tole: že sedaj vabim ne samo štandreške, pač pa tudi goriške in sploh vse ljubitelje gledališke umetnosti, naj kupijo abonma; naj si vzamejo dve urici časa za ogled ljubiteljskih predstav, ki bodo gotovo nudile nekaj umetniškega užitka. Za nekaj časa bodo tako pozabili na nemir, ki nas po tragičnih ameriških dogodkih prevzema vsak dan bolj.

Koliko bo pa treba odšteti za štandreški abonma?

Abonma za pet predstav bo znašal 40.000 lir za odrasle, otroci in dijaki ga bodo lahko dobili za polovično ceno, 20.000 lir. Na razpolago bodo tudi vstopnice, ker verjetno ne bomo zasedli vseh razpoložljivih sedežev z abonmaji. Sicer bomo vse informacije o prodaji abonmajev pravočasno objavili v naših časnikih.

Če povežemo vsebino Bevkovega romana z našo sedanjo stvarnostjo, kaj kmalu nas asociacije pripeljejo do Jeremitišča. Se je v zvezi s tem starim zaselkom kaj premaknilo z mrtve točke?

Ne. Jeremitišče je sicer v svojem boju preraslo ozemeljski okvir in postalo simbol našega počutja ob razmišljanju tega, kar se dogaja na občinski ravni. Če bo goriška uprava izvedla to, za kar se trdovratno zavzema, so perspektive za Štandrež res klavrne. Če bodo pozidali vse, kar imajo v mislih, bo v Štandrež prišlo najmanj 1.500 "tujcev". Imenujem jih "tujce", čeprav so naši sodržavljani, toda Italijani. Njihov prihod bi korenito spremenil našo že tako prizadeto štandreško skupnost. Če bi se to zgodilo, bi bile velike spremembe v korist italijanskega prebivalstva in v škodo slovenskega. Naše društvo bi morda še delovalo, lahko pa bi izgubili slovenskega župnika. Italijanski šolarji bi se prav gotovo preselili v slovensko šolsko poslopje. Tudi v rajonskem svetu, katerega člani so sedaj 90% slovenski, bi se marsikaj zasukalo na slabše. Jeremitarji so majhna, a trdoživa skupnost, ki vztraja pri svojih zahtevah. V svoji premočrtnosti so lahko zgled nam vsem. Prihodnost se zanje ne kaže v rožnati luči. Po obisku italijanskega predsednika Ciampija v Gorici smo v časopisju brali izjave goriškega župana, ki trmasto brani svojo izbiro, rekoč, da realnost ni takšna, kot jo prikazujejo Jeremitarji. Seveda, Jeremitišča občinska uprava ne bo podrla, dokler nima denarja za gradnjo načrtovanega. Regulacijski načrt pa jasno kaže, da bo izginilo celotno področje. Če Jeremitišča ne bodo uničili sedaj, ga bodo v bližnji prihodnosti. Sam predsednik Kučan je sprejel delegacijo Jeremitarjev in izjavil, da ob skorajšnjem vstopu Slovenije v Evropo ne vidi potrebe po gradnji infrastruktur, ki ne bodo služile namenu. Z malo dobre volje in razumevanja bi občina lahko pozitivno razrešila vse te nepotrebne zaplete.

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU C

ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE, NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

26. NAVADNA NEDELJA, SLOMŠKOVA - EKUMENSKI DAN 30.9.2001

"Rezgetanje veseljakov bo utišano." (Am 6, 7)
"Gospod podpira siroto in vdovo, pota krivičnih pa uničuje." (Ps 146, 9)
"Bojuj dober boj vere." (1 Tim 6, 12)
"Če ne poslušajo Mojzesa in prerokov, se ne bodo dali prepričati, četudi kdo vstane od mrtvih." (Lk 16, 31)

Vsa Stara zaveza tja do Janeza Krstnika pripravlja ljudi na prihod Božjega-nebeškega kraljestva. Toda ljudje se na oznanjevanju tega kraljestva različno odzivajo. Eni se trudijo, da bi ga dosegli, drugi pa se zanj ne zmenijo ali ga celo nasilno napadajo: "Od tedaj (od Janeza Krstnika) pa se oznanja Božje kraljestvo in vsak si vanj s silo utira pot" (Lk 16, 16) "in močni ga osvajajo" (Mt 11, 12) ali: "se nebeškemu kraljestvu dela sila in nasilneži ga ugrabljajo" (Mt 11,12, opomba v SP, 1494). Oba prevoda nam dajeta misliti. Saj so ljudje, ki vero jemljejo zares in zato zanjo tudi trpijo. A če so se farizeji obregnili ob Jezusa zaradi krivičnega denarja in enojnosti in nerazvezljivosti zakona, se bodo spravili tudi nad njegove učence: "Vse to so poslušali tudi farizeji, ki so bili lakomni na denar, in so se mu posmehovali... Vsak, kdor se loči od svoje žene in se oženi z drugo, prešuštvuje, in kdor se z ločeno oženi, prešuštvuje" (Lk 16, 14-18). Jezus napove apostolom takole: "Če vas svet sovraži, vedite, da je mene sovražil pred vami... Če so preganjali mene, bodo preganjali tudi vas" (Jn 15, 18. 20).

Preganjanje pa ni samo fizično, ki prisili človeka k begu ter da se skriva, da trpi na vse mogoče in krute načine (gl. Heb 11, 33-40), pač pa je tudi posmeh vsemu dobremu in poštenemu. Grebežljivi volkovi prihajajo ponavadi v ovčjih kožuhih (Mt 7, 15). Prerok Amos jih imenuje v današnjem prvem berilu. To so: lahkomiselnost, brezskrbnost, lahko dodamo še indiferentnost, poležavanje v brezdelju, pretegovanje na ležiščih, žrtje: "Derejo se ob brenkanju na harfe, mislijo, da igrajo na glasbila kakor David! Popivajo... rezgetajo kakor žrebci (prim. Am 6, 1-7).

Toda čaka jih poguba, pekel, večno pogubljenje, če se ne streznejo in izpolnijo Mojzesovo postavo ter poslušajo preroke (Lk 16, 29). Nevera je namreč hujši sovražnik od terorističnih napadov, ki seveda divje pokončajo zemska življenja, zato ker je kriva za drugo, večno smrt (Raz 2, 11; 20, 6; 14; 21, 8). In: "strašno je pasti v roke živega Boga" (Heb 10, 31).

Harwey Cox, ameriški nekatoliški teolog, laik, v svojih delih brez dvoma malce preveč poudarja razodetje Boga po vojnah in prevratih. Ker bi se zdelo, da vojne ali prevrati pogojujejo Boga. Pač pa Jezus sam očita, da ne znamo razlikovati, dojeti in prepoznati znamenj časa (Mt 16, 3). Govori namreč, da če se ne spreobrnemo, bomo vsi prav tako pokončani, kakor skupina galilejskih partizanov, ki jih je dal Pilat poklati v templju, ali kakor onih osemnajst, na katere se je bil zrušil stolp v Siloi (Lk 13, 1-5). Zavrača tudi mnenje ali lahkomiselno prepričanje, da strah ob prikazovanjih mrtvih lahko koga spreobrne k nebeškemu kraljestvu. Tedaj pribije: "Če ne poslušajo Mojzesa in prerokov, se ne bodo dali prepričati, četudi kdo od mrtvih vstane" (Lk 16, 30. 31). Kajti spreobrnjenje k Bogu terja veliko časa, zlasti pa Božjo pomoč. Hipna spreobrnjenja pa so redka in izredna ter posebna milost.

Apostol Pavel **(na sliki)** piše škofu Timoteju, naj si prizadeva za razne kreposti. Kar predpostavlja trajno skrb za njihovo pridobivanje: za pravičnost, pobožnost, vero, ljubezen, stanovitnost, krotkost (1 Tim 11 nss.). Pavel povzema v drugem današnjem berilu to, kar je Jezus hotel strnjeno podati ob koncu Lukovega odlomka današnje nedelje, da namreč "odločitev o usodi po smrti pade prej, v tem življenju: v vdanosti Pismu; v čemer je vsak človek nenadomestljivo za samega sebe odgovoren" (NT, UW, 273; Lk 16, 31). Odgovoren je tudi za druge.

Kar zveni kot poživitev krsta in birme ter birmanskih obljub, ki nas pri obredu polaganja rok, toda po skrbni in dolgi pripravi, po maziljenju po škofu, po zgledu staršev in botrov, usposablja za oznanjevanje vere: "Bojuj dober boj vere, sezi po večnem življenju... Zapovedujem ti pred Bogom... in pred Kristusom Jezusom, ki je pred Poncijem Pilatom dobro pričeval: ohrani zapoved, da boš brez madeža in brez graje ob prihodu našega Gospoda Jezusa Kristusa. Ob tem prihodu se bo ob svojem času pokazal blaženi in edini vladar, kralj nad kraljujočimi in Gospod nad gospodujočimi, ki ima edini nesmrtnost, ki biva v nedostopni luči in ga noben človek ni videl in ga ne more videti. Njemu čast in večna oblast!" (1 Tim 6, 12-16).

Vse to pa zahteva pošteno življenje, ki je daleč proč od terorizma, daleč tudi od dvoumnih zabav po diskotekah, daleč od mamil in ujetosti v trenutek, v nevero.

Naj mogočno pomaga ponižna prošnja za budnost v pričakovanju večnosti Božjega kraljestva, budnost-skrb za uboge.

PETROV NASLEDNIK V SREDIŠČU DOGAJANJA

"NAJ ZMAGAJO POGOVOR, MIR IN SOLIDARNOST!"

JURIJ PALJK

Sveti oče Janez Pavel II. je od sobote, 22. t.m., na pastoralnem obisku v Kazahstanu, od koder je odšel tudi v bližnjo Armenijo, da bi v obeh, narodno in versko zelo pisanih državah osebno pričal veselo novico Jezusa Kristusa.

Pred papeževim odhodom v Kazahstan, kjer je njegovo letalo pristalo na letališču v Astani, je za to potovanje vladalo izjemno zanimanje, in to predvsem zaradi današnjega zapletenega političnega položaja, v katerem se je znašel ves svet po krvavih terorističnih atentatih v Združenih državah Amerike. Nekateri so celo napovedovali, da sveti oče Janez Pavel II. ne bo odšel na pot, tudi zato ne, ker da bodo ZDA prej stopile v vojaško akcijo proti teroristom v Afganistanu. Pa so vsi pomalem delali račune brez krčmarja, ker niso upoštevali dejstva, da se sveti oče nikdar ne ozira na trenutne politične zaplete, ampak ima pred očmi samo usodo sveta in predvsem pa dejstvo, da je na čelu katoliške Cerkve, ga sili v to, da najprej sam v svetu kot prvi mož Cerkve oznanja evangelij. Zato ni čudno, da je brez pomišljanja odšel na pot v Kazahstan in Armenijo, kjer so ga pričakali različni narodi in pripadniki različnih veroizpovedi, predvsem kristjanov in muslimanov, ki v njem vidijo prinašalca Kristusovega nauka o ljubezni in oznanjevalca strpnosti, ljubezni ter borca za mir v svetu.

Sedanji papež je dejansko s svojim zavzemanjem za vse ljudi na svetu, za pravico in mir, za dostojno življenje vsakogar izmed nas na svetu, pa naj živimo v razvitem ali v revnem Tretjem svetu, presegel vse okvire javnega človeka, v katere bi ga predvsem zahodna sredstva obveščanja rada strpala. Tisti, ki že vrsto let sledimo njegovim besedam, nagovorom in tudi njegovemu delu, vemo, da je papež Janez Pavel II. nepredvidljiv v svoji predvidljivosti. Naj se to še tako nemogoče in paradoksalno sliši, a tako je. S svojo odločnostjo je namreč trdno prepričan, da je le beseda evangelija tista, ki lahko reši svet, osvobodi današnjega človeka, saj evangelij od vsakogar izmed nas zahteva dejavno življenje. Prav v evangeliju črpa papež moč, da zmore prestati vsa naporna potovanja v svet, saj ga poleg starosti tarejo tudi razne bolezni, ki so načele njegovo zdravje.

In prav zaradi zgoraj napisanih besed nismo imeli nobenega dvoma, da se sveti oče Janez Pavel II. ne bi odpravil na to pastoralno potovanje v svet, saj postane najbolj dejaven ravno takrat, ko ga svet najbolj potrebuje. Takoj po atentatih v ZDA je papež ostro obsodil nasilna dejanja, a je Američane in ves svet tudi jasno opozoril, naj ne nasedajo lahkim rešitvam, novemu sovraštvu in novim nasiljem, ki ne morejo obroditi nič dobrega, ampak samo novo nasilje. "Pogovor in še enkrat pogovor, dialog, mirno reševanje sporov!" je geslo svetega očeta za reševanje še tako hudih mednarodnih sporov, kot je današnji. In tudi v Kazahstanu in Armeniji se je sveti oče večkrat dotaknil mirnega reševanja še tako hudih sporov, saj je takoj po pristanku v Astani dejal, da se "še tako hudi mednarodni spori ne smejo reševati z orožjem" in s tem jasno dal vedeti, da se ne strinja z rožljanjem z orožjem, kaj šele z morebitnim nasiljem.

Kazahstanski predsednik Nursultan Abiševič Nazarbajev **(na sliki spodaj)** se je sv. očetu zahvalil za prihod v Kazahstan predvsem zato, ker je v tej državi večina prebivalstva muslimanske vere. Poudaril je veliko papeževo zavzemanje za ploden in plemenit medverski dialog in dejal, da se muslimani zavedajo, kakšnega sogovornika imajo v svetem očetu, saj ne morejo pozabiti, da je bil prav papež Janez Pavel II. prvi papež, ki je kdajkoli vstopil v kako mošejo, muslimansko svetišče. Prav tako je Nazarbajev povedal, da je ves muslimanski svet cenil besede svetega očeta, ki je takoj po krvavih ameriških atentatih ves svet opozoril, naj se ne kriminalizira, po krivici obsoja in neupravičeno dolži noben narod in država, predvsem pa ne muslimanski verniki, saj se "muslimani zavzemajo za mir in pravično ureditev sveta."

Sveti oče je v nedeljo daroval sveto mašo v Astani na prostem pred več kot tridesetimi tisoči zbranih vernikov, od katerih je bila velika večina muslimanov. Med drugim je papež dejal, da nihče ne sme dovoliti, da bi "vse, kar se je hudega zgodilo, še poglobilo delitve in razlike med nami. Vera namreč ne sme biti nikdar vzrok za spopade!"

Čeprav ni izrecno imenoval ne Zahoda in ne muslimanov, je papež ostro potegnil črto pravičnosti, saj je po eni strani zahteval prenehanje vsakih vojaških pritiskov in morebitnih napadov na nekatere države, kjer naj bi se skrivali teroristi; po drugi strani pa je tudi jasno povedal, da nobena vera ne sme začeti nikakršne verske vojne proti komurkoli.

O Kazahstanu je papež dejal, da je "zgleden primer dežele, v kateri ženske in moški različnih narodnosti in različnega izvora ter različnih veroizpovedi živijo v slogi. In prav iz te dežele bi zato rad glasno pozval vse, kristjane in pripadnike drugih veroizpovedi, da bi skupaj gradili svet brez nasilja, svet, ki ljubi življenje in raste v pravičnosti in solidarnosti... Iz tega kraja vabim kristjane in muslimane, da z veliko gorečnostjo molijo k Bogu, enemu in vsemogočnemu, čigar otroci smo vsi, da bi najvišji dar miru mogel kraljevati na svetu."

Sveti oče si je tudi zaželel, da bi ljudje z vsega sveta zmogli "z božjo Previdnostjo napraviti družbo ljubezni, v kateri ne bi bil prostor za sovraštvo, za diskriminacijo in ne za nasilje. Z vsem srcem rotim Boga, naj ohrani ves svet v miru."

Papežev osebni predstavnik za sredstva obveščanja dr. Joaquin Navarro Valls je prisotnim časnikarjem povedal, da je bil sveti oče vesel dejstva, da se je nahajal blizu Afganistana v trenutkih največje mednarodne krize in je to jemal kot znak božje Previdnosti. Kazahstanskemu predsedniku pa je v nagovoru papež povedal, da se je sicer veliko govorilo o tem, da naj bi sam preložil potovanje v Kazahstan in Armenijo, a da je do potovanja vseeno prišlo. "Hvala Bogu!" je zaključil papež in v zasebnem pogovoru prisotnim tudi povedal, da sam ni nikdar niti vzel v poštev možnosti, da ne bi šel na pot.

Tik pred zaključkom redakcije našega časopisa (v torek, 25. t.m.) je sveti oče iz Kazakstana odpotoval v bližnjo Armenijo, kjer bo tudi sklenil pastoralno potovanje.

V svojem zadnjem nagovoru je sveti oče v Astani pred kazakstanskim predsednikom in številnimi krajevnimi izobraženci še enkrat poudaril pomembnost reševanja vseh mednarodnih sporov in še posebej zadnjega mednarodnega zapleta po mirni poti. Prav tako je papež jasno ter ponovno v javnosti vsemu svetu povedal, da se ne smejo in ne morejo obsojati vsi muslimani za krvava dejanja v ZDA.

"Prav tu, v tej deželi, ki je izjemno odprta za dialog, bi rad ponovno poudaril veliko spoštovanje, ki ga ima katoliška Cerkev do muslimanske vere, do resnične muslimanske vere, do tiste muslimanske vere, ki moli, ki je solidarna s tistimi, ki se nahajajo v stiskah in so pomoči potrebni," je naglasil utrujeni in bolehni, a odločni sveti oče Janez Pavel II. "Sovraštvo, fanatizem in terorizem oskrunjajo ime Boga in izkrivljajo podobo človeka!" je vzkliknil sveti oče in tako jasno povedal, da je oskrunitev božjega imena že samo dejstvo, da lahko kdo zagovarja krvave atentate, kakršni so bili tisti v New Yorku in Washingtonu. Ne da bi z eno samo besedo omenil fanatičnih in fundamentalističnih muslimanskih teroristov, je papež jasno povedal, da je rešitev le v medverskem sodelovanju, in to s tistimi muslimanskimi verniki, ki niso fanatiki.

In končal je z besedami in povabilom, naj se vsi verniki na svetu združijo, "da se nikdar ne bi pripetilo to, da bi Bog postal talec človeških ambicij!"

O papeževem potovanju v Armenijo in nagovorih v tej krščanski deželi bomo podrobneje poročali v prihodnji številki našega tednika.

4. KONGRES EVROPSKEGA ZDRUŽENJA ZA KATOLIŠKO TEOLOGIJO (ET)

ČEMU SLUŽI TEOLOGIJA IN CERKEV?

AVGUŠTIN LAH

Četrti kongres Evropskega združenja za katoliško teologijo (ET), ki je letos potekal pod naslovom *Katoliška bit v Evropi, čemu služi teologija?*, se je odvijal od 25. do 29. avgusta, in sicer v Gradcu in Mariboru. Tema in kraja izvajanja sama po sebi stojita v zaokroženi celoti s cilji ET, ki bi jih bilo mogoče povzeti v naslednjih točkah: 1. spodbujati teološko znanost in njene raziskave na evropski ravni; 2. spodbujati povezovalne procese v Evropi posebno z vzpostavljanjem kontaktov v smeri Vzhod-Zahod; 3. zavzemati se v današnji razpravi o teologiji kot (univerzitetni) znanosti za ustrezne perspektive in strategije; 4. svetovati in pomagati reševati težave, ki nastajajo zaradi državnih in cerkvenih stališč; 5. vsaka tri leta se prireja evropski teološki kongres o aktualnih vprašanjih, ki nastajajo v napetosti med družbo in Cerkvijo.

Letošnji kongres je posegel s svojo tematiko v vprašanja kot so: v kakšnih družbeno-kulturnih razmerah se nahajata danes krščanstvo in Cerkev (posebno katoliška)? Kakšna je vloga teologije glede na nastali položaj? Kakšna je prihodnost združene Evrope in kakšno Cerkev in teologijo terja ta prihodnost? Kakšna je naloga in možen prispevek teologije in Cerkve pri oblikovanju temeljev prihodnje Evrope? Kakšna je naloga teologije in Cerkve v postkomunističnih deželah (ali deželah v prehodu) oz. kakšno teologijo in kakšno Cerkev zahteva nova situacija, ki je nastala v teh deželah? Kakšna je izkušnja, ki jo imajo družbe in Cerkve v teh deželah, ki bi mogle koristiti pri oblikovanju prihodnje skupnosti evropskih narodov in evropske Cerkve? In ker svet dežel po komunističnem totalitarizmu sovpada s geografskim in kulturnim pojmom Vzhoda (Evrope), je vprašanje, kakšen je lahko specifični delež v procesu oblikovanja Evrope prihodnosti? V razgradnji tako zastavljene programske zasnove je bilo delo kongresa razdeljeno na štiri tematske sklope: "očarljiva različnost katoličtva v Evropi", "katoliško učiteljstvo: kamen spotike in možnost hkrati?", "javno priznana, tolerirana, neželena! Teologija v postkomunističnem kontekstu" in "bodočnost Evrope: teološke perspektive". Kulturnozgodovinska analiza krščanstva v Evropi kaže, da njegova univerzalnost, kar pomeni izraz katoliški, ni nikoli obstajala, ne obstaja in tudi v prihodnosti ni pričakovati, da bi obstajala v eni sami vsestransko monolitni obliki, temveč v vsakršni različnosti njenih pojavov. Krščanstvo kot tako in tudi v svoji rimskokatoliški pojavnosti ni nikoli hotelo ter kljub poskusom posameznikov v raznih zgodovinskih obdobjih ni uspelo odstraniti kulturnih osnov v nekem ljudstvu, narodu, pokrajini, temveč se je vedno trudilo za konkretizacijo v določeni kulturi (inkulturacijo). Tako je sprejemalo različnost in se v tej različnosti vedno uveljavljalo kot sooblikujoči element kulture, s tem pa je različnost naprej ohranjalo in jo celo, tudi če nehote, pospeševalo. Tako je ugotovitev, da katoličtvo v Evropi obstaja v svoji mnogovrstnosti in pestrosti prav znotraj katoliške Cerkve, bolj očarljivo spoznanje, kakor to, kar je danes katoliškega. Vendar bo ta pluralizem, ki je nekaj povsem opravičenega in dobrega, saj kaže na bogastvo in odrešenjsko moč enega izvora, ki je Jezus Kristus, moral ostati določujoči faktor tudi v situaciji združene Evrope, prav tako pa v pojavu družbene globalizicije kot novega svetovnega kulturnega fenomena. Ob tem se zdi, da imata teologija in Cerkev prav posebno nalogo, da pospešujeta, razvijata in ustvarjalno ohranjata to pluralnost, sicer grozi nevarnost, da se ob kulturnem osiromašenju bodočega sveta izprazni tudi krščanstvo. V tem pogledu se pred katoliško teologijo, posebno v njeni ekleziološki dimenziji, postavlja vprašanje in hkrati naloga, kako pojmovati Cerkev in njeno funkcijo. Po temeljnem premisleku se izkaže, da bo njena naloga in s tem tudi lastna identiteta dosežena in izpolnjena, če postane občestvo, ki služi. Služi prav v tistih segmentih osebnega in občestvenega življenja, ki jih globalizacijsko usmerjena kultura brezbrižno prezre, obide ali s svojo neizprosno nasilnostjo zatira, ko sili človeka, da bolj ali manj potiska v podzavest ali odlaga na stran temeljna bivanjska vprašanja. V tem okviru ima svojo perspektivno funkcijo le teologija, ki bo izrazito kontekstualna, in to v najširšem pomenu tega pojma.

V izzivajočo problematiko sedanjosti in prihodnosti evropskega krščanstva (in katoličtva) sodi tudi cerkveno učiteljstvo in njegova vloga v nalogah, ki jih ima. Glede na način, kako se cerkveno učiteljstvo vključuje in odziva na nekatere pojave v Cerkvi, v donosu do drugih Cerkva in drugo v zadnjih obdobjih, je postalo očitno, da je tudi to funkcijo potrebno teološko na novo ovrednotiti. Kakor je pokazala razprava na kongresu, bo funkcijo tega sicer konstitutivnega in nepogrešljivega elementa v krščanstvu in katoličtvu treba prenoviti tako, da bo cerkveno učiteljstvo delovalo kot dialoški partner in spodbujevalec vsestranske verske ustvarjalnosti, da torej spet postane služba in ne kakšen nadzorni in zaviralni organ.

Če so razprave prvih dveh dni kongresa pokazale na vso zapletenost in kompliciranost družbenega, kulturnega in religioznega položaja, v katerem deluje in bo delovala Cerkev in v katerem ustvarja in bo ustvarjala teologija v zahodnem delu Evrope, potem je tretji dan poskušal odpreti še dodaten splet pogojev in razmer, s katerimi se soočata Cerkev in teologija v vzhodnem delu Evrope, to je v poskomunističnih deželah in družbah. Čeprav vlada v tem delu Evrope precejšnja raznolikost, ki je bila prisotna že v zgodovini in v času totalitarnih sistemov, pa je vendar mogoče najti nek skupni imenovalec. Cerkev v teh deželah išče svojo družbeno vlogo, ne da bi natančno vedela, kakšna je najbolj pravilna glede na svojo in družbeno prihodnost. To iskanje pa se dogaja znotraj pluralnosti odnosov, ki jih imajo različni segmenti družbe do nje, ki se gibljejo od javnega priznavanja preko zgolj toleriranja pa vse do zavračanja. V takem stanju je v veliki skušnjavi, da bi se oprijela zgodovinsko preživelih oblik družbene vloge, kakor se družbe v teh deželah oprijemajo na zahodu preživelih oblik divjega liberalizma. Obenem pa sta Cerkev in teologija v teh deželah izzvani z vsemi procesi postmoderne kulture. Tako ostane neodgovorjeno vprašanje, kako naj se Cerkev in teologija v tej situaciji zavzemata za resnično srečo konkretnega človeka in kako naj stopita v dialog s tako kompleksno situacijo sedanje resničnosti?

Upajočo in ohrabrujočo pa tudi zahtevno perspektivo iz zapletenega labirinta evropske družbene in predvsem krščanske oz. katoliške stvarnosti je podal kardinal Karel Lehmann v predavanju: *Teološki impulzi za duhovno in etično orientacijo Evrope na prelomnici med Vzhodom in Zahodom.*

Cerkev se mora, kakor je to predvidel že 2. vatikanski koncil, izoblikovati v živo občestvo božjega ljudstva, kjer bodo prišle do besede vse v veri in ljubezni porojene karizme vernikov, ki bodo v službi drugih, posebno ubogih. Cerkev mora postati dogajanje, v katerem obstajajo različne službe brez privilegiranega omejevanja glede na naravne, socialne in druge predpostavke. Cerkev se mora oblikovati v občestvo svobode in božjih prijateljev. Pluralnost na vseh ravneh verskega in cerkvenega življenja in delovanja naj postane izraz notranjega bogastva evangelija. Sprejemanje pluralnosti oblik krščanskega bivanja je temelj vsega ekumenskega prizadevanja. Krščanstvo ni in tudi v bodoče ne bo edina religija, ampak ena od mnogih. Svojo edinstvenost bo morala afirmirati v ustvarjalnem dialogu z vsemi drugimi. Teologija ni privilegij izbrancev, ampak mora postati ustvarjalnost vere, ki išče z razumom in s srcem razloge upanja in ljubezenskega angažiranja za svet in človeka, vsakega kristjana. Institucija, napredek, tehnika in znanost same v sebi niso cilj, ampak vse le sredstva v službi človeške osebe. Pri tem mora biti spoštovana temeljna pravica do življenja in človek nikdar ne sme v nobeni etapi svojega življenja biti uporabljen kot sredstvo za drugega. Cerkev in teologija smeta postati eden od faktorjev, ki bodo sooblikovali bodočo Evropo, nikakor pa njen prevladujoči element.

Kongres ET je predvsem s svojo potezo odvijanja na dveh lokacijah, ki sta hkrati dve državi in dva kulturna in zgodovinsko gledano svojevrstna družbena svetova na simbolni ravni, praktično pokazal, da je bodočnost Evrope lahko le v sprejemanju, spoštovanju in razvijanju prav te vsestranske različnosti ob vseh upravičenih in potrebnih zahtevah po določenih skupnih pravilih komuniciranja in ravnanja. Bolj kakor odgovor, v čem je katoliška bit Evrope in čemu služi teologija, je 4. kongres odpiral dileme, znotraj katerih se bo morala rojevati ustvarjalnost iz osnov evangelija tako, da bo bivanje krojilo njeno bit.

DEJAVNOSTI ZA RAST OSEBNOSTI IN SKUPNOSTI

GRADIJO OBČESTVO

Sedaj, ko je pouk v Škofijski gimnaziji Vipava že utečen, so starši na prvem roditeljskem sestanku dobili odgovore na vprašanja in informacije o celoletnem programu šolskih in obšolskih dejavnosti, v katere se lahko dijaki vpišejo, ker to priporoča šola ali zgolj iz lastne pobude. Tukajšnje pedagoške izkušnje kažejo, da je učni uspeh boljši v razredih, kjer je kvaliteta druženja, samopomoči, medsebojnega vzdušja, kjer gradijo skupnost v šoli in dijaškem domu... Starši učencev Škofijske gimnazije Vipava so se pri letošnjem prvem obisku svojih otrok, ob roditeljskem sestanku na šoli in v dijaškem domu z zadovoljstvom prepričali, da so letos zgrajene objekte zgradili in naprej gradijo z Gospodom. Med prej obnovljenim in novim objektom doma so namreč sedaj skupni prostori. Tu v prostem času lahko igrajo namizni tenis, šah, berejo časopise ali knjige, zvečer gledajo TV, skratka veliko stvari imajo na razpolago, da jih pametno koristijo. Zunaj na novih igriščih lahko tudi zvečer pod reflektorji igrajo košarko, priporočajo pa jim tudi hojo do bližnjega gradu, v naravo itd. Da pa imajo čas za bolj kvalitetno učenje in še kakšno poglobljeno misel v jutranjem miru, gredo po novem spat ob 21. uri.

Glede samopomoči lahko po novem koristijo skupne učilnice. Ker je pomemben tudi sistem učenja, jim po želji pomagajo vzgojitelji ugotoviti, kateri komu bolj ustreza. Krajšega vpogleda v to in v sistem ocenjevanja so bili tokrat deležni tudi starši.

Med počitnicami in prazniki organizira in priporoča šola poučne neobvezne izlete (Pariz, Dunaj, Grčija...), duhovne vikende in tedne. Tudi letos imajo namen solidarnostno pomagati pri obnovi domov v Bosni, se družiti z invalidi posebne osnovne šole v Vipavi itd. Seveda pa je razveseljivo, da se tako vzgojitelji, profesorji, starši in ne nazadnje dijaki zavedajo, da pomeni ves ta nadstandard dodaten izziv, še pozitivnejšo motivacijo in pričakovanje odgovornosti ne le za še boljši učni uspeh, ampak tudi za tisto, zaradi česar so se odločili za to gimnazijo: osebnostno rast, za rast kvalitete skupnosti in krščanskega občestva, odprtega tudi navzven. To se odslikava tudi v odnosih v družinah. Tudi odnosi v družinah se odslikavajo v njihovih odnosih, zato raste odgovornost tudi pri starših za kakovost življenja krščanske družine.

MM

SVETNIK TEDNA

29. SEPTEMBRA

SILVESTER ČUK

NADANGELI MIHAEL, GABRIEL, RAFAEL

V bogoslužju je v četrti evharistični molitvi v hvalospevu na Boga Očeta lepo rečeno: "Edini ti si dober in vir življenja, vse si ustvaril zato, da bi svoje stvari napolnil z blagoslovom in mnoge razveselil s sijajem svoje luči. Pred teboj stoje neštete množice angelov, ki ti noč in dan služijo, gledajo slavo tvojega obličja in te nenehno poveličujejo." Obstoj duhovnih, netelesnih bitij, ki jih Sveto pismo navadno imenuje angeli (ime pomeni sel, poslanec in torej označuje službo teh bitij), je verska resnica. Potrjuje jo pričevanje Svetega pisma kakor tudi soglasno krščansko izročilo. V Svetem pismu so po imenu predstavljeni trije božji poslanci s posebnimi nalogami, zato jim pravimo nadangeli. To so: Mihael, Gabriel in Rafael. Po prenovljenem bogoslužnem koledarju obhajamo njihov praznik skupaj na današnji dan, ko je bil poprej praznik nadangela Mihaela; praznik nadangela Gabriela je bil 24. marca, nadangela Rafaela pa 24. oktobra.

Mihael pomeni "kdo kakor Bog?". Če po imenu je Mihael postavljen v bojno nasprotje s prišepetavanjem kaže-satana v raju, ki hoče prvega človeka zapeljati v odpad od Boga. Prvikrat ime Mihael navaja prerok Daniel, ki Mihaela označuje kot "velikega kneza". V Novi zavezi ga vidimo v prepiru s hudičem zaradi Mojzesovega trupla. V knjigi Razodetja pa Mihael nastopa kot voditelj angelov, ki v boju s satanom in njegovimi angeli dosežejo sijajno zmago. Na to se nanaša molitev k nadangelu Mihaelu kot zavetniku vesoljne Cerkve v boju zoper zalezovanje hudih duhov, ta se je od papeža Leona XIII. naprej molila po vsej katoliški Cerkvi po tihih mašah. Nadangela Mihaela najpogosteje upodabljajo z mečem in sulico kot borcem zoper zmajasatana.

Gabriel pomeni po hebrejskem deblu "božji mož" ali "božji junak". V Stari zavezi je omenjen le v Danielovi knjigi, v Novi zavezi pa Gabriel oznani rojstvo Janeza Krstnika in Jezusovo rojstvo. Najprej in najbolj pogosto so ga upodabljali v zvezi z Marijinim oznanjenjem. Nadangel Gabriel je navadno upodobljen s palico in lilijo, v vzhodni Cerkvi tudi z zemeljsko oblo in žezlom. Sveto pismo ne podaja nikakršne "človeške podobe" angela. Pri oznanilu rojstva Janeza Krstnika duhovniku Zahariju se angel predstavi: "Jaz sem Gabriel, ki stojim pred Bogom. Poslan sem, da spregovorim s teboj in ti sporočim to veselo novico." Češčenje nadangela Gabriela se je uveljavilo po 10. stol., šele papež Benedikt XV. je njegov praznik leta 1921 raztegnil na vso Cerkev in določil, naj se povsod praznuje 24. marca, dan pred praznikom Marijinega oziroma Gospodovega oznanjenja. Pij XII. je leta 1952 nadangela Gabriela razglasil za nebeškega zavetnika radia in vseh sredstev družbenega obveščanja. V ljudski vernosti pa so nadangela Gabriela kot svojega zavetnika že prej častili sli, poštni uradniki in raznašalci časopisov.

Nadangel Rafael, čigar ime pomeni "božje zdravilo" ali "Bog je ozdravil", se omenja v svetopisemski Tobijevi knjigi. Ko pride v hišo pobožnega Tobija, se predstavi: "Jaz sem Rafael, eden izmed sedmih, ki stojimo pred Gospodom." Spremljal je njegovega sina, mladega Tobija, na potovanju v daljno deželo, da je njegovo bodočo ženo Saro rešil mučenja hudobnega duha in da je po vrnitvi ozdravil starega Tobija. Zato velja nadangel Rafael v krščanskem izročilu za angela, ki pomaga človeku predvsem dosegati zdravje, pa tudi kot tistega, ki spremlja ljudi na potovanjih. Krščanska organizacija za pomoč izseljencem se imenuje Rafaelova družba. Nadangela Rafaela navadno slikajo kot popotnika s palico in bučko, včasih z ribo in kot spremljevalca mladega Tobija. Njegov praznik so od 11. stoletja dalje obhajali na različne datume, papež Benedikt XV. pa je leta 1921 določil, naj se po vsej zahodni Cerkvi obhaja 24. oktobra.

Imena vseh treh nadangelov so tudi priljubljena krstna imena: pri nas ima največ varovancev nadangel Mihael, nekaj manj Gabriel, še nekoliko manj pa Rafael. Uveljavljene so številne moške in ženske oblike teh imen.

IZJAVE TREH PREDSEDNIKOV MOHORJEVIH DRUŽB

OB 150-LETNICI TREH DRUŽB

Osrednja proslava ob 150-letnici Mohorjeve družbe in dan odprtih vrat bosta v petek, 28. t.m., ob 14. uri v Celovcu (10. Oktober Strasse 25). Slavnostni govor bo imel pisatelj prof. Alojz Rebula, pozdravne nagovore bodo prinesli predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev Bernard Sadovnik, župan dipl. trg. Harald Scheucher, deželni glavar Jörg Haider, škof dr. Franc Kramberger, krški škof dr. Alois Schwarz, predsednik državnega zbora dr. Heinz Fischer. Prebrali bodo tudi pozdravno poslanico zveznega predsednika dr. Thomasa Klestila, nato bo zbrane nagovoril predsednik RS Milan Kučan. Kulturni spored bodo oblikovali ansambel Drava, komorni zbor Ave, MePZ Gallus in MePZ Sele. Dan odprtih vrat Mohorjeve hiše in ogled stalne razstave Omanovih slik je predviden od 9. do 12. ure.

1851 2001 MOHORJEVA

Objavljamo tri priložnostne izjave treh predsednikov.

MOHORJEVA DRUŽBA CELJE (JOŽE PLANINŠEK, *na sliki desno*)

Glede na korenine, mislim posebej še na Slomška in na zvestobo Mohorjeve družbe skozi zgodovino, zlasti ob njenih različnih preizkušnjah v pretekli in polpretekli dobi, gre za zelo veliko stvar, pred katero je človek zelo majhen. Vendar tudi mi lahko dodamo drobec, ki bo današnje poslanstvo Mohorjeve plemenitil, bogatil in ga vedno znova aktualiziral. Dobra knjiga, misel, vzpodbuda, dobra beseda za ljudi sodobnega časa v tem našem slovenskem prostoru - to je naš cilj. Svoje poslanstvo Mohorjeva družba Celje dobro izvršuje predvsem po zaslugi dobrih sodelavcev - tako v preteklosti kot tudi danes. Res je tudi danes kot v preteklosti marsikaj temnega ali vsaj zelo meglenega, kar je v družbi, v kateri živimo, postalo nekako moderno. Meglo nam bodo razgnali samo dobri in sposobni ljudje. Teh potrebujemo in potem se nam ni ničesar bati. Tak je bil tudi temeljni cilj Slomškovega prizadevanja za ustanovitev Mohorjeve. Tu v našem času mora Mohorjeva najti svoje mesto. Odkriti bo treba nove poti in možnosti, pa tudi sredstva, da bomo v tej smeri lahko učinkovitejši. Morda tudi malo več tveganja, ki pa ne bo strah zbujajoče, če bomo skupaj. Gorica, Celovec, Celje niso več tako daleč, kot so bili še pred nedavnim. In še bližje moramo stopiti. Zvesti vsak na svojem in vendar skupaj bomo veliko zmogli. Predvsem pa se ne smemo razmetavati v prazno.

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA (OSKAR SIMČIČ, *na sliki levo*)

Da se v stopetdesetih letih življenja Mohorjeve družbe marsikaj zgodi ali se je zgodilo, je čisto naravno, ker je pač življenje pisano, razgibano in razburljivo; tako je bilo tudi življenje Slovencev v tej dobi. V začetku smo bili skupaj pod isto streho, nato pa smo se - ne da bi sami hoteli in predvideli - razšli, ker so nas drugi razdelili. Vprašanje je bilo, kako naprej, da se mohorjanska misel in žlahtnost mohorjanskega sporočila ohrani in hrani naše ljudi s svojim duhovnim bogastvom; prav ti razlogi in te razmere so narekovali nastanek Goriške Mohorjeve družbe. - Ne, nismo se razšli, ker bi se skregali, ampak prav zato, da bi mohorjanska misel in mohorjansko sporočilo ostala živa v našem narodu, kajti zavedamo se, kako je to sporočilo tudi danes potrebno. Res je, da danes živimo v drugačnih razmerah, da tudi druge častitljive ustanove doživljajo določeno krizo, ker so pač novi izzivi. Kako se prilagoditi tem novim izzivom, to je vprašanje vseh treh Mohorjevih družb. Kako še izboljšati sodelovanje, ki je bilo že doslej živo med nami, vendar zaradi objektivnih razmer omejeno. Upam, da nam čas, ki je pred nami, še posebej zaželeni vstop Slovenije v Evropsko unijo, daje upanje, da bomo lahko tudi drugače pristopili k sodelovanju, drugače osnovali svoje doprinose v tistem globokem prepričanju, da ima Mohorjeva družba oziroma njeno sporočilo še vedno veliko vlogo za žlahten obstoj slovenskega naroda.

FOTO A. VEBER

CELOVŠKA MOHORJEVA DRUŽBA (JOŽE KOPEINIG, *na sredi*)

Življenja in razvoja slovenskega naroda in njegove kulture v zadnjih 150 letih si ne moremo misliti brez Mohorjeve družbe, ki se je rodila iz potrebe po slovenski knjigi, po slovenski šoli in po ozaveščanju narodnih in krščanskih korenin. Z ustanovitvijo Mohorjeve družbe v Celovcu pred 150 leti se je začel preporod slovenskega naroda na duhovnem in kulturnem področju. Mnogim kulturnim ustvarjalcem je bila Mohorjeva vzpodbujajoča spremljevalka in njene knjige se niso prašile na policah, temveč so romale iz rok v roke ter pomenile za vsako slovensko hišo dragoceno kulturno dediščino. Po sili družbenih in političnih razmer se je morala Mohorjeva po prvi svetovni vojni deliti v tri veje ali - kakor raje rečem - začela služiti slovenskemu narodu kot Družba treh sester - Celovške, Celjske in Goriške Mohorjeve. Vsaka teh treh Mohorjevih družb se je morala na svojem področju odzivati na potrebe in možnosti literarnega in kulturnega ustvarjanja ter tako služiti narodu in krščanski omiki s svojo založniško bero. Mohorjeva družba v Celovcu je razširila svojo dejavnost na več področjih. Ustanovila si je lastno tiskarno, poskrbela za slovenske gimnazije z dijaškimi domovi, študentje na Dunaju pa najdejo mesto v domu Korotan. V Celovcu je Mohorjeva ustanovila prvo dvojezično osnovno šolo. Sodobni medijski svet Mohorjeve iniciativno in bistveno oblikuje z vsebinskim in finančnim sodelovanjem pri slovenskem radiu kakor tudi pri drugih mrežah. Prihodnost vseh treh Mohorjevih družb v današnjem vedno bolj globaliziranem svetu in ob množici drugih, predvsem založniških ponudb v slovenskem kulturnem prostoru, bo obetajoča in svetla le, če se bomo še bolj povezovali in ter združevali svoje duhovne, kulturne in tudi finančne možnosti za čim vzajemnejše in skupne projekte. V slogi in skupnem delu je moč in tudi uspeh. Mohorjeva bo - o tem sem prepričan - ostala tudi v današnjem času zvesta svojemu poslanstvu: nadaljevala bo Slomškovo dediščino in sooblikovala duhovno in kulturno podobo slovenskega naroda. Kdor prekrmari razburkanih 150 let, ima dosti izkušenj tudi za prihodnost.

PREDSEDNIK MILAN KUČAN PODELIL ODLIČJE TREM MOHORJEVIM DRUŽBAM

Slovenski predsednik republike Milan Kučan je ob 150-letnici ustanovitve Mohorjeve družbe na predlog Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Slovenske matice in Društva slovenskih pisateljev z zlatim častnim znakom svobode Republike Slovenije odlikoval Mohorjeve družbe v Celju, Celovcu in Gorici. Odlikovanja jim je dodelil za njihovo dolgotrajno, kulturno in duhovno poslanstvo, posebej za neutrudno širjenje slovenske knjige in utrjevanje narodne zavesti med Slovenci. Odlikovanja bo predsednik Kučan podelil na slovesnosti meseca novembra. Ob tako visokem jubileju so v ponedeljek, 24. t.m., ob 19.30 v celjskem Narodnem domu pripravili slavnostno akademijo, na kateri so spregovorili predsednik Mohorjeve družbe Celje Jože Planinšek, mariborski škof Kramberger, celjski župan Bojan Šrot, predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti France Bernik, predsednik Slovenske matice Joža Mahnič in član Društva slovenskih pisateljev France Pibernik. Družbi sv. Mohorja, katere idejni oče in soustanovitelj je škof Anton Martin Slomšek, je ob koncu voščil tudi ljubljanski nadškof in slovenski metropolit Franc Rode.

Umetniški del slavnostne akademije so oblikovali dramski igralci in igralke ter moški oktet Deseti brat, predstavili so odlomke iz del Antona Martina Slomška, Janka Čara, Sabine Koželj Horvat, Berte Golob in Alojza Rebule. Režiser prireditve je bil Zoran More. Izredno uspele slavnostne akademije so se udeležili najvišji politični in cerkveni predstavniki.

NOV PREVOD PAHORJEVEGA ROMANA ZATEMNITEV

Tržaški pisatelj Boris Pahor se te dni mudi na obisku v Parizu, kjer je predstavil francoski prevod romana *Zatemnitev*, ki je izšel pri založbi Phebus. Gre za založbo, ki je pred leti že izdala prevod romana *Spopad s pomladjo*. Novo Pahorjevo delo v francoščini je prišlo v knjigarne v sredo, že pred dnevi pa so številna sredstva javnega obveščanja poročala o tej novi knjigi tržaškega pisatelja in imela z njim tudi daljše pogovore. Kritiki in recenzenti, ki so ta najnovejši prevod že prebrali, so se konec prejšnjega tedna srečali s pisateljem na delovni večerji, ki je bila predvsem priložnost za pogovor in globinsko spoznavanje avtorja, saj se je Boris Pahor z njimi tudi soočal v poglobljenih pogovorih. Laskave ocene dela so pomembne, tudi ker nekateri recenzenti izrecno omenjajo vseevropsko vrednost tega romana, ki predstavlja trpljenje in upor slovenskega naroda pod fašizmom in med vojno na Tržaškem. Nekateri izrecno poudarjajo, da je lik glavnega junaka, ki ne kloni pod nobenim režimom tak, da nedvomno lahko nagovori tudi sedanjega človeka ne le v Trstu ali na Slovenskem, ampak po vsem svetu.

SLIKAR SAFET ZEC V OPATIJI V ROŽACU

V soboto, 29. septembra, bo ob 18. uri v opatiji pri Rožacu (Abbazia di Rosazzo) svečana otvoritev razstave grafičnih del likovnega umetnika Safeta Zeca, ki ga dobro poznamo tudi pri nas, saj smo ga imeli v gosteh pred dvema letoma v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici.

Ker je umetnik s svojimi deli takrat očaral goriške ljubitelje umetnosti in pustil globoko sled s svojimi pretanjenimi odslikavami človečnosti in večnega, radi opozarjamo na bogato razstavo v lepi opatiji pri Rožacu. Na njej se bo bosanski umetnik, ki živi in dela v Benetkah, trenutno pa ima veliko antološko razstavo v mestu Lille v Franciji, predstavil s svojimi grafičnimi listi. Izjemna priložnost, da se seznanimo z njegovimi zadnjimi deli in tudi s tistimi grafičnimi listi, ki so postali že njegova klasična dela!

Pred razstavo bo ob 17. uri okrogla miza z naslovom Con-divisione, ki bi ga lahko poslovenili nekako takole: Raz-delitev. Na njej bodo spregovorili bosanski, slovenski in italijanski pesniki, izobraženci in ljubitelji umetnosti o stičnih točkah in razhajanjih na našem prostoru, ki je razpet med Balkanom in Sredozemljem.

Razstavo Safeta Zeca prireja Sklad opatije v Rožacu ob pomoči krajevnih podjetnikov, izšel pa bo tudi katalog razstave.

NEVARNOST PRODAJE DUŠ TUDI DANES NI MANJŠA

PREROŠKO SVARILO

Pesnik in pisatelj Joža Lovrenčič vstaja iz nasilne pozabe kot pekoča vest naroda. S preroškim prstom kaže na vsakega in ob vsakem času, zlasti današnjem in to ne le na tiste, ki so ga "ustavili... Sedanje stanje duha v slovenski družbi pa kaže, kako tam globoko še nočemo očistiti svoje "hudiču prodane duše". Joža Lovrenčič je kristjana postavil pred ogledalo v *Sholarju izTrente* še ob pravem času: tik pred grozečo revolucijo Antikrista, ki je lahko uspel le s sramotno pogodbo prodaje in zavajanja krščanskih duš. In ta nadaljevanka se danes brez sramu imenuje celo "uspešna zgodba".

Dolgo, predolgo je trajalo, da se je v javnosti s simpozijem in takoj za tem v rojstnem kraju Kredu, s častitljivo spominsko ploščo na tamkajšnji cerkvi, kjer je bil Joža Lovrenčič krščen, vrnilo v javnost njegovo ime in še eno desetletje več, da je bila v Zgornjesoški dolini v celoti javno recitirana njegova epska pesnitev *Sholar iz Trente*. Posvečena je bila prazniku Marijinega vnebovzetja oz. "rožnici", ki jo v pesnitvi poudarja v tesni povezavi s cerkvico Device Marije v polju pri Bovcu. Zato pa je bila celotna prireditev postavljena v prostor ob tej cerkvici, kot posvečeno mesto za ta trenutek, ki simbolizira razsežnost tragedije in pravočasno svarilo, poizkus prerokovanja mučeništva najzvestejšega dela slovenskega krščanstva. In dalje, se simbolika nadaljuje s tem, ko je o pesmi in pesniku spregovorila hči slovenskega mučenika, glasbenika z občutljivo krščansko dušo Alojza Bratuža, ki so mu dali fašisti piti strojno olje...

Pesnitev Sholar iz Trente je izšla najprej v odlomkih, potem v Domu in svetu ter v knjižni izdaji 1939 l. v času fašističnega uničevanja vsega slovenskega na Primorskem in po drugi strani ob prikritih pripravah na uresničevanje komunističnega nasilja tudi pri nas. Delo je sestavljeno iz uvodne pesmi, iz tridesetih spevov in iz epiloga z naslovom Kronika Trente. V najnovejši izdaji je po vojni Sholar iz Trente izšel šele lani in to ne pri nas, ampak pri Goriški Mohorjevi družbi, ki je želela predvsem obuditi spomin na predolgo in po krivici pozabljenega avtorja ob 110. obletnici njegovega rojstva.

Enoumna oblast je pripuščala k javnemu delovanju le svoje in sebi lojalne izobražence... Dr. Bratuževa je o tem povedala, kakšnega greha ga je med drugim dolžila oblast: Da "...je v svoji zavzetosti za obnovo slovenskega učilišča na Goriškem, še pred koncem vojne sprejel funkcijo ravnatelja prve slovenske gimnazije v Gorici po desetletjih fašističnega terorja. Kaj je ta šola, resda še pod nemško okupacijo, lahko pomenila slovenskim ljudem, ve tukaj vsakdo, ki je živel v tistem nesrečnem obdobju, ko so bile slovenske šole za dobrih dvajset let ukinjene (na tej osnovi obstoječega stanja so se lahko nadaljevale pod zavezniško upravo in jih je morala zato priznati tudi povojna Italija! Op. pis.)

Primorci, zavedeni z izkrivljeno zgodovino našega osvobajanja, prepoznavamo z odkrivanjem lika dr. Joža Lovrenčiča njeno naravno, nespolitizirano plat in čutenje. Kdor močno želi, se danes lahko zaveda tistega dela našega človeka, ki je bil v našo deželico in njeno slovensko ter kmečko naravo najtesneje vraščen že od rojstva. Lovrenčič je odkrival našo resnično bit. Prav to je politična ideologija enoumja morala oprati iz zavesti, če je hotela zapisati vanjo čisto nekaj drugega. Joža se je tega zavedal in hudo trpel, da je po vojni ostajalo takšnih ljudi pri življenju in doma vse manj. Zato bi bilo premalo prepisati že ugotovljeno, da je v *Sholarju iz Trente* del njegove mladostne življenjske zgodbe. V njem je preroško zapisal bližajočo se dramo slovenskega naroda. Sholarju je mati izmolila izbris pogodbe s hudičem. Današnje matere bodo dolgo molile, da se bo nehalo naše zalezovanje zlega iz minulega krvavega stoletja v novo, čeprav je s hudim sklenila pogodbo o prodaji duš le peščica ozkosrčnih.

Pa ne le pogled v to smer. Vremena Kranjcem se bodo zjasnila, ko bomo znali misliti, priznati, kaj se je zgodilo in kaj se še godi. Slovenska pomlad je žal zacvetela za kratek čas v resnični osamosvojitvi, ni pa množično v notranjem očiščenju - notranji osvoboditvi, sicer se ne bi spridilo toliko njenih voditeljev, ne bi sprejelo vlogo sprenevedavih statistov z dvema obrazoma: krščanskim, obenem pa v materialni simbiozi z njemu uničujočim. Najbrž, ker imajo čas zgolj imeti, nimajo pa resnično globoke vere in časa biti... Da se ne bo sprevrglo: na začetku se je odločiti - imeti ali biti, ostalo se bo navrglo...

MM

UMETNIŠKA DRUŽINA ŠANTEL V KULTURNEM CENTRU BRATUŽ V GORICI

IZSEK IZ VSESTRANSKE USTVARJALNOSTI

***Slikarski poklon družini Šantel* je naslov likovne razstave, ki so jo v petek, 21. septembra, svečano odprli v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici kot prvo v nizu letošnjih likovnih prireditev v tem goriškem kulturnem hramu. Razstava je poklon goriških Slovencev eni največjih goriških slovenskih umetniških družin, kar je družina Šantel na prelomu devetnajstega v dvajseto stoletje bila, hkrati pa je to poklon tisočletnici prve dokumentirane pisne omembe Gorice.**

Predsednica Kulturnega centra prof. Franka Žgavec je v uvodu spregovorila o tem, kako je prišlo do razstave, ki "noče in ne more imeti nikakršnih strokovnih ambicij, ampak se z njo goriški Slovenci želimo le oddolžiti spominu umetniške družine, ki je v svojem primorskem obdobju vse svoje delo usmerjala v dvig slovenske kulture na Goriškem." O goriški družini Šantel, ki je dala slovenskemu in širšemu kulturnemu prostoru štiri slikarje, je spregovorila umetnostna zgodovinarka prof. Verena Koršič Zorn, katere poseg zaradi izjemne preglednosti, lepega jezika in bogate vsebine z veseljem objavljamo.

Violinist Peter Gus in pianist David Bandelli sta na otvoritvi poskrbela za prisrčno izvedbo skladbe *Rokoko* Saše Šantla, ki je bil tudi glasbenik.

BESEDE PROF. VERENE KORŠIČ ZORN NA OTVORITVI

Spoštovano občinstvo,

nocojšnja prireditev ima prav poseben pomen v kulturnem in še posebej likovnem dogajanju v našem mestu: v isti sapi pomeni počastitev tisočletnice prve omembe mesta "quae Sclavorum lingua vocatur Goriza...", kar obenem potrjuje našo tisočletno prisotnost v tem prostoru in oddolžitev umetniški družini, ki je s svojim delovanjem bistveno prispevala k zametkom jasnejšega in odločnejšega nastopanja goriških Slovencev v javnem življenju v že odmaknjeni drugi polovici 19. stoletja. S to razstavo so prvič po letu 1912, ko je bila v zasebni hiši odvetnika Antona Dermote postavljena prva slovenska umetniška razstava v Gorici, skupaj predstavljeni goriškim ljubiteljem umetnosti štirje člani slikarske družine Šantel: mati Avgusta, hčerki Henrika in Avgusta ter sin Saša.

Veter pomladi narodov je zavel tudi na Goriškem, na obrobju habsburške monarhije. Vse plasti prebivalstva so v sebi začutile novo življenjsko moč, ki se je vedno bolj izrisovala v smislu narodne pripadnosti. Ljudje so začutili potrebo po izražanju in doživljanju te nove razsežnosti tudi navzven: odtod ustanavljanje čitalnic, raznih kulturnih in gospodarskih združenj, glasbenih in pevskih društev in podobno. V tem vrenju so se znašli vsi, od preprostih ljudi do izobražencev, pri katerih so imeli vodilno vlogo duhovniki, pravniki, profesorji, zdravniki, če naštejemo le nekatere poklice. V tem posebnem vzdušju se je znašla družina Šantel, ko se je leta 1873 po poroki nastanila v Gorici. Žena Avgusta, rojena plemenita Aigentler, njena družina je zaradi očetove službe živela v Gradcu, je bila po materini strani v sorodu s slikarjem Jožefom Tomincem, mož Anton, profesor fizike in matematike, pa je bil rojen v kmečki družini na Štajerskem. Mladi družini se je rodilo šest otrok: dva sta umrla že v zgodnjih otroških letih, najmlajša hčerka, ki se je tudi poskusila v slikarstvu, je umrla kmalu po koncu prve svetovne vojne. Ostali trije otroci Henrika, Avgusta in Saša so se napotili na težavno, a polno umetniško pot. V družini Šantel je imela umetnost častno mesto: izražala se je v različnih vejah, v glasbi, slikarstvu in poeziji, v kateri se je poleg prevajanja poizkusil oče Anton. Vsi so bili glasbeno nadarjeni, otroci pa so po materi podedovali tudi izjemno nagnjenost do slikarstva. Takoj po prihodu v Gorico si je mlada družina prislužila vidno mesto v javnosti. Avgusta je s podobo skladatelja Beethovna, razstavljeno v neki izložbi, pritegnila pozornost višjih meščanskih krogov, ki so pri njej začeli naročati še vedno priljubljen slikarski motiv, portret, izraz in potrdilo posebnega družbenega statusa, ki se je kot odmev cvetočega meščanskega samoljubja in ščepca razkazovalne mrzlice prejšnjih let še obdržal na površju. Kot člani raznih društev in družb so Šantlovi aktivno soustvarjali kulturne prireditve z glasbenimi, instrumentalnimi (violina, klavir) in pevskimi točkami. Otroci so se učili slikarstva najprej doma pri materi, kasneje na šolah v Münchnu, Gradcu, na Dunaju, se vračali v Gorico in ustvarjali v goriškem umetniškem krogu, ki se je tudi po njihovi zaslugi obogatil z drugimi slikarji (med njimi npr. goriška akvarelistka Melita Rojic), do izbruha prve svetovne vojne. Kot veliko število primorskih Slovencev so tudi Šantlovi sledili valu beguncev in se po krajših postankih naselili najprej na Dolenjskem, kjer sta umrla oče in najmlajša hčerka, nato na Štajerskem v Mariboru. Tu so spet oživljali narodne vrednote in postavili z društvom Grohar temelj kulturnemu delovanju v tem delu Slovenije. Proti koncu dvajsetih let dvajsetega stoletja so se preselili v Ljubljano, kjer so tudi končali svojo življenjsko pot: mati Avgusta l. 1935, hčerka Henrika l. 1940, sin Saša l. 1945 in hčerka Avgusta v visoki starosti l. 1968.

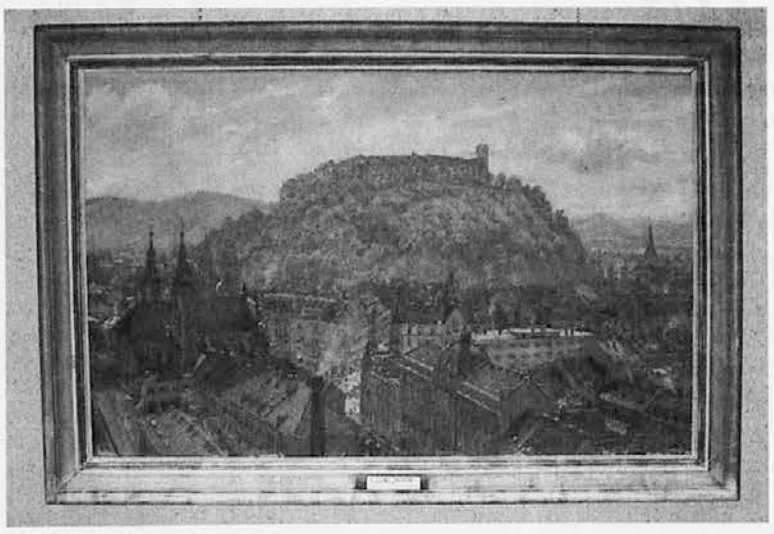

Njihova umetniška pot je bila bogata, urejena, brez zanesenjaštva. Po delih sodeč lahko domnevamo, da je bil njihov doprinos v zakladnico slovenske umetnosti najizvirnejši in najpomenljivejši v goriškem obdobju, saj so prav oni postavili temelj slovenski moderni umetnosti v tem prostoru. Kasneje se je njihov korak upočasnil in niso več zmogli dohitevati novih izzivov umetniškega ustvarjanja.

Na razstavi, ki je pred vami, je vsak član družine posebej predstavljen z nekaj slikarskimi in grafičnimi deli, ki pa še zdaleč ne morejo zaobjeti njihovega razvejenega opusa, kar tudi ni bil namen razstave. Avgusta starejša je npr. najbolj slovela po portretih (med drugim je naredila tudi podobo dr. Janeza Hrasta, rektorja goriškega semenišča), izrisanih večinoma v pastelu, oglju ali oljni tehniki; s svojim še nekoliko idealiziranim pristopom do slikarskega motiva, a z že odločnim nakazovanjem realističnih potez, je pretrgala vezi z romantično tradicijo prejšnjih let. Od približno 400 portretov, ki jih navaja sočasna literatura, je ostalo malo, svoje je seveda opravilo tudi razdejanje v 1. svetovni vojni. Hčerka Henrika je zaslovela po figuralnih kompozicijah (poskusila se je tudi v cerkvenem slikarstvu, npr. njena slika farnega patrona je bila v glavnem oltarju štandreške cerkve), slikala pa je tudi tihožitja, ki še danes delujejo zelo sveže. Münchenska šola je s svojo odprtostjo do francoskega plenerizma pustila v njenem slikarstvu težnjo po študiju narave, po odkrivanju delovanja svetlobe in sence, iskanju naravne osvetlitve. V njenih delih je čutiti vpliv impresionizma, v njenih iskanjih pa se s poglabljanjem v bistvo predmeta ali osebe zaznava vzpostavljanje osebnega odnosa do njih, kar že nakazuje ekspresionistično miselnost. Povzpela se je med najboljše slovenske slikarke. Avgusta se je z enako vnemo posvečala tako pedagoškemu (po izobrazbi je bila namreč učiteljica) kot slikarskemu delu. Rada je preizkušala nove tehnike, uvrstila se je med začetnike grafičnega ustvarjanja na Slovenskem. Najraje pa je slikala tihožitja in krajinske izreze v tehniki akvarela. Saša je mogoče od vseh članov družine Šantel najbolj upoštevan v umetnostno zgodovinski literaturi; temu botrujejo tudi zveze, spletene v času študija na Dunaju z društvom Vesna, ki je v svojem programu zagovarjalo narodno umetnost: člani društva so bili prepričani, da bo le taka, vsem razumljiva umetnost imela dostop v sleherno slovensko družino. Saša se je tudi približal drugim umetnostnim slogom npr. dunajski secesiji, ki se je odražala predvsem v njegovem ilustratorskem delu. Sicer so bila njegova zanimanja zelo raznolika. Izražal se je v oljnem slikarstvu, akvarelu, grafičnih tehnikah (velja npr. za začetnika barvnega lesoreza), izdeloval je ex librise, plakate, etikete in podobno. Prav v tem je oral ledino in ostal v slovenski zavesti kot začetnik modernega grafičnega oblikovanja). Znan je tudi po ciklusu akvarelov s predstavitvijo slovenskih narodnih noš; v tem lahko iščemo tudi skupni imenovalec brata in sester, ki so se v zavzetosti za narod radi mudili ob domačih motivih, nošah, krajinskih izrezih, tipičnih hišah in notranjih prostorih. Saša je bil sicer najmanj vezan na Gorico (po študijskih letih je namreč več let deloval v Pazinu v Istri). Stik pa je ohranil vsaj z ilustracijami knjižnih izdaj, npr. Mohorjevih koledarjev prav v času, ko je fašizem začel na Slovence polagati svojo uničevalno roko. Vsaj bežno moramo omeniti tudi Saševo glasbeno delovanje: bil je violinist v Slovenski filharmoniji in tudi skladatelj.

Z razstavo, ki nima nikakršnih strokovnih ambicij, se goriški Slovenci želimo oddolžiti družini umetnikov, ki so v času svojega bivanja v našem mestu vse svoje sile usmerili v rast narodne zavesti, kulture in umetnosti med Slovenci na Goriškem; sadov njihovega truda ni mogla zatreti niti vihra dveh svetovnih vojn, kajti sledovi njihovega dela se še danes obrestujejo v bogatem umetniškem ustvarjanju med goriškimi Slovenci. Mogoče bo prav ta razstava povod za nadaljnje raziskovanje opusa te enkratne družine in morebitno predstavitev posameznih članov, če bodo prišla na dan še neznana dela, posebno iz njihovega goriškega obdobja.

NA REŠETU

ZADNJI KANČKI POLETJA

Začel se je zadnji teden radijskih in televizijskih sporedov, ki so nas spremljali od meseca junija. O njih je Novi glas že precej poročal, zato naj samo na hitro povzamem sliko teh programov. Prva značilnost je bila, da so bili sporedi - v primerjavi s sporedi prejšnjih let - precej ubogi: govorjeni spored so večinoma sestavljale ponovitve, zelo redke so bile oddaje, ki jih nismo že videli ali slišali. Druga značilnost je bila, da je bil popoldanski Poletni mozaik *(v glavnem!) razgiban in zanimiv, medtem ko je bil jutranji pas od 9. do 12. ure monoton in nevabljiv. Tretja značilnost je bila, da so v poletnem času odpadle vse oddaje za otroke, na katere so bili ti že navajeni; edina nova oddaja za nekoliko večje otroke je bila* Potovanje na vzhod *Katje Kjuder. Prepričana sem, da bodo običajne oddaje namenjene otrokom -* Mladinski oder, Pravljica za dobro jutro, *dve seriji tedenskih oddaj - stekle oktrobra, čeprav bi človek pričakoval, da se bodo začele ob začetku šolskega leta. In tudi po televiziji bomo - upajmo - videli kak* Kotiček, *ki ga nismo že kar nekajkrat videli.*

Pa vendar smo lahko zadnji dve nedelji (s ponovitvijo v četrtek) po televiziji prvič gledali dve oddaji. Prvo 11. september 2001 *je režirala Marija Brecelj, vodil pa jo je glavni urednik časnikarskega oddelka Saša Rudolf. Tema oddaje je bila seveda teroristični napad na ZDA. Gostje v studiu so bili prof. Jože Pirjevec, ambasador Anton Rupnik, psiholog Danilo Sedmak in ekonomist Tomaž Legiša. Telefonsko pa so se povezali z direktorjem razvojnega oddelka svetovne banke Borisom Pliskovičem, s konzulom v New Yorku Andrejem Podvršičem, z izvedencem za letalske lete Bojanom Jerasom in s Tržačanko, poročeno v ZDA, Saro Balde. Tema in gostje so bili zanimivi, škoda le, da je bila oddaja preveč toga, nesproščena. Predvsem so bile povezave z gosti kot nekakšni čisto ločeni vložki. Zakaj, recimo, ni Tomaž Legiša povedal svoje pomisleke Pleskoviču ali zakaj Sara Balde - za katero mnogi gledalci sploh niso vedeli, kdo je - ni imela priložnosti, da bi povedala kaj več, kako doživljata katastrofo ona in njen mož kot Američan. Kljub tem in drugim šibkim točkam pa je bila oddaja zanimiva, saj je prišlo iz pogovorov do izraza nujnost, da se ZDA in cel svet ne ustavijo pri pomilovanju in obsodbi, ampak da začnejo iskati globlje vzroke terorizma. Prepričanje gostov, da najde terorizem ugodna tla tam, kjer so problemi nerešeni, kjer se ljudstva ne morejo svobodno razvijati, so dali misliti vsem. - Upajmo, da bodo taki diskusijski večeri še kdaj na sporedu. V nedeljo pa smo si lahko ogledali na ekranu oddaje* Vizitka 4. Festivala amaterskih skupin. *Oddajo, ki nas je popeljala nazaj v prijetno vzdušje letošnjega Festivala amaterskih skupin v Mavhinjah, je pripravila Rosana Prezzi. Posebno prvi del oddaje je zelo izčrpno prikazal dogajanje, saj je bil obogaten z raznimi intervjuji. Škoda, da oddaja ni mogla posvetiti enake pozornosti vsem predstavam ali vsaj tistim nagrajenim (Žalostni dogodek v Topolovem in Petrov Pujs).*

Na vsak način je prav, da je Festival v Mavhinjah, ki je toliko gledalcem lepšal julijske večere, našel nekoga, ki mu je posvetil oddajo.

TEJ

GLASBENA MATICA

NEGOTOVA SITUACIJA

V ponedeljek, 1. oktobra, se bodo ponovno odprla vrata šole Glasbene matice, in to kljub hudi finančni stiski, ki našo osrednjo glasbeno ustanovo pesti že nekaj let, a ki je postala naravnost nevzdržna ravno pred kratkim, in to paradoksalno ravno zaradi sprejetja zaščitnega zakona.

Kljub temu da je časovni rok že stekel, ni prišlo do ustanovitve samostojne slovenske sekcije pri konservatoriju Tartini, kot to predvideva 15. člen zaščitnega zakona. Denarna sredstva, ki so prihajala iz zakona za obmejna področja, pa so bila ukinjena ravno v luči sprejetja zaščitnega zakona. Zaradi nevzdržne situacije je marca letos upravni svet odposlal 25 uslužbencem (profesorjem in neučnemu osebju) odpovedna pisma, v katerih jim je naznanil, da se s 30. junijem konča delovno razmerje. Ker kljub prizadevanjem se do tistega datuma stanje ni spremenilo, so se z začetkom julija uslužbenci znašli na cesti. Upravni odbor pa je naznanil, da bo jeseni GM ponovno odprla svoja vrata, da pa bo število uslužbencev odvisno od razpoložljivih sredstev.

Tako se je tudi zgodilo. 1. oktobra bo šola GM začela s poukom, učilo pa bo 13 profesorjev, medtem ko bo v tajništvu ena redno nastavljena oseba, poleg nje pa še uslužbenka part-time v Gorici. Vsega skupaj torej 14 uslužbencev in pol, če hočemo biti pikolovski. To na podlagi obstoječega finančnega stanja: ustanova lahko računa na 150 milijonov lir, ki jih prejema od krovnih organizacij in na približno 300 milijonov lir, ki prihajajo od učnine gojencev, poleg tega pa bi deželna uprava morala dati približno milijardo lir, kar pa ni še stoodstotno gotovo. Med poletjem je stekla tudi vrsta srečanj s številnimi upravitelji ter s predstavniki političnega sveta in civilnih oblasti. Pri tem so se še posebej aktivirali starši gojencev. Posebna komisija, ki so jo sestavljali predstavniki upravnega odbora, profesorjev, staršev in zunanji izvedenci, pa je podrobno analizirala dejansko stanje ustanove in tudi prišla do zaključkov, po katerih se je upravni odbor odločil ukrepati, kot je pač potem ukrepal.

O vprašanju GM in glasbenega šolstva nasploh je bilo veliko govora na petkovi prvi seji skupne koordinacije SKGZ-SSO, kjer sta obe krovni organizaciji napovedali vrsto dodatnih pobud za rešitev problema. Kot izhaja iz dveh komunikejev, pa je v začetku tega tedna GM obiskal evropski poslanec Lucien Caveri, ki je zagotovil svoje posredovanje pri evropskih pristojnih organih in tudi svoje posredovanje za čimprejšnjo odobritev izvršilnih norm k 15. členu zaščitnega zakona za Slovence v Italiji. Ravno glede slednjega pa je treba še povedati, da je v prejšnjih dneh južnotirolski poslanec Siegfrid Brugger vložil nujno interpelacijo na italijansko vlado s pozivom, naj slednja napravi nujnostne korake za odobritev izvršilnih norm k 15. členu zaščitnega zakona. Obenem je posl. Brugger predsedniku GM Dragu Štoki zagotovil vso svojo razpoložljivost in zavzetost v parlamentu, da se hudi problemi ustanove čimprej in čimbolj pravično rešijo.

IŽ

USPEH PO VEČDESETLETNIH PRIZADEVANJIH

OBČINA DOLINA IMA SVOJ GRB IN PRAPOR

IVAN ŽERJAL

FOTO KROMA

Občina Dolina ima končno svoj prapor. Dan, ki so ga v Bregu čakali kar 67 let (prva prizadevanja segajo namreč v leto 1934), je napočil v soboto, 22. t.m., v občinskem gledališču France Prešeren v Boljuncu, ko so na preprosti, a prisrčni slovesnosti svečano razvili nov prapor ob prisotnosti uglednih "botrov": bivših dolinskih županov Dušana Lovrihe, Edvina Švaba in Marina Pečenika, poleg njih pa še sedanjega župana Borisa Pangerca in predsednika pristojne komisije, bivšega podžupana Alda Stefančiča. "Moja želja je, da bi nas prapor družil v enotnosti, bogatil v različnosti in krepil v občutku pripadnosti našemu skupnemu domu, ki mu pravimo Občina Dolina", je med drugim dejal župan Pangerc v svojem slavnostnem nagovoru številnim prisotnim, med katerimi je bilo, poleg seveda predstavnikov civilnih, vojaških in cerkvenih oblasti, veliko število bivših svetovalcev in odbornikov dolinske občine, predstavnikov kulturnih, športnih in gospodarskih organizacij, sodelavcev in uslužbencev ter seveda veliko občanov. Bilo je res lepo, prisrčno in prijateljsko srečanje, ki sta ga oplemenitila nastopa Slovenskega okteta (ta je isti večer imel tudi koncert v dolinski cerkvi) ter združenih domačih pihalnih orkestrov Breg in Ricmanje.

Kot že rečeno, segajo prizadevanja za občinski prapor že v leto 1934, po drugi svetovni vojni pa so si vse občinske uprave, ki so si sledile, prizadevale, da bi občini in občanom podarile ustrezno znamenje, v katerem bi se razpoznavala skupnost, ki živi na teritoriju občine Dolina. V obdobju prvega mandata župana Borisa Pangerca (1995-99) si je uprava zadala nalogo, da napore in prizadevanja svojih predhodnikov izpelje do kraja. V ta namen je bila 28. junija 1996 ustanovljena posebna komisija, ki ji je predsedoval takratni podžupan Aldo Stefančič in v kateri so bili še svetovalci Igor Tul in Sandy Klun (za večino) ter Roberto Raffaele (za opozicijo). Zunanja svetovalca komisije pa sta bila še Alojz Tul in Boris Kuret. Po poldrugem letu dela je komisija sprejela osnutek grba in prapora, pri izdelavi katerega so sodelovali sami domačini: umetnik Mitja Zonta iz Mačkolj ter arhitekta Robi in Pavel Starec iz Boljunca. 28. novembra 1998 je občinski svet sprejel osnutek, ki ga je predlagala komisija, in od takrat naprej se je začel postopek t.i. "blazonature" (ureditve barv in simbolov po veljavnih heraldičnih pravilih in predpisih) grba in prapora. Na ministrskega predsednika in na predsednika republike je bila tudi naslovljena prošnja za dodelitev grba in prapora občini Dolina. Kot je na sobotni slovesnosti dejal župan Pangerc, se želje pobudnikov ter heraldična znanost in predpisi v marsičem niso ujeli. Potrebno je bilo sprejeti pravila, ki so zaobjeta v t.i. "Zakoniku italijanske ureditve plemenitih dobrin", sprejetem s kraljevim odlokom št. 651 dne 7. junija 1943, in "Pravilnika za heraldično konzulto", ki je istega dne postal izvršilen s kraljevim odlokom št. 652.

Grb in prapor, ki ju je izdelalo podjetje Ottonpress, ki ima svoj sedež in delavnico v kraju Acherunti v pokrajini Cosenza v južni Italiji, želita prikazati nekatere temeljne značilnosti in bogastva dolinske občine. Grb prikazuje na rdečem in zelenem polju modro obarvani Mohov grad. Grb krasi tudi krona, ki je tipična za občine v Italiji, ovenčan pa je s hrastovo in oljčno vejico, ki sta zvezani s trakom z barvami italijanske trobojnice. Prapor pa je modre barve, okrašen s srebrnimi našitki in srebrnim dvojezičnim napisom "Comune di San Dorligo della Valle - Občina Dolina". Predsednik republike Carlo Azeglio Ciampi je odlok o podelitvi grba in prapora občini Dolina podpisal 11. oktobra 1999, 3. aprila 2000 pa je po predsednikovem navodilu takratni tržaški prefekt Michele De Feis izročil izvirnik odloka in miniaturno podobo grba in prapora županu Pangercu na slovesnosti na prefekturi, katere sta se udeležila še podžupanja Fulvia Premolin in predsednik komisije Aldo Stefančič. 22. t.m. pa je za dolinsko občino končno napočil veliki dan, ko so prvič razvili novi prapor.

Novi grb in prapor občine Dolina želita po eni strani izražati lojalnost italijanski republiki in njenim simbolom, po drugi strani pa izkazovati ljubezen do barv in simbolov, ki so znak slovenske državnosti, "ker segajo naše jezikovne, narodnostne in kulturne korenine globoko v meje matične domovine. Tega bogastva se zavedamo in se z njim tudi ponašamo kot s posebno vrednoto v omikanem sožitju s sodržavljani in predvsem soobčani italijanske narodnosti", kot je poudaril Pangerc. To je namreč sporočilo novega dolinskega občinskega simbola: potrjevanje narodne pripadnosti ter tvorno soočanje s soobčanom drugega jezika, na rodnosti in kulture.

NOVA SEZONA DSI

ZAČETEK Z ZORO TAVČAR

V ponedeljek, 1. oktobra, se bo pričela nova sezona Društva slovenskih izobražencev, ki bo še naprej predvsem v znamenju rednih tedenskih srečanj ob ponedeljkih zvečer. Prvi večer v Peterlinovi dvorani bo posvečen pisateljici Zori Tavčar, ki je pred kratkim pri založbi Mladika v Trstu izdala novo knjigo z naslovom *Ko se ptički prebude* in podnaslovom *Pesmi za otroke in otroške duše*. Večer, zagotavljajo pri DSI, bo nekaj posebnega, v znamenju besede, a tudi glasbe. Delo Zore Tavčar, pri katerem je sodelovalo več sodelavcev, ki so knjigo opremili z glasbeno in govorjeno CD ploščo, bo predstavila Ivanka Hergold. Poleg avtorice pa bodo prisotni še ilustratorka Magda Tavčar, glasbenika Andrejka in Tullio Možina ter igralci Radijskega odra. Poleg tega pa v nadaljevanju načrtujejo še vrsto drugih zanimivih srečanj: tako bosta gosta DSI npr. koroški kulturni delavec Jože Kopeinig in istrski pisatelj Bert Pribac, ki živi v Avstraliji, en večer bo posvečen Ehrlichovemu simpoziju v Rimu, v sodelovanju s hrvaškim konzulatom v Trstu pa bo stekel večer, posvečen eksodusu iz hrvaške Istre po prvi svetovni vojni. Skratka, obeta se res pester in kakovosten začetek sezone.

Pri DSI so tudi že podali obračun letošnjih 36. študijskih dnevov Draga 2001. Obračun je pozitiven, kljub temu da vedno izgleda, da bi bilo možno narediti oz. izboljšati še kaj. A to človek spozna, šele ko preteče nekaj časa in začne gledati na stvari z neko časovno razdaljo. Sicer je že stekel pogovor o naslednji Dragi in v ta namen so že padli prvi predlogi. O slednjih bo vsekakor tekla beseda v prihodnjih mesecih, sedaj pa se začenja predvsem sezona ponedeljkovih večerov. Prvo srečanje, ki bo posvečeno predstavitvi nove knjige Zore Tavčar, bo kot že rečeno v ponedeljek, 1. oktobra, ob 20.30 v Peterlinovi dvorani v Trstu.

REPENTABOR / TISKOVNO SPOROČILO SSk

ŠE VELIKO NEIZPOLNJENIH OBVEZ

Po poletnem premoru se je prejšnji teden sestala sekcija Slovenske skupnosti repentabrske občine. Na dnevnem redu je bilo več pomembnih točk, čeprav se nekatere ponavljajo od začetka te mandatne dobe občinskega sveta, piše v tiskovnem sporočilu, ki smo ga prejeli.

Predvsem je tu problem ureditve trga v vaškem jedru Repna. Preureditev trga je bila ena izmed pomembnejših točk volilnega programa sedanje uprave, vendar se stvar še ni premaknila z mrtve točke, čeprav je polovica mandatne dobe že mimo in SSk stalno opozarja nanjo. Kako so ta dela nujna in neodložljiva, pričajo prav prireditve, ki se tam odvijajo (predvsem Kraška ohcet) in ki zahtevajo čimprejšnje preoblikovanje trga in okolice. Do sedaj je bilo še preveč denarja neizkoriščenega, kar meče senco na učinkovist sedanje uprave. S takim ritmom bodo tudi druga javna dela s težavo zagledala luč sveta, mimo Repentabra pa bežijo možnosti za koriščenje različnih prispevkov.

Tako sploh ni na obzorju napeljava luči na Tabor, čeprav je bil o tem že nekajkrat govor v občinskem svetu.

Rečeno je bilo tudi, da občina skrbi za čistočo vasi le ob večjih praznikih, kar je premalo! Tudi na Fernetičih se stanje ni bistveno izboljšalo, čeprav so prišla opozorila in zahteve z različnih strani, tako da tam še vedno vladata zanikrnost in umazanija.

Sekcija SSk opozarja tudi, da je treba urediti prometne znake in opozorila za zmanjšanje hitrosti na cestah, ki peljejo skozi zaselke, preden pride do kake hujše prometne nesreče. Dogaja se, da nekateri vozniki tako drvijo skozi vasi, da postaja to za pešce, zlasti za ostarele in otroke, izredno nevarno.

Govor je bil tudi o vojaških služnostih, o strelišču, ki se nahaja zraven Repna in Cola. Pred kratkim smo lahko brali v časopisih, da so zaprli območje na Pašu, ker so tam odkrili bombo. Pozneje se je izkazalo, da je šlo za orožje, ki ga uporabljajo vojaki le za vežbanje. Ne glede na to, predstavlja strelišče resnično nevarnost za občane (ne razumemo pač, zakaj je kilometer daleč od strelišča uradno še vedno nevarno območje, povsem zaprto za domačine in sprehajalce, v vasi, ki leži zraven strelišča, pa ni "nobene nevarnosti"). Poleg tega vojaške oblasti ne plačujejo načim kmetom odškodnine za vse nevšečnosti, ki jih povzročajo, kot je bilo to v preteklosti. Danes morajo naši kmetje izpolnjevati nemogoče pogoje, če hočejo doseči odškodnino.

Prisotni so na sestanku sekcije SSk za Repentabor opozorili tudi na dejstvo, da bi občina morala biti bolj prisotna na teritoriju z raznimi pobudami, kot se to dogaja v drugih občinah.

Spomnili so, da bo prihodnje leto 200-letnica zvonika cerkve na Tabru in da pričakujejo, da se bo tudi občina aktivirala, da primerno obeleži to obletnico.

Na koncu so člani izrazili željo, da bi prišlo do večje povezave med sekcijami, ki delujejo na Krasu, saj imamo prebivalci v okoliških občinah veliko skupnih problemov, za katere moramo iskati skupne rešitve, meni SSk

PRAPROT / ČETRTI ZAMEJSKI ROCK FESTIVAL

PESTER PRIKAZ ROCKOVSKE USTVARJALNOSTI

V dneh 21. in 22. t.m. je v Praprotu potekal Četrti zamejski rock festival v organizaciji Kraških ovčarjev, MOSP-a, ZSKD in Slovenske prosvete ter ob podpori različnih podjetij in ZKB. Na dveh večerih se je na odru zvrstilo 19 skupin (kot gosta sta nastopila slovenska pevka Lara Baruca in koroška skupina Bališ), ki so podale pestro podobo zamejske rock glasbe in različnih glasbenih zvrsti. Po eni strani so nastopili bendi, ki so v zamejskem in tudi širšem prostoru že uveljavljeni in glasbeno zreli, po drugi strani pa je bilo videti tudi skupine, za katere pomeni udeležba na zamejskem rock festivalu domala edino možnost, da se predstavijo javnosti. Sicer pa je festival kljub slabemu vremenu doživel množičen obisk udeležencev.

FOTO KROMA

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

pred gostovanjem v tekmovalnem programu Borštnikovega srečanja v Mariboru

Anton Tomaž Linhart

TA VESELI DAN, ALI MATIČEK SE BO UOŽENU

V PRIMORSKEM NAREČJU

VRTOGLAVA KOMEDIJA ZA VSE ČASE

REŽIJA **Vito Taufer**

Najboljša predstava na tednu slovenske drame v Kranju

V torek, 2. oktobra, ob 20.30. Zadnja ponovitev v Trstu Rezervacije sprejemamo **od četrtka, 27. t.m.**, do vključno **torka, 2. oktobra, od 10. do 14. ure** (razen **sobote, 29., in nedelje, 30. t.m.**) ali eno uro pred predstavo.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Alessandro Baricco

DEVETSTO

V INTERPRETACIJI **Janka Petrovca** IN REŽIJI **Marka Sosiča**

V nedeljo, 30. t.m., ob 18. uri v Prosvetnem domu na Opčinah.

IN MEMORIAM

DANA ČERNIGOJ RUDOLF

V 90. letu starosti je na prvi dan jeseni v Trstu umrla gospa Dana (Bogdana) Černigoj, vdova po znanem narodnopolitičnem delavcu in tigrovcu Ivanu Rudolfu. Rodila se je 17. avgusta 1911 v Trstu, in sicer pri Sv. Jakobu. Bila je druga hčerka Josipa (Pepija) Černigoja, doma s Ceste na Vipavskem, ki je imel lepo utečeno pekarno. Obiskovala je znamenito Cirilmetodovo šolo v sedanji ul. Montecchi v Trstu. V mladih letih jo je navduševala glasba, učila se je klavirja in tudi diplomirala na tržaškem konservatoriju Tartini. O njenem značaju veliko pove tudi podatek, da je bila med prvimi ženskami, ki so v Trstu imele šoferski izpit. Svojega bodočega moža Ivana Rudolfa je spoznala, ker je spremljala očeta v Šembid, kot so svojčas pravili Podnanosu. To poznanstvo se je lepo razvijalo in poglobilo tudi potem, ko je Rudolf na začetku leta 1929 zbežal v Ljubljano, ker bi ga sicer fašistične oblasti zaprle. Ko pa sta se Dana in Ivan leta 1933 poročila, je v Ljubljano prišel tudi njen oče Josip, ki je v Trstu prodal pekarno in se z vso družino preselil na Vič, kjer je odprl novo pekarno. Mlada družina ni imela lahkega življenja, saj je bil Rudolf, tedaj že profesor in časnikar, močno angažiran kot organizator tajne obveščevalne službe v okviru organizacije TIGR in kot predsednik begunskega društva Branibor. Z letom 1939 in začetkom vojne pa so se začele tudi razne sabotažne akcije na nemške železniške transporte, ki jih je vodil prav Rudolf, a so mu prišli na sled. Da bi se rešil, se je leta 1940 preko Banjaluke umaknil v Beograd, kjer se je skrival pod lažnim imenom kakega pol leta. V tem času ga je žena Dana dvakrat obiskala, drugič tudi z otrokoma, malo Nevo in sinom Sašom, ki je bil šele dojenček. Februarja 1941 pa se je Rudolf preko Bolgarije umaknil v Istambul in od tam v Palestino, kjer se je začelo njegovo znano in sedaj ponovno ovrednoteno delovanje med primorskimi fanti, ki so se kot italijanski vojaki znašli v angleškem vojnem ujetništvu. Družina, ki se je med vojno za dve leti umaknila v Banja Luko, da ne bi bila tako na očeh, seveda ni vedela, kaj je z njim in ali je sploh živ. Prvo obvestilo, da je mož živ, je Dana sprejela takoj po osvoboditvi Ljubljane, ko jo je obiskal Josip Dolenc z Opčin, eden tistih prekomorcev in padalcev, ki jih je našel in organiziral njen mož. Podrobnejše vesti o možu in njegovem delovanju pa je izvedela šele sredi poletja, ko jo je obiskal dr. Ivan Marija Čok, kar jo je po eni strani pomirilo, ker je zvedela za delo, ki sta ga bila opravila med zavezniki, po drugi pa vznemirilo, saj je bila tedaj v teku prava obrekovalna kampanja proti dr. Čoku, samemu Rudolfu in sploh proti vsem, ki se politično niso strinjali z novo oblastjo. Gospe Dani so februarja 1946 pri Slovenskem poročevalcu celo svetovali, naj se ne preveč zanima za usodo svojega moža, ko je nekega dne prišla na uredništvo vprašat kako informacijo v zvezi z objavljeno fotografijo, na kateri so bili upodobljeni prekomorci in med njimi tudi njen mož. Ta je medtem skušal na razne načine, da bi ga v Kairu, kjer je dočakal konec vojne, demobilizirali in bi se lahko vrnil domov. Odločil se je za povratek, a šele po posredovanju samega predsednika angleške vlade Churchilla se je lahko vrnil v Trst, kamor se je nato sredi junija leta 1946 vrnila tudi gospa Dana s hčerko Nevo in sinom Sašom.

Prva povojna leta niso bila lahka, gospa Dana pa je znala odločno in pokončno stati ob strani možu in svojima otrokoma in to vse do visoke starosti, še posebej po prerani moževi smrti leta 1962. Živela je za družino, do konca pa je tudi ohranila veliko skrb in zanimanje za vse, kar se je dogajalo v našem zamejskem prostoru. Zlasti pa se je veselila dejstva, da je bil jeseni leta 1998 v Podnanosu odkrit doprsni kip narodnemu buditelju, Maistrovemu borcu, tigrovcu in organizatorju prekomorcev v Afriki, profesorju Ivanu Rudolfu, in tako primerno oživljen spomin na tega človeka, ki je stal vedno na braniku slovenstva in demokracije.

Sožalju se pridružujeta tudi uredništvo in uprava našega časopisa.

OBVESTILA

V ŽUPNIJSKI dvorani na Proseku se v petek, 28. septembra, ob 20. uri prično srečanja na temo: *Sveto pismo, bajka ali resnica!* Če nimaš predsodkov in te zanima tema, se nam pridruži. Uvodno predavanje bo imel tržaški škof msgr. Evgen Ravignani. Predavanja z diskusijo bodo potem enkrat mesečno. Vabljeni!

ŽUPNIJSKA SKUPNOST Kontovel vabi v soboto, 29. septembra, na praznovanje svojega zavetnika sv. Hieronima v domači cerkvi. Ob 18.15 bodo nastopili domači pritrkovalci, ob 18.30 bo nastop vokalnega terceta Ver laetum, ob 19. uri pa bo slovesna sv. maša, ki jo bo daroval škofov vikar msgr. Franc Vončina.

DR. IVAN, ki ga je sveti oče imenoval za apostolskega nuncija v Belorusiji in istočasno za naslovnega nadškofa, bo v nedeljo, 30. septembra, ob 9. uri daroval sveto mašo v Rojanu. Škofovsko posvečenje pa bo v soboto, 6. oktobra, ob 16. uri v ljubljanski stolnici.

KONCERTNA POBUDA Rojan in Glasbena matica Trst vabita na drugi koncert diplomantov šole Marija Kogoja, ki bo v nedeljo, 30. septembra, ob 18. uri v Marijinem domu v Rojanu. Nastopil bo violinist Iztok Cergol (razred prof. Jagode Kjuder), spremljala ga bo pianistka Beatrice Zonta.

SLOVENSKA VINCENCIJEVA konferenca in Klub prijateljstva vabita k uri molitve z mašo za duhovne poklice, mladino in družine, ki bo v četrtek, 4. oktobra, ob 17. uri v barkovljanski cerkvi.

DAROVI

ZA CERKEV na Pesku: v spomin na pok. Bak daruje Albin z družino 100.000 lir.

ZA CERKEV v Bazovici: N.N. 100.000 lir; ob krstu Patricka in Gaie Gregori darujejo starši 200.000 lir.

ROJAN / KONCERT DIPLOMANTOV GM

OČARLJIV GLASBENI VEČER V MARIJINEM DOMU

MATJAŽ RUSTJA

Koncertna pobuda Rojan in Glasbena matica sta priredili v nedeljo, 23. t.m., prvi koncert diplomantov šole Marija Kogoja. V Marijinem domu v Rojanu je tako zaživela pobuda, ki želi ovrednotiti delo in trud mladih študentov, jim izkazati priznanje za opravljeno pot, nenazadnje pa jim želi voščiti vso srečo na zaključnem izpitu. V nedeljo so nastopili harmonikarja Mirko Ferlan in Goran Ruzzier ter flavtistka Irina Perosa, ki je prejšnji teden uspešno diplomirala na tržaškem konservatoriju Tartini. Večer je bil nadvse zanimiv in je marsikoga očaral zaradi kakovosti in prepričljivosti izvajanja mladih glasbenikov.

Najprej je nastopil harmonikar Mirko Ferlan iz razreda prof. Dorine Cante, ki je ob klavirski spremljavi Marka Sancina podal Trojanove Pravljice. Hvaležna skladba tenkočutnih odtenkov, pravljičnih igrivosti in umirjenih nežnosti je popeljala poslušalce v svet, kateremu pripisujemo otroštvo, postane pa lahko tudi v zrelih letih trenutek počitka in mirne meditacije.

Diplomirana flavtistka Irina Perosa je začela študij na GM pri osmih letih v razredu prof. Erike Slama. Igrala je v različnih komornih zasedbah, nastopala je na raznih srečanjih in tekmovanjih po Sloveniji, v letu 1997 pa je celo sodelovala s pihalnim orkestrom Mlada Evropa. Na nedeljskem koncertu je prepričljivo podala Poulencovo Sonato za flavto in klavir (spremljala jo je Vesna Zuppin). Vešče izvajanje je v sproščenosti in dovršenosti pokazalo, da Perosa povsem obvlada instrument, ki zna res očarati z ekspresivno in magično melodijo.

Goran Ruzzier je začel z igranjem harmonike pri trinajstih letih v razredu prof. Claudia Furlana. V zadnjih letih je žel veliko uspehov na raznih mednarodnih tekmovanjih, sodeloval pa je tudi pri harmonikarskem orkestru Synthesis 4. Izkušenost in talent mladega glasbenika sta navdušila prisotne, saj je Ruzzier, ob temperamentni spremljavi Tamare Ražem, pokazal suvereno poznavanje instrumenta. Harmonika je tako postala očarljivo vodilo po neskončnih razsežnostih glasbenih labirintov. Nedvomno je Zolotarevov koncert prišel močno do izraza, tudi zaradi doživetega dialoga s klavirjem ter osebnega podajanja Ruzziera in Ražmove.

V nedeljo, 30. t.m., pa bo ob 18. uri v okviru koncertov diplomantov Glasbene matice nastopil violinist Iztok Cergol.

V NEDELJO V ZGONIKU

PODELITEV ZAKRAMENTA SVETE BIRME

V nedeljo, 23. t.m., je bilo v zgoniški cerkvi slovesno bogoslužje s sv. birmo. Goriški nadškof Dino de Antoni je popoldne birmal šest dijakov, ki so lepo sodelovali pri sv. maši. Starši so poskrbeli, da so se birmanci lepo pripravili, da je bila cerkev lepo okrašena, pri darovanju so prinesli v dar g. nadškofu košaro domačih dobrot in šop cvetja. Na koru je ubrano pel domači cerkveni pevski zbor.

G. nadškof je v pridigi v italijanskem jeziku poudaril, da se prava kateheza nadaljuje po prejemu sv. birme. Birmanci so sicer sedaj prejeli spričevalo o svoji krščanski zrelosti, toda v svojem življenju jo morajo šele uresničiti. Upajmo, da bo g. nadškof v prihodnje spregovoril v slovenščini, čeprav je celotno bogoslužje potekalo v slovenskem jeziku.

Navzoči so bili skoraj vsi duhovniki devinskega dekanata, ki so tudi somaševali z nadškofom. Kljub slabemu vremenu je bila cerkev polna sorodnikov in prijateljev birmancev ter domačih vernikov. Ob koncu sv. maše so se nadškofu zahvalili za njegov obisk župnije in za podelitev sv. birme domači župnik Jože Markuža, birmanec Martin in predstavnik staršev.

Škoda, da je dež preprečil daljše srečanje navzočih z nadškofom. Kljub temu pa nas je slovesno bogoslužje z lepim petjem spodbudilo, da še naprej delamo v korist in dobro naše mladine, ki naj živi po daru, ki ga je prejela, pri gradnji boljšega sveta.

JM

V PONEDELJEK NA OBISKU V GORICI

VOLČIČ V ŠOLSKEM SREDIŠČU

HARJET DORNIK

Po prvem tednu pouka je višješolsko središče dne 24. septembra že gostilo prvega uglednega gosta, znanega časnikarja in evropskega poslanca Mitjo Volčiča. Srečanje je uvedel prof. Livio Semolič. Poslanec je z imenitnega razgledišča, kot je lahko mesto v evropskem parlamentu, podajal svoje poglede na evropska in svetovna dogajanja. V njemu lastnih bistvenih oznakah je dijakom spregovoril predvsem o skorajšnjem vstopu Slovenije v EU, dotaknil pa se je tudi zadnjih perečih tem na svetovnem prizorišču. O Sloveniji, o kateri je pred kratkim poročal pred zborom evropskih poslancev, je dejal, da dobro prestaja vstopni izpit in je med najboljšimi učenci od desetih držav, ki bodo leta 2004 polnopravno vstopile v EU, pri izpolnjevanju tridesetih postavk pa kaže še nekaj šibkih točk. Te so juridične narave v zvezi s privatizacijo (Slovenija ima utečenih 145.000 procesov, 5.500 kriminalnih dejanj pa mora še obravnavati, torej mora pohiteti), upravne narave, saj bi moral biti administrativni kader iz "čistih tehnikov", ne pa strankarski, in birokratske narave, kjer so še težave s "potujočimi sodniki". Slovenija bi morala pokazati tudi večjo transparenco glede svobodnega pretoka kapitala. Volčič se je ustavil še pri spremembah, ki bodo vidne ob naši meji in bodo po njegovem mnenju pretežno pozitivne.

Evropski poslanec ni mogel mimo zadnjih tragičnih dogodkov, ki napovedujejo vojno svetovnih razsežnosti. Nova oblika terorizma ustvarja povsem nove scenarije, kjer je okoli nasprotnika Osame bin Ladna, novinarsko učinkovite tarče, množica pettisočih talibanov, okoli teh velik delež muslimanskega sveta in še vse naokoli pet milijard svetovnih revežev. Vpričo teh dogodkov je palestinsko vprašanje zdrknilo s prizorišča svetovnega zanimanja na drugo mesto, še niže pa Balkan s svojimi izredno zapletenimi razmerami, ki jim navaden človek zelo težko sledi. Vsled tega kroži o tem vprašanju prav malo informacij. Glavni vzrok, da bodo v svetovni spopad potegnjene tudi ostale revne države sveta, vidi Volčič v tem, da bogate dežele izkazujejo premalo pozornosti vprašanjem, ki pestijo reveže. Potrebna bi bila učinkovita naddržavna organiziranost (obstoječe tovrstne organizacije so le kapljica v morju), ki bi deželam v stiskah res prinesla pomoč, v prvi vrsti v zdravstvu in prehrani. Seveda bi bilo potrebno tudi to, da bi te, zaradi naravnih ležišč v resnici bogate države, lahko uporabile svoje vire za izboljšanje življenjskih pogojev vseh svojih ljudi. Težko pa bo te bogate vire iztrgati njihovi vodilni eliti, ki je lastnica na primer nebotičnikov v New Yorku. Globalizacija bi morala prinašati dobiček tudi revežem, je poudaril Volčič. Nazadnje je gost spodbudil mlade, ki so postali apatični do političnega dogajanja, naj s svojim aktivnim pristopom k politiki omogočijo, da se stvari v bodoče obrnejo na bolje. Naj mladi sami vzamejo v svoje roke svojo bodočnost, naj ne dopustijo, da jih bodo drugi vodili po svoji mili volji. Prav tako morajo Slovenci za mejo sami zavihati rokave, da udejanjijo, kar je zapisano v zaščitnem zakonu. Ta je sicer pomanjkljiv, je pa vendarle pomembna etapa na poti slovenskega človeka.

V SOBOTO IN NEDELJO BLAGOSLOVITEV IN SLAVNOSTNI KONCERT V DOMAČI CERKVI

BLAGOSLOVITEV ORGEL V ŠTANDREŽU

Prejšnji konec tedna je bilo v Štandrežu za tamkajšnjo in za širšo skupnost nadvse slovesno. Končana popravila orgel, ki bogatijo domačo cerkev in ki bodo odslej ponovno igrale ob mašnih daritvah, je bila lepa priložnost za blagoslovitev omenjenega pomembnega glasbila ter za priložnostni koncert, ki je vsem pokazal najžlahtnejše in najlepše glasbene značilnosti orgel.

Ob obisku v Štandrežu je že priznani pokojni slovenski organist Hubert Bergant izjavil, da so štandreške orgle dobre in da se lahko še popravijo. Ko so pristojni prejeli tudi soglasje s strani Spomeniškega varstva ter dežele F-Jk, so se lotili težavne naloge.

Obnovitvena dela so trajala od junija meseca letos, opravilo pa jih je strokovno in umetniško podjetje Anton Škrabl iz Rogaške Slatine. Prenova je potekala pod vodstvom nadzornega odbora Spomeniškega varstva, in sicer gospe Federice Rutar, ki je prenovo tudi spremljala, ter inšpektorja organista odvetnika Lorenza Marzana. Popravilo orgel so nadalje omogočili in krili finančne stroške dežela F-Jk, ZCPZ iz Gorice ter dobrotniki.

Štandreške orgle je dal izdelati leta 1925 takratni štandreški župnik Josip Kosovel. Izdelalo jih je podjetje Zanin B. iz Codroipa, tehnično pa jih je pregledal Emil Komel na Božič leta 1926.

FOTO BUMBACA

Prenovljene orgle smo zaslišali ponovno igrati v soboto, 22. septembra, ob blagoslovitvi. Dvodnevno slavje je bilo, kot rečeno, prejšnji konec tedna, ko so ob sobotni blagoslovitvi in v nedeljo popoldan poskrbeli tudi za dober koncert, ki so ga oblikovali Angela Tomanič, ki je zaigrala na orgle, štandreški sopranistki Daria Pavio in Alessandra Schettino ter cerkveni pevski zbor Štandrež pod vodstvom Patrika Quaggiata. Na sporedu so se dela za orgle, sopran in zbor prepletala, prisotni pa so lahko prisluhnili delom J. Trošta, C.J. Stanleya, Händla, Mozarta, Lucchesija, Buttehudeja, Renerja, Vodopivca, Kubika, Couperina in Du Boisa.

Organizacijo slavja so priredili župnija sv. Andreja apostola iz Štandreža pod pokroviteljstvom deželne uprave F-Jk in Združenja cerkvenih pevskih zborov iz Gorice.

Po besednem bogoslužju, ki ga je daroval domači župnik gospod Karlo Bolčina, je orgle blagoslovil škofov vikar msgr. Oskar Simčič, orgle pa sta predstavila msgr. Vladko Pirih iz Postojne in organistka Angela Tomanič iz Ljubljane. Štandreške orgle so klasične in imajo 17 registrov, ki so razvrščeni v dva manuala in pedal. Razpolagajo s 1018 piščalmi, od teh je najvišja 5 metrov in najmanjša komaj 5 centrimetrov. V soboto in nedeljo so prisotni v domači cerkvi lahko slišali najvišji in najnižji ton, ki ga premorejo orgle, različni načini igranja pa so nam ponudili različne odmeve podobne moškemu, ženskemu in otroškemu glasu.

Gospod msgr. Pirih je na najbolj preprost in domač način predstavil mogočni instrument, ki ga po pravici imenujemo tudi kraljica glasbil. Danes sicer poznamo tudi električne orgle, toda od klasičnih se zelo razlikujejo. Prvič po ceni, saj so klasične neprecenljive vrednosti, drugič po vzdržljivosti, saj klasične zdržijo tudi 100 let in več, električne pa komaj 20 let. Najpomembnejši pa je nedvomno glas, saj klasične orgle lahko poslušamo več ur, pa se ne bomo naveličali, električne pa bomo vzdržali manj časa.

Ponosni in srečni smo, da so nam predniki zapustili tako mogočen instrument, ki razveseljuje srce in polni dušo.

Slovesnosti so zaključile orgle s svojo mogočno glasbo, ki je napolnila štandreško cerkev. Kako pa je bilo z udeležbo? Velika množica navdušenih in zadovoljnih domačinov in ljubiteljev orgelske glasbe je napolnila domačo cerkev, prisotni pa so bili nad slavjem vidno zadovoljni.

MP

PRI DRUŠTVU VRH SVETEGA MIHAELA

ZAČENJA SE NOVA SEZONA

Pred in med poletnim premorom so vrhovski prosvetni delavci priredili dve prisrčni pobudi. Živahno in veselo je bilo 28. junija, ko so se člani mladinskega pevskega zbora Vrh sv. Mihaela podali v Gardaland.

Dne 25. avgusta so se Vrhovci sprehodili kot vsako leto "po poteh naših pesnikov in pisateljev", ki ga prireja društvo, tokrat je bila na programu Gorenjska, in sicer iz Vrtojbe mimo Ljubljane čez Kranj v Vrbo. V Prešernovi rojstni vasi so Vrhovci podali krajši recital pesmi in simbolično počastili 200-letnico rojstva, ki je potekala 8. decembra lani. Tu je oskrbnik povzel življenjepis slovenskega pesnika, ki so ga nekateri člani društva prevajali v italijanski jezik, tako da so lahko vsi udeleženci izleta spoznali najpomembnejšo figuro slovenske književnosti. Pot je nato peljala na Bled, nato v Begunje, kjer stoji nekdanji grad Katzenstein - današnji muzej Talcev, ki predstavlja verodostojen pomnik grozot druge svetovne vojne in je bila v času nacistične okupacije gestapovski zapor. Udeleženci so se nato peljali do sugestivnega gradu Kamen, ki stoji ob vhodu v dolino Drage, na skalnem pomolu ob nekdanji tovorni poti. Grad je bil središče gorenjske posesti Ortenburžanov, kasneje so bili lastniki Celjski grofje.

Pri PD Vrh pa je sedaj konec počitnic in se začenja nova sezona. V četrtek, 19. t.m., so se na sedežu zbrali otroci in starši ter se dogovorili o poteku pevskih vaj za osnovnošolce in otroke, ki obiskujejo vrtec. Otroke bosta vodili Marja Feinig Tavčar in Sara Devetak. Kdor želi, se lahko pridruži, z veseljem ga bodo sprejeli. Do konca leta je že predvidenih nekaj nastopov, in sicer na otvoritvi obnovljenega sovodenjskega kulturnega doma, na Mali Cecilijanki in na božičnici v vaški cerkvi. Kot je pri vrhovskem društvu že navada, bo delovanje potekalo ob prizadevanju, da se ohranijo in oživijo nekatere stare vaške navade in da se v srce otrok počasi vsadi ljubezen do naše kulture ter njene dediščine. Skupno petje in nastopi, kratki recitali, domače proslave v prepričanju, da tudi omenjena prizadevanja pripomorejo k gradnji osebnosti in značaja otroka, kar mu pomaga pri rasti v samostojnega in pokončnega človeka, ki bo nekoč sestavni del naše družbe.

DO. DE.

PREGLED ŠTEVILA DIJAKOV NA ZAVODIH

VPISI NA NAŠIH VIŠJIH ŠOLAH

V slovenskem višješolskem središču v ulici Puccini se bo letos izobraževalo skupno 206 dijakov (lani 183, predlani 191). Razveseljivi podatek pove, da je zgodovinski minimum na višješolski ravni že za nami in da se je krivulja obiska krepko obrnila navzgor. Glede na dejstvo, da dijaki prihajajo - letos izjemno - iz štirih razredov nižjih srednjih šol, bi lahko bil porast izrazitejši. 20% "malih maturantov" se je odločilo za nadaljnje šolanje na italijanskih zavodih ali v matični domovini. Slednje kaže na pojav, da se z leti spreminjajo tudi generacije staršev in da so ti pripravljeni izbirati tudi bolj oddaljene kraje za šolanje otrok, če jim tamkajšnje šole zagotavljajo večjo kakovost tako glede vzgoje in izobrazbe kot glede odnosov. Ob tem velja poudariti še dejstvo, da pojemajo vpisi iz Slovenije. Recimo, da postaja meja prepustna v nasprotno smer. Na licejskem polu, ki ga vodi ravnateljica Majda Sfiligoj, bo skupno 92 dijakov, devet več kot lani. Največ tretješolcev se je odločilo za družboslovni in znanstveno-tehnološki licej, ki postopno nadomešča pedagoški licej, od katerega sta ostala še zadnja dva razreda. V 1. letniku je 9 dijakov izbralo družboslovno smer, pet pa znanstveno-tehnološko (lani 11 odnosno 5). Skupno bo tam 51 dijakov (lani 42). Na istem izobraževalnem zavodu se bo na klasični smeri izobraževalo 41 dijakov (lani prav toliko). V IV. gimnazijo se je vpisalo 7 dijakov (lani 5).

Na tehničnem polu, ki ga vodi ravnateljica Ida Primožič, bo letos 114 dijakov (lani 100). Največ dijakov bo tudi letos na industrijskem tehničnem zavodu J. Vega, in sicer 47 (lani tudi 47). V I. letniku je vpisanih 7 dijakov (lani 12). Poklicni trgovski zavod I. Cankar bo obiskovalo skupno 39 dijakov (lani 35). Za I. letnik, ki se letos predstavlja z vabljivo turistično ponudbo, se je odločilo kar 14 dijakov (lani 5). Trgovski tehnični zavod Ž. Zois bo obiskovalo skupno 28 dijakov (lani 18). Letos se je za to smer prvič odločilo 10 dijakov (lani 2).

HD

PD ŠTANDREŽ

sklicuje

REDNI OBČNI ZBOR

v četrtek, 4. 10. 2001, ob 20.30 v mali dvorani župnijskega doma Anton Gregorčič v Štandrežu.

ZAČETEK SEZONE MEPZ PODGORA

Za primeren začetek so podgorski pevci izbrali izlet na sv. Višarje v nedeljo, 23. t.m. Za dogodek so se zmenili s skupino tržaških Slovencev, ki vsako leto poromajo na to slovensko božjo pot tretjo nedeljo v septembru. Pri slovenski maši so naši pevci spremljali bogoslužje s spletom lepih Marijinih pesmi. Sv. mašo je daroval izseljenski duhovnik danes živeči v Vidmu, gospod Ciril Čarga, ki je z lepo pridigo spomnil, da so današnji hudi časi posledica težkih človeških napak, to pomeni oddaljitve od Boga in božjih zapovedi. Sledilo je okusno in obilno kosilo v gostilni kanalskega rojaka Jureta Prešerna, na katerem so se Goričani in Tržačani zaustavili ob prijetnem skupnem pogovoru in petju. Odločili so, da bi višarsko srečanje lahko postalo tradicija, in sicer da bi se vsako tretjo nedeljo v septembru na Sv. Višarjah pod Marijinim varstvom srečali goriški in tržaški Slovenci.

SEJA KONZULTE

Dne 19. t.m. je bila na goriški občini seja konzulte za slovensko manjšino. Sejo je vodil predsednik Damjan Paulin. Dnevni red seje (prve po poletnih počitnicah) je obsegal več točk splošnega značaja. Predsednik je najprej obširno poročal o zadnjih dogodkih. Med temi je bil zlasti obisk predsednika republike Ciampija, ki se je na goriški občini srečal z upravitelji oz. izvoljenimi predstavniki v občinskem okviru, med temi tudi slovenske konzulte. Nato je bilo govor o publikaciji konzulte ob tisočletnici Gorice, ki bo kmalu izšla. Prav tako je zavzelo pomembno mesto izvajanje zaščitnega zakona za Slovence in zakona 482. O vsem tem bi se morala goriška občina še izreči. Seveda je tudi tekla beseda o goriškem regulacijskem načrtu s posebnim ozirom na Jeremitišče. Pri tem velja zlasti omeniti sprejem zadevne delegacije pri predsedniku RS ob njegovem obisku v Novi Gorici. Prihodnja seja konzulte bo 3. oktobra.

GORIŠKI VRTILJAK / PODELITEV NAGRAD LIKOVNEGA IN LITERARNEGA NATEČAJA

HRUPNO VESELJE GLEDALIŠKIH POLŽKOV

IVA KORŠIČ

V veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž je v torek, 18. t. m., živahno brenčalo kot v čebelnjaku. Gledališki polžki niso mogli brzdati svojega veselja ob prvem letošnjem srečanju z Goriškim vrtiljakom, ki je bilo še posebno slovesno. Na njem so bili nagrajeni mali pisci in risarji, ki so zasedli prva mesta na natečaju, katerega so razpisali organizatorji GV v lanski sezoni pod naslovom *Ostržek in Rdeča Kapica se srečata na goriškem gradu* in tudi z njim počastili tisočletnico Gorice. Odziv malih umetnikov je bil res množičen in zato gre seveda zasluga mentorjem, ki so znali navdušiti malčke iz vrtcev in osnovnošolce do četrtega razreda, da so vzeli v roke barvice in peresa ter ustvarili lepe pravljične motive v raznolikih tehnikah in domišljijsko bogate spise. Kar 160 od 200 likovnih prispevkov malih umetnikov je v septembru poživljalo stene preddverja KCLB in prejemalo pohvalne besede. Te mlade ustvarjalce je na Polžkov praznični dan vabil na oder povezovalec Jan Leopoli, ki je tudi prebral domiselne pripovedi ali odlomke prvonagrajenih spisov

FOTO BUMBACA

Damjana Klanjščka, Alice Mian, Costanze Frandolič in Štefana Petejana.

Članice likovne žirije Nevenka Gregorčič, Tina Fabjan in Franka Žgavec ter literarne komisije Nevica Budal in Anka Černic, ki so za svoje nelahko ocenjevalno delo prejele cvetlični šopek, so s stiskom rok in podelitvijo nagrad ter diplom čestitale pridnim ustvarjalcem. Še preden je preveč razposajeni živžav zajel dvorano, se je na odrskih deskah pojavila otroška skupina Kulturnega društva Sovodnje, ki je zaigrala igrico *Ostržek in Rdeča Kapica se srečata na goriškem gradu.* Spisali so jo učenci tretjega razreda OŠ P. Butkovič Domen iz Sovodenj in zanjo prejeli 2. nagrado na literarnem natečaju GV. Prvič so z igrico v domiselni režiji Vesne Tomsič, ki je pravljični prizorček popestrila z velikimi lutkami, razveselili svoje sošolce ob koncu lanskega šolskega leta v domačih šolskih prostorih. Kratek, a prijeten pravljični prikaz je doživel burno ploskanje.

Naj ta zapis sklene seznam nagrajencev, čeprav so njihova imena bila objavljena v našem tedniku že v mesecu juniju, a poletna vročina jih je gotovo zbrisala iz spomina bralcev.

Za likovna dela so nagrade prejeli: 1. nagrada: ex aequo: Boris Predan, Omar Al Bukhari (2. r. OŠ J. Abram Pevma), Marta Carlesso (1. r. OŠ L. Zorzut Plešivo); 2. nagrada: ex aequo: Marko Lavrenčič (2. r. OŠ O. Župančič Gorica), Matija Komjanc (2. r. OŠ J. Abram); 3. nagrada: ex aequo: Simon Cej (2. r. OŠ F. Erjavec Štandrež), Andrej Hess (1. r. OŠ O. Župančič), Ivan Peršolja (vrtec Sovodnje); skupinska dela: 1. nagrada: 1. r. OŠ J. Abram; 2. nagrada: ex aequo: vrtec Pevma, vrtec Sovodnje; 3. nagrada: ex aequo: osnovna šola Vrh sv. Mihaela, 1. in 2. r. OŠ Romjan, 3. r. OŠ F. Erjavec.

Posebna priznanja so prejeli: Tomaž Bratovič (1. r. OŠ O. Župančič), Samuel Robazza (2. r. OŠ J. Abram), Maja Černic, Martina Plazzotta (2. r. OŠ F. Erjavec), Jakob Figelj (2. r. OŠ J. Abram), Charlotte Nanut, Desiree Costanza, Giulia Greco, Teresa Gomisel (2. r. OŠ O. Župančič), Damjan Klanjšček, Matija Komjanc (2. r. OŠ. J. Abram), David Guštin, Martino Bresciani, Nikita Zorzenon, Josef Gon (3. r. OŠ Romjan), Sebastjan Cej (3. r. OŠ P. Butkovič Sovodnje), Eliza Petrovčič (3. r. OŠ J. Abram).

Za literarna dela so bili nagrajeni: 2. r.: 1. nagrada: Damjan Klanjšček; 2. nagrada: Nataša Pahor; 3. nagrada: Boris Predan; priznanje: Sara Komjanc (vsi iz OŠ J. Abram); 3. r.: 1. nagrada: Alice Mian (OŠ A. Gradnik Števerjan); 2. nagrada: Silva Marinčič (OŠ O. Župančič); 3. nagrada: Zora Černic (OŠ P. Voranc Doberdob); 4. r.: 1. nagrada: Costanza Frandolič (OŠ A. Gradnik); 2. nagrada: ex aequo: Erik Proderutti (OŠ O. Župančič), Stefania Beretta (OŠ A. Gradnik); 3. nagrada: Alex Mavrič (OŠ F. Erjavec); 5. r.: 1. nagrada: Štefan Petejan (OŠ P. Butkovič); 2. nagrada: Lara Prinčič (OŠ A. Gradnik); 3. nagrada: Harjet Antonič, Romina Cijan (OŠ P. Butkovič); skupinska dela: 3. r.: 1. nagrada: OŠ Romjan; 2. nagrada: OŠ P. Butkovič; 3. nagrada: OŠ L. Zorzut Plešivo; 4. r.: 1. nagrada: OŠ Romjan.

Ker malčki iz vrtca se niso mogli udeležiti tega slavnostnega srečanja, bodo nagrade prejeli kar v vrtcih ali pa na prvi predstavi Polžkovega abonmaja v torek, 18. okt., ko bo na odru Kulturnega centra Lojze Bratuž Prešernovo gledališče Kranj odigralo priljubljeno pravljico S. Makarovič Sapramiška, in sicer ob 9.30 za otroke iz doberdobskega ravnateljstva, ob 10.45 pa za učence iz goriškega didaktičnega okrožja.

PREDSTAVITEV NOVE CD PLOŠČE

ZUF DE ŽUR IN PREPUSTNICA

FOTO BUMBACA

V petek zvečer so v Kulturnem domu predstavili drugo CD ploščo goriške skupine Zuf de žur z naslovom *Lasciapassare (Prepustnica)*. Na koncertu, ki se ga je udeležila velika množica ljudi, je glasbeni kritik Giuliano Almerigogna spregovoril o ansamblu, medtem ko je vsako delo posebej predstavil javnosti član skupine Mauro Punteri. Zuf de žur je vseh enajst novih pesmi zaigralo in ponudilo prisotnim na najbolj neposreden način. Nove skladbe, po ustaljeni navadi, črpajo iz različnih kulturnih, glasbenih, jezikovnih in družbenih stvarnosti, ki bogatijo naše ožje in širše območje ter jih združujejo v novo celoto. Pesmi so v italijanskem, nemškem, slovenskem, furlanskem, istrovenetskem in yiddisc jeziku, verzi črpajo iz del Carla Michelstaedterja, Carola Cergolya, med njimi pa so tudi anonimni verzi iz prve svetovne vojne ter utrinki iz ljudskega izročila naše zemlje. Plošča zajema naslednje pesmi El kolo go bala', Gesang der Chrysaliden, La sagra dal mus, Klubzuba 1947, Gorizia, La bela Violanda, Oj meni meni me, Lulinka, Cigani gredo, I vol che me marido in Witz waltz. *Lasciapassare* je druga plošča, za katero so poskrbeli pri goriški skupini. Prva plošča je nastala l. 1998.

ZAHVALA

Ob boleči izbugi dragega očeta

JOŽEFA FLORENINA

najlepša zahvala dr. Marjanu Cijanu ob redni negi bolnika, socialnim asistentkam, g. župniku Viljemu Žerjalu za redni obisk na domu in za ganljive in spodbudne besede pri pogrebni sv. maši ter iskrena zahvala pevcem zbora Skala in Rupa-Peč, darovalcem cvetja in v dobrodelne namene in vsem, ki so počastili njegov spomin.

Družine Florenin Peč - Števerjan

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

razpisuje

ABONMA ZA SEZONO 2001-02

(PREDVPIS)

DOSEDANJI IN NOVI ABONENTI lahko potrdijo svoj sedež ter vpišejo abonma za sezono 2001-02 **od 17. do 26. t.m.**

Redni vpis abonmaja bo potekal **od 1. oktobra dalje.**

Vsi, ki bodo izbrali svoj abonma v času predvpisa, si bodo lahko ogledali brezplačno eno izmed gostujočih predstav izven abonmaja.

Gledališka blagajna bo v času predvpisa odprta od **ponedeljka do petka od 9. do 13. ter od 16. do 18. ure.**

VSE INFORMACIJE dobite na telefonski številki 0481 33288.

UGODNOSTI PRI VPISU MLADINSKEGA ABONMAJA JE OMOGOČILA ZADRUŽNA BANKA DOBERDOB - SOVODNJE

DAROVI

ZA MISIJON p. Kosa: N.N. Trst 50.000 lir.

ZA RED Matere Terezije v pomoč osamljenim in umirajočim: N.N. 1.000.000 lir.

ZA CERKEV na Vrhu: druž. Devetak ob blagoslovitvi obnovljene gostilne 200.000 lir.

ZA CERKEV na Peči v spomin na Jožefa Florenina: združene družine Pavletič - Peč 24 v spomin na strica 200.000, Maligoj Silvana in Gianni namesto cvetja na grob 100.000, druž. Avoledo Emilio in Mio Bertolo Achille Valvasone 90.000, druž. Giadone, Gorica 50.000; druž. Florenin Ivo v spomin na očeta 145.000 ter za MPZ Rupa-Peč 100.000 lir.

OBVESTILA

V ATRIJU KULTURNEGA centra Lojze Bratuž je na ogled razstava slikarskih del družine Šantel s tem urnikom: od ponedeljka do petka od 17. do 19. ure ter ob prireditvah.

SLOMŠKOVA NEDELJA bo v Celovcu ob 150-letnici Mohorjeve družbe v nedeljo, 30. septembra. Goriška Mohorjeva Družba vabi na praznovanje; avtobus bo odpeljal iz Trsta (postajališče za avtobuse, ki vozijo na letališče, ob železniški postaji) ob 8. uri, nato se bo ustavil v Sesljanu ob 8.20 in v Gorici na Travniku ob 9. uri. Na Koroškem bo kosilo in obisk Krnskega gradu ter slovesnost v celovški stolnici. Po sv. maši bo sledila družabnost, nato odhod proti domu. Za informacije in vpisovanje kličite na naše uredništvo v Gorici (telefonska številka 0481 533177) ali uredništvo Novega glasa v Trstu (telefonska številka 040 365473) ali dr. Markužo (040 229166). Toplo vabljeni!

ČESTITKE

Članica našega uredništva ***dr. Erika Jazbar*** *je v petek, 21. t.m., uspešno opravila časnikarski izpit v Rimu. Iskreno ji čestitamo vsi iz uredništva in uprave Novega glasa!*

Eriki Jazbar *iskreno čestitajo ob opravljenem časnikarskem izpitu prijatelji iz Gorice in člani društva SMREKK!*

Robertu in Aniti *želi veliko sreče na novi življenjski poti društvo F.B. Sedej iz Števerjana.*

Olga in Lučo *veselo praznujeta! Zdravja, ljubezni in božjega blagoslova jima želijo sinovi z družinami.*

PROSVETNO DRUŠTVO PODGORA
ŽUPNIJA SV. JUSTA MUČENCA PODGORA

vabita na

KONCERT MARIJINIH PESMI

ob prazniku Marije sv. Rožnega venca in v poklon žrtvam ameriških atentatov

V IZVEDBI ZBOROV:
- Mešani pevski zbor Podgora-Podgora
- Cerkveni mešani zbor Solkan - Solkan
- Mešani pevski zbor Ars Musica - Gorica

Župnijska cerkev v Podgori, **sobota, 6. oktobra 2001, ob 20.30.**

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ

ABONMA LJUBITELJSKIH GLEDALIŠKIH SKUPIN ŠTANDREŽ 2001

- **nedelja, 7.10.2001, ob 18. uri:** *PD ŠTANDREŽ*, Robert Anderson: **JAZ SEM BERTO - komedija**; režija: Janez Starina
- **sobota, 20.10.2001, ob 20.30:** *DKD SVOBODA - Zalog (Ljubljana)*, Alan Ayckbourn: **NORČIJE V SPALNICAH - komedija**; režija: Jože Valentič
- **nedelja, 11.11.2001, ob 17. uri:** *AG VRBA - Vrbje pri Žalcu (Celje)*, Curt Flatow: **MOŽ, KI SE NE UPA - komedija**; režija: Jože Kranjc
- **sobota, 15.12.2001, ob 20.30:** *KPD FRANC ZGONIK - Branik*, Andre' Roussin: **KO SE POJAVI OTROK - komedija**; režija: Stane Leban
- **sobota, 12.1.2002, ob 20.30** - premiera
- **nedelja, 13.1.2002, ob 17. uri** - abonmajska predstava: *PD ŠTANDREŽ*, France Bevk: **KAPLAN MARTIN ČEDERMAC - drama**; režija: Emil Aberšek

PRODAJA ABONMAJEV, INFORMACIJE, predprodaja vstopnic in rezervacija sedežev:
- Božidar Tabaj, vsak dan od 12. do 14. ure (048120678)
- David Vižintin, vsak dan od 18. do 20. ure (048121332)
- župnijska dvorana: 29.9. od 17. do 19. ure
  30.9. od 9.30 do 12. ure
  3.10. od 20. do 21. ure
  4.10. od 20. do 21. ure

CENA ABONMAJA za celoten program znaša 40.000 lir, za študente in otroke 20.000 lir. CENA POSAMEZNE PREDSTAVE 10.000 lir. PRODAJA VSTOPNIC pri blagajni župnijske dvorane pol ure pred vsako predstavo.

Vse predstave bodo **v župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu.**

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

BENEŠKA SLOVENIJA

POGOVOR / ELISABETTA POZZETTO, PRVA, KI JE NOVINARSKI IZPIT OPRAVILA V FURLANŠČINI

FURLANŠČINA MORA ZAŽIVETI TUDI V JAVNOSTI IN V INSTITUCIJAH

ERIKA JAZBAR

Dr. Elisabetta Pozzetto je mlada Furlanka iz vasi Reana del Rojale. Po 18 mesecih novinarskega pratikantata na tedniku videmske nadškofije *La vita cattolica*, je v petek, 21. t.m., uspešno opravila izpit novinarstva, kar pomeni, da je sedaj profesionalna novinarka. O njej pišemo zato, ker je bila to prva oseba v zgodovini, ki je pisni del novinarskega izpita ter poglobljeno delo, s katerim se je predstavila na ustnem izpitu, opravila v furlanskem jeziku. To je bilo mogoče po letu 1999, ko je bil izglasovan zakon 482/99, saj se za izpit v maternem jeziku lahko odločijo le pripadniki priznanih jezikovnih manjšin, ki živijo v Italiji in ki jih ščitijo zakonske norme na državni ravni.

Zakon 482/99 to omogoča, vendar izbira verjetno ni bila tako lahka...

Iskreno moram priznati, da je za dokončno izbiro, da bi novinarski izpit opravila v furlanskem jeziku pripomoglo predvsem tvoje prigovarjanje. To, da sva se lahko soočali o vprašanju uporabe maternega jezika na izpitu že v Fiuggiju (na pripravljalnem seminarju aprila meseca op. p.), je bil tisti potrebni vzvod, ki me je definitivno prepričal, da na novinarsko zbornico predstavim prošnjo, ki je doslej še ni nihče, in tako razbijem nek tabu'. Moram povedati, da sem si kakšno komplikacijo pričakovala predvsem s strani rimskih predstavnikov novinarske zbornice, v resnici pa je bilo ravno nasprotno. Mojo prošnjo so takoj sprejeli, saj imajo že utečeno prakso organizacije izpita za predstavnike narodnih manjšin, imenovanja prevajalcev ipd., tako da je bilo s tega vidika vse kot po olju.

Glede osebnih pomislekov, ki bi jih lahko imela glede izpita samega, oz. strahu, da ga ne bi bila zmožna opraviti v furlanskem jeziku, pa nisem imela velikih dvomov, saj pri svojem časopisu urejam stran, ki jo vsak teden posvečamo furlanskemu jeziku, zato sem že v svojem vsakdanjem delu nekako prekoračila tisti zid, ki je žal še prisoten, med uporabo našega jezika v javnosti in doma za pečjo. Pri našem časopisu uporabljamo furlanščino npr. za kroniko ali v člankih, ki so namenjeni mlajši generaciji, saj si prizadevamo, da bi se naši ljudje posluževali jezika ne le v vsakdanjih opravilih med domačimi stenami, temveč tudi v javnosti, v odnosu do institucij ipd. To je največji izziv, ki nas čaka in ki nam ga zakon 482/99 tudi omogoča.

Kako pa je bilo pisati o zunanji politiki v furlanskem jeziku?

Zanimivo in nadvse lepo. Članek je v furlanskem jeziku pridobil na živahnosti, čeprav je bilo potrebno nekatere termine parafrazirati ali nekoliko drugače povedati. Ponavljam, to je izziv, s katerim se soočamo danes. Treba je naučiti naše ljudi, da se lahko tudi o tako "visokih" temah pogovarjajo, pišejo in govorijo v furlanskem jeziku, ki se mora osvoboditi folklore in zaživeti tudi kot jezik, ki ga v naši deželi govori sedemsto tisoč ljudi in to ne le doma, temveč tudi na delovnem mestu, v občinskih svetih, na pošti in se lahko pogovarja o politiki, literaturi, družbi ali modi. Pri časopisu smo kot prvi začeli graditi na teh temeljih, danes se v to smer nagibajo tudi drugi krajevni časopisi in mislim, da je izbira povsem pravilna.

Drugi pomemben izziv je odnos do mlajših generacij, o katerem si spregovorila v svoji raziskavi...

Drži. V svojem delu, ki so ga pri komisiji zelo dobro sprejeli ter tudi z dobršno mero zanimanja, sem spregovorila o nemškem podjetju, ki na svetovni ravni proizvaja pivo, in se je za oglaševalno kampanjo pri nas odločilo, da bo uporabilo furlanski jezik z namenom, da se približa mlajšim generacijam. Mladi so nedvomno drugi najpomembnejši izziv, s katerim se soočamo danes. Razne raziskave nas učijo, da se mladi na univerzi npr. ne pogovarjajo v furlanskem jeziku, ki ga ohranjajo le za pogovore v pubih ipd. Nujno je, da se naš jezik vrine tudi v take družbene kontekste, saj edino tako bo lahko pridobil na tistem dostojanstvu, ki mu pritiče in ki ga zaenkrat nima za večino furlanskih ljudi.

Z izpitom v furlanščini si seveda povsem zadovoljna, ga svetuješ tudi kolegom?

Takoj, brez pomislekov in dvomov; tudi zato, ker je nujno, da se naši poklici profesionalno izpopolnijo tudi v furlanščini. Kot je razvidno iz povedanega, osebno nisem imela težav, zato se lahko vsakdo odloči v tej smeri. Še več, mislim, da bo s to izbiro za komisijo tudi zanimivejši.

Dobro delo naprej in čestitamo!

SLOVENIJA

OB DOGODKIH V ZDA

MAKROKOZMOS Z IMENOM AMERIKA

MILAN GREGORIČ

Ob srhljivih dogodkih, ki smo jim nedavno bili priča v ZDA, so me zbodle številne površne izjave slovenskih politikov in novinarjev, češ da je treba terorizem zatreti z vsemi sredstvi. Pri tem so tudi papagajsko povzemali tuje, neokusno in žaljivo izrazoslovje kot npr. "odpadniške države" ipd. Med izjemami sta mi padla v oči predvsem predsednik vlade Janez Drnovšek in Uroš Lipušček, ki sta opozarjala na mnoge resne nerešene pobleme, ki pestijo svet, in na to, da se je treba terorizma lotiti pri njegovih koreninah.

Ameriški narod je že nekajkrat pokazal svojo veličino, ko je prišel krvavet na evropska in druga tla, da bi svet rešil pred raznimi katastrofami. Vendar si hkrati okultni centri moči v ZDA niso niti malo pomišljali, ko je bilo treba sesuvati demokratično izvoljene leve ali radikalno reformatorsko usmerjene oblasti na njihovem vplivnem območju (Grčija, Čile, Alžir...), ko so le-te ogrožale njihove ekonomske ali strateške interese. Da ne omenjamo kakega Vietnama ali ameriških občasnih kazenskih pohodov zoper neubogljive "odpadniške" in ne vem še kakšne druge države (Kuba, Panama, Libija, Irak idr.). Ti isti skriti centri moči so znali neusmiljeno in nekaznovano pospraviti tudi z lastnimi nadležnimi reformatorji, in to pri samem državnem vrhu, če so s svojimi načrti ogrožali njihove interese ali vzpostavljeno (ne)ravnotežje moči (John Kennedy, Robert Kennedy, Luther King...). Kar pomeni, da celo znotraj ameriške družbe, ki naj bi veljala za eno najbolj demokratičnih, nekdo v ozadju določa meje svobode, demokratičnosti in družbenih reform.

Kapitalizem je prinesel svetu velik napredek, vendar je hkrati generator zla v obliki izkoriščanja, socialnega razslojevanja, družbenih konfliktov itn. Na državnih ravneh skušajo blažiti te posledice oblasti s svojimi socialnimi ukrepi. Z globalizacijo pa se zgodba ponavlja na širši, planetarni ravni, le da tam ni nobene planetarne oblasti, ki bi poskušala nevtralizirati te negativne stranske učinke kapitalizma. OZN in VS sta talca močnih, ki s svojim vetom lahko blokirajo sleherni ukrep, ki bi ogrožal njihove interese. Ob ZDA se namreč tega poslužujejo npr. tudi Rusija in Kitajska, ki imata tudi svoje Čečenije, Tibete, Afganistane ipd. Celo mali Izrael, kot medved, zaščiten s strani svojega močnega botra, arogantno prebira, katero resolucijo OZN bo spoštoval in katere ne. Tudi zloglasni Osama bin Laden je čisto naraven produkt takega sveta. Najprej ga je CIA v času hladne vojne, skupaj z ostalimi afganistanskimi uporniki, oborožila in pognala v sesutje lokalnih sovjetskih oblasti. Ko je podvig uspel, a je fundamentalistično krilo odpora postalo premočno, prevzelo oblast v državi in s svojimi radikalnimi reformami začelo ogrožati interese Zahoda na širšem območju, so bin Ladni kar naenkrat postali odveč in jih je bilo treba odstraniti, s čimer se pa prizadeti očitno niso ravno strinjali... In svet, sloneč na tako trhlih, nehumanih in nemoralnih temeljih, ne more dolgo zdržati na svojih tečajih. Je prekompliciran, da bi mu lahko vladala neka elita držav ali celo ena sama država in en sam človek. Zato ni naključje, da so teroristi tokrat udarili ravno po simbolih ameriške ekonomske in vojaške prevlade v svetu. Strinajm se z Matvejevićem, ki je pred kratkim zapisal, da je s tem grozljivim dejanjem prišlo do implozije (notranjega sesutja) dosedanjega krhkega ravnotežja med revnimi in bogatimi tega sveta. Zato ni rešitev v tem, da se spravimo nad terorizem s še večjim nasiljem. Tudi papež Janez Pavel II. je že nekajkrat apeliral na ameriški narod, naj se ne prepušča srdu maščevanja. Celo neki visoki funkcionar CIE je na sam dan grozljivega dogodka opozoril, da ni toliko pomembno, kdo stoji za tem, ampak kaj lahko pripelje ljudi do takih apokaliptičnih dejanj. Prav je tudi, da žalujemo ob tej veliki tragediji, vendar bi morali isto storiti ob Vietnamu, Čečeniji, Srebrnici itd. Saj bomo sicer začeli misliti, da so Bogu in ljudem ene nedolžne žrtve ljubše od drugih. In za konec bi tvegal misel, da se Clintonu, ob njegovem večjem čutu za notranje socialne in družbene probleme Amerike, in prav tako ob večjem smislu za pravičnejše mednarodne odnose, tudi na relaciji med Izraelom in Palestinci, ta sodni dan verjetno ne bi mogel zgoditi. Zato bi bilo prav, da bi se ameriški narod in z njim mi vsi ob tem pretresljivem dogodku obrnili predvsem vase in poskušali iz njega izluščiti neko odrešilno spoznanje ter iz tega izvirajoče posvečeno dejanje.

S 1. STRANI

SVET TREPETA V GROZI

Medtem se boj proti terorizmu nadaljuje na v bistvu treh ravneh: politični, vojaški in gospodarski. ZDA si prizadevajo, da bi se krog držav, ki so pripravljene sodelovati v boju zoper teroriste, čimbolj razširil. Washington poleg držav, članic Atlantskega zavezništva, računa zlasti na številne zmerne arabske države, za katere islamski fundamentalizem predstavlja enako nevarnost kot zahodnim demokratičnim državam. Posebno pozornost pa Washington posveča Rusiji, pri čemer je treba priznati, da je predsednik Putin takoj izrazil solidarnost žrtvi atentatov, to je ZDA, in tudi ponudil sodelovanje pri odkrivanju teroristov in njihovih pomagačev. Ruski predsednik je hkrati dejal, kako nima nič proti, če bi azijske države nekdanjega sovjetskega imperija dovolile ameriškim letalom uporabo svojega zračnega prostora in celo oporišč na kopnem. Političnim prizadevanjem Washingtona je seveda v hudo napoto položaj na Bližnjem vzhodu, kjer premirje med Izraelci in Palestinci še vedno visi na nitki, saj venomer prihaja do sicer bolj osamljenih spopadov med sprtima stranema in seveda tudi s smrtnimi žrtvami. Prav v zadnjih dneh pa se zdi, da se bosta vendarle sestala palestinski voditelj Arafat in izraelski zunanji minister Peres, čemur je do zadnjega odločno nasprotoval predsednik izraelske vlade Sharon. Pomiritev na Bližnjem vzhodu bi gotovo opogumila še kako arabsko državo, da bi se pridružila širokemu zavezništvu, ki je trdno odločeno narediti konec terorizmu.

Ameriška vlada je odredila mobilzacijo večjega števila rezervistov, ki naj bi opravljali tiste službe, ki so jih do zdaj izvrševale posamezne bojne enote. Proti Perzijskemu zalivu je že odplulo nekaj letalonosilk in več drugih vojnih ladij, v raznih tamkajšnjih oporiščih pa je že kakih 500 letal. Predsednik Bush je namreč izjavil, da bodo lov na teroriste in njihove pomagače nadaljevali do konca, Osamo Bin Ladena pa morajo prijeti ali živega ali mrtvega. Omeniti je dalje treba, da je Atlantsko zavezništvo kmalu po atentatu poudarilo polno veljavnost 5. člena Atlantske listine, po katerem so napadeni državi dolžne priskočiti na pomoč vse države članice. Vojna, o kateri govori predsednik Bush, ni klasična vojna, kot jo poznamo iz zgodovine. Nasprotnik ali sovražnik ni neka država, ampak teroristična organizacija, ki ima svoje pripadnike v večjem številu držav in tudi na več celinah. Naloga ZDA in njihovih zaveznikov je predvsem ta, da odkrijejo posamezne teroriste, jih onesposobijo ter razkrojijo in uničijo njihovo ali njihove organizacije.

Boj proti terorizmu mora potekati, kot smo dejali, tudi na gospodarski ravni. V zadnjem času pravijo, da teroristi razpolagajo z ogromnimi finančnimi sredstvi. Ameriška vlada je pred dnevi objavila seznam 27 posameznikov in družb, katerim je zamrznila finančna in druga sredstva, tako da ne morejo z njimi več razpolagati. Pričakuje se, da bodo enake ali podobne ukrepe sprejele tudi druge države, kjer imajo teroristi svoje gmotne rezerve. Čudimo pa se, kako je bilo mogoče, da pristojne oblasti v demokratičnih državah niso že prej ustrezno ukrepale, če so vedele ali le sumile, da je to bogastvo v rokah kriminalcev.

Do zdaj smo dejansko pisali le o posledicah natančno določenega pojava, nismo pa se dotaknili morda glavnega vprašanja, in sicer resničnih vzrokov in razlogov, zaradi katerih je resno ogrožen ne le mir na svetu, ampak celo sam obstoj človestva. "Islamski fundamentalizem je versko gibanje - tako beremo v slovarju slovenskega knjižnega jezika - ki zahteva popolno zvestobo koranu", ki je temeljna knjiga muslimanske vere. Ne da bi se spuščali v podrobnosti, mislimo, da se ne motimo, če trdimo, da je pojav terorizma tudi posledica cele vrste dejavnikov, ki nimajo prav nobene zveze s koranom, temveč sodijo prej na področje patologije. Prav tako pa je res, da je nekaj (in ne prav tako malo) odgovornosti tudi na naši strani. Marsikdo se je med drugim vprašal, zakaj na primer Amerikanci povsod in vedno vsiljujejo svoj način življenja (t.i. American way of life), s čimer so praviloma povezane najrazličnejše oblike izkoriščanja. Za kristjane pa je tudi in zlasti v tem primeru odločilna zapoved "Ljubi svojega bližnjega, kakor samega sebe", papež Janez Pavel II. pa je pred dnevi tako rekoč na pragu Afganistana večkrat glasno in jasno poudaril, da "vera nikakor ne sme biti razlog za konflikte", se pravi za vojne med narodi in državami. Bodo pristojni poslušali njegove besede? "Z vsem svojim srcem prosim Boga, naj svet ohrani mir", je vzkliknil sv. oče, ko je zapuščal glavno mesto Kazahstana Astano in nadaljeval svoje romanje v Armenijo.

PO TERORISTIČNIH NAPADIH V ZDRUŽENIH DRŽAVAH AMERIKE

KORAK ZA KORAKOM NOVI ODNOSI Z JUGOSLAVIJO

MARJAN DROBEŽ

V Sloveniji se javnost najbolj zanima za stanje in zaplete v mednarodnih odnosih, ki nastajajo po terorističnem napadu v ZDA, pri čemer v nekaterih okoljih menijo, da tudi Slovenija ni povsem varna, posebej zato, ker prek nje vodijo poti in smeri z Balkana v Italijo in druge zahodne države. Spričo možnih nevarnosti so dodatno okrepili varovanje infrastrukturnih in drugih javnih objektov, med njimi zgradbo državnega zbora, letališča na Brniku in jedrske elektrarne Krško. Slovenija se je v soboto, 22. septembra, tudi uradno pridružila protiteroristični koaliciji v svetu, ki jo vodijo ZDA, saj želi odločno sodelovati pri obračunu s tem pojavom. Zunanji minister dr. Dimitrij Rupel je povedal, da bo šlo predvsem za izmenjavo obveščevalnih informacij ter za policijsko in vojaško sodelovanje.

V takem vzdušju se je v torek, 25. septembra, pričelo novo redno zasedanje parlamenta, ki bo obravnaval nad 30 zadev z raznih področij. Poslanci naj bi opravili t.i. tretje branje novega poslovnika in ta dokument, ki naj bi omogočil racionalnejše delo državnega zbora, tudi sprejeli. Izvolili naj bi nadalje ustavno komisijo, ki bo na osnovi javne obravnave, ki že poteka, pripravila predlog sprememb najvišjega zakona države. Na dnevnem redu pa je tudi obravnava predlogov številnih novih zakonov, ki so potrebni zaradi prilagajanja slovenske zakonodaje pravnemu redu in zahtevam EU.

Vlada si medtem prizadeva za ureditev odnosov, ki bi omogočili povečanje sodelovanja z novima državama, ki sta nastali po razpadu SFRJ. To sta Zvezna republika Jugoslavija in Hrvaška. Stiki z Beogradom so v devetih mesecih po vzpostavitvi diplomatskih odnosov med državama tako napredovali, da je zunanji minister dr. Dimitrij Rupel na slovesnosti ob odprtju novega sedeža slovenskega veleposlaništva v Beogradu navdušeno dejal, "da so odnosi med Slovenijo in Zvezno republiko Jugoslavijo odlični". Slovenska ambasada je v prostorni in spomeniško zaščiteni vili v strogem centru Beograda, v najem pa jo je dala Beograjčanka, ki je po materi slovenskega rodu.

Prvi neposredni sad spremenjenega vzdušja, ki se je razvilo v odnosih med Ljubljano in Beogradom, bodo bližnja vzpostavitev redne letalske povezave med glavnima mestoma obeh držav (med Ljubljano in Beogradom), obisk jugoslovanskega zunanjega ministra Gorana Svilanovića v začetku oktobra v Sloveniji in nato še obisk predsednika Zvezne republike Jugoslavije Vojislava Koštunice v Sloveniji. Konzularni oddelek slovenskega veleposlaništva v Beogradu bo v ponedeljek, 1. oktobra, začel izdajati vizume za potovanja v Sloveniji, ki so jih doslej interesentom odobravali na slovenskem veleposlaništvu v Budimpešti.

Toda ob vsej dobri volji za okrepitev izmenjav in drugih oblik sodelovanja bo mogoče napredovati le postopoma, korak za korakom. V Srbiji oz. Zvezni republiki Jugoslaviji namreč še niso sprejeli zakonov in drugih predpisov, s kateremi bi oblikovali nov pravni red, značilen za demokratično in politično pluralno državo. Še naprej torej ostajajo psihološke ovire in predsodki za sodelovanje zlasti na gospodarskem področju, saj v Beogradu, denimo, še niso sprejeli zakona ali drugačnih pravnih aktov, ki bi omogočili vrnitev premoženja slovenskih podjetij, ki je bilo zaplenjeno pod režimom Slobodana Miloševića. To premoženje naj bi bilo po nekaterih ocenah vredno kar okoli milijardo ameriških dolarjev.

POLEMIKE GLEDE ODNOSOV S HRVAŠKO

Hrvaški Sabor (parlament) na sedanjem zasedanju obravnava tudi stanje odnosov s Slovenijo in predlog sporazuma o meji med držsavama. Razprave so zelo polemične in očitno je, da mnenja o tem, da ima sporazum za obe državi velik pomen tudi zato, ker bi bil za mednarodno skupnost verodostojen dokaz o tem, da sta Slovenija in Hrvaška politično dovolj modri in odgovorni za to, da bi lahko bili vključeni v EU. Posebno to velja za Hrvaško, ki jo predsednik države Stipe Mesić, premier Ivica Račan in zunanji minister Tonino Picula, kot kaže, zaman opozarjajo, "da njena pot v evroatlantske povezave vodi prek Slovenije".

Politične stranke, ne zgolj opozicijske, ampak tudi nekatere med tistimi, ki sodelujejo v vladi, so razprave o meji med državama spremenile v pravo kampanjo zoper predlog sporazuma, "ki Sloveniji odstopa ozemlje in Piranski zaliv, ki sta hrvaška". V izjavi Hrvaške čiste stranke prava je zapisano, "da bi bil sporazum o meji škodljiv, nedomoljuben in nemoralen. To je veleizdaja, ki je ne sme podpreti niti en pošten Hrvat".

V gonjo zoper potrditev sporazuma o meji so se vključili tudi politiki iz Hrvaške Istre, ki so vse doslej zatrjevali, da bo meja tudi v njihovo korist, zato naj bo sporazum sad kompromisa. Duhov nista mogla pomiriti niti predsednik Slovenije Milan Kučan in predsednik vlade dr. Janez Drnovšek z opozorilom, da bi z zavrnitvijo predloga sporazuma o meji lahko nastala spirala stopnjevanja sporov in nadaljnjega nazadovanja odnosov med Slovenijo in Hrvaško. To opozorilo je bilo namenjeno tudi Civilni družbi Slovenije za mejo v Istri, ki ob podpori nekaterih drugih organizacij civilne družbe zahteva referendum o slovensko-hrvaški meji, češ da je ta nepravična in da osnutek sporazuma pomeni izdajo slovenskih nacionalnih interesov.

Odmevno je bilo stališče poslanca Aurelia Jurija iz Kopra, ki je na srečanju s časnikarji podprl predlog sporazuma in dejal, da ta ustreza tako imenovani Piranski izjavi o slovensko-hrvaški meji iz leta 1995. Po njegovem mnenju bi se v primeru, da bi Sabor zavrnil predlog sporazuma o meji, odnosi med Slovenijo in Hrvaško spremenili in poslabšali. "Ogrožena bi bila potrditev (ratifikacija) sporazuma med državama o jedrski elektrarni Krško, otežkočen dogovor o deviznih vlogah hrvaških varčevalcev v nekdanji Ljubljanski banki v Zagrebu, slovenska podpora približevanju Hrvaške Evropski uniji bi postala negotova, upočasnilo bi se izvajanje pred kratkim potrjenega sporazuma o obmejnem prometu in sodelovanju med državama, lahko pa bi se povečala tudi nevarnost incidentov med državama na kopnem in na morju." Sklep hrvaškega parlamenta o slovensko- hrvaški meji bo torej izredno velikega pomena, v dobrem ali slabem.

NOVO ZASEDANJE DRŽAVNEGA ZBORA

POMEMBNE USTAVNE SPREMEMBE

Državni zbor bo morda na zasedanju, ki se je pričelo v torek, 25. t.m., obravnaval predlog za spremembo ustave. Predložile so ga stranke večine, češ "da bi bilo ustavo treba popraviti v poglavjih o državni ureditvi in odnosih med državnimi organi, o lokalni upravi v smeri regionalizacije in večjih pristojnosti lokalnih skupnosti, kakor tudi o vključitvi možnosti predčasnih volitev na podlagi odločitve DZ, imenovanju vlade in ministrov ter zaradi potreb slovenskega vključevanja v EU". Predlagajo namreč, da bi parlament pravico do referenduma s spremembo ustave zmanjšal le na pravico, da smejo volivci zavrniti, kar so poslanci že sprejeli. Znižali naj bi tudi število pobudnikov, ki lahko zahtevajo referendum. Državni svet v prihodnje naj bi ne imel pravice zahtevati referenduma.

Iz vlade ponujajo premislek, da bi spremenili način imenovanja vlade in ga približali nemškemu, kjer ima več pristojnosti predsednik dražave. Ministre bi na predlog premiera potrdil predsednik države, ki bi dobil tudi pravico, da razpusti parlament, če ta vladi izglasuje nezaupnico. Pobudniki se tudi zavzemajo, da bi DZ iz svoje pristojnosti na državnega poglavarja prenesel odločanje o sodnikih; kot alternativa je ponujeno, da bi o sodnikih odločal minister za pravosodje ali pa bi si to pravico razdelila. Nižje sodnike bi imenoval minister, višje pa na ministrov predlog predsednik države.

Kar zadeva regionalizacijo, ki jo zahteva tudi EU, je po sedanji ureditvi ustanavljanje pokrajin odvisno od prostovoljne odločitve občin. Po tem načelu v Sloveniji ni nastala še nobena območna (regijska) povezava. Po novem bi regionalno ureditev dodločila država, ki bi zanjo določila tudi merila in organizacijo. Parlament bi skratka odločil, kakšne bodo regije v Sloveniji. Seveda bi država na te nove predstavniške tvorbe prenesla del svojih pristojnosti in zagotovila vir financiranja. Ustavo naj bi dopolnili še z vključitvijo t.i. evropskega člena. Ta naj bi omogočil prenos dela pravic Slovenije na EU, da bi v državi ob njenem pravnem redu lahko neposredno veljalo tudi skupno evropsko pravo, ne da bi ga bilo treba ob vsakem aktualnem primeru posebej dodatno potrditi v parlamentu. Ustavni red bi moral z "evropskim" členom omogočiti prenos izvrševanja dela pravic na EU in hkrati v 47. členu dopustiti izročitev slovenskih državljanov drugim državam. Ustava naj bi tudi omogočala tujim državljanom iz območja EU, da v Sloveniji kupujejo nepremičnine, pri čemer bo umaknjen pogoj vzajemnosti.

Slovenski parlament je ustavo spremenil dvakrat. Leta 1997, ko se je vlada z EU dogovorila za pridružitveni sporazum. Leta 2000 pa bi parlament po odločbi ustavnega sodišča moral uzakoniti večinski volilni sistem. Edini izhod, da so volitve lahko izvedli po nespremenjenem proporcionalnem volilnem sistemu, je bila sprememba ustave.

Sedanji predlog za spremembo 19 členov ustave je naletel na pridržke nekaterih uglednih osebnosti. France Bučar, meni, "da nobena resna analiza tega, kjer ustava ne ustreza več realnosti, ni predstavljena javnosti. Borut Korun je v imenu Gibanja 23. december zapisal, "da nas slovenska politika vključuje v EU tako, da nam lomi hrbtenico narodnih interesov in nacionalnega ponosa".

M.

PDG / PRVA PREMIERA SEZONE 2001/02

VROČEKRVNE ZDRAHE

IVA KORŠIČ

V PDG-ju se je letošnja abonmajska sezona začela živahno, vrtoglavo, predvsem pa neobičajno. Prejšnji četrtek, 20. t.m., so slepeče odrske luči obsijale ne samo igralce, ampak tudi gledalce, ki so začudeni stopali skozi veliko dvorano PDG in presenečeni sledili umetniškemu vodji Primožu Bebler ju, ko jim je galantno kazal pot na oder. Na njem so bile postavljene tribune kot pri boksarskem ringu; v sredini je rdeč tepih omejeval prizorišče. Stilizirane kulise, ki so predstavljale pročelja hiš, so se dvigale za gledalci. Ko se je zastrla železna odrska zavesa in so se prižgali barvni reflektorji, so se gledalci znašli sredi predstave same in bili priče vročim pouličnim prepirom obmorskega mesta. Na čisto nekonvencionalen način je režiser Vito Taufer, gotovo najbolj izviren izmed slovenskih kolegov, v povsem novi luči prebral in postavil na oder komedijo *Primorske zdrahe* in jo preimenoval kar *Zdrahe* (zamislil si je tudi kostume in scenske elemente), da bi poudaril njeno vsebinsko univerzalnost. Čeprav ji je dolil nekaj svojskega ognja, je ohranila kot jezikovno podlago imeniten prevod dr. Mirka Rupla, ki je *Baruffe chiozzotte* iz dialekta "Čožotov" pred desetletji mojstrko prelil v slikovito primorsko oz. kriško narečje. Delo je zasnoval l. 1762 Carlo Goldoni in ga označil kot igro, "ki je narejena iz nič in dolguje svoj uspeh podobi, ki jo je naslikal po naravi". Prav v tem neposrednem opazovanju resničnega sveta tiči srčika Goldonijevega prenoviteljskega dramskega ustvarjanja, ki se je tako pronicljivo uveljavilo v gledališkem svetu. Po njegovih delih, ki odslikavajo preprosto življenje s svojimi dobrimi in slabimi stranmi, rada segajo tudi slovenska gledališča; novogoriško se je z njim srečalo že petič. Abonenti, ki zahajajo že veliko let na novogoriške predstave, se gotovo spominjajo prve izvedbe *Primorskih zdrah*. Zadnja inačica je nastala v koprodukciji s Primorskim poletnim festivalom in je bila zasnovana kot ambientalna predstava, saj je doživela poletno premiero na Turšičevem trgu v Piranu in se čudovito uskladila z okoljem. Toda tudi v zaprtem, omejenem odrskem prostoru ni izgubila prav nič svojega pristnega ribiškega duha. Iz nje je kar vrela vroča mediteranska kri, ki se razvname že zaradi naivno ponudenega "dželatinota" zaročeni punci. Iz te "predrznosti" prebrisanega in zaletavega Tomaža Cavate Curla se porodi, zaradi dolgih ženskih jezikov, strasten prepir, ki zajame ribiški družini. V trenutku se razderejo zaroke, zableščijo se noži in pojavi se celo sekira, letijo kamni in kri zalije obraze. S pomočjo spogledljivega adjunkta Izidorja, ki rad gleda za mladimi dekleti, se te zdrahe malce utišajo, a kaj kmalu se spet razvnamejo. Vito Taufer je z osmimi mladimi člani igralskega ansambla PDG, Petrom Musevskim (Jože), Laro Jankovič (Tona), Marjuto Slamič (Pepka), Rastkom Krošlom (Tine), Iztokom Mlakarjem (Lipe), Heleno Peršuh (Vana), Ano Facchini (Urška) in Radošem Bolčino (Tomaž), ter štirimi gosti, Alido Bevk (Terezka), Danijelom Malalanom (Džovanin), Vojkom Belšakom (Izidor) ter Gregorjem Gečem (žandar), osnoval izredno živo, strastno predstavo, v kateri se prizori kar prehitevajo in jemljejo sapo gledalcem zaradi svojega burkaškega ritma. Le-ta je izrazito prisoten v karakterizaciji likov, pri kateri je poudarjena zaznamovanost govora, ki se kaže v vreščanju, kričanju, sesljanju, brbotanju in včasih nerazumljivem govorjenju povečini škrbastih komedijskih likov. Izredno premišljeno naštudirana je tudi izrazita obrazna in telesna mimika. Igralci-zdraharji se neprenehoma ozirajo na gledalce z vprašujočimi pogledi in od njih čakajo odobravanje. Mešanica domiselnih drobcev ustvari prepričljiv oris razgretih ribičev, še posebno pa njihovih maščevalno ljubosumnih žensk, ki zlobno prežijo na priložnost za prepir.

Igralci so vložili v oblikovanje značajev in v učenje narečja veliko energije, kar se jim je obrestovalo pri toplem sprejemu publike, ki si želi tudi takih predstav, da se ob njih sprosti in pozabi na težave. Ob Tauferjevi postavitvi *Zdrah* bi se prešerno nasmejal še sam Goldoni.

SODELOVANJE ZA UČINKOVITE UKREPE

SLOVENIJA IN ITALIJA PROTI PREBEŽNIKOM

Minister za notranje zadeve Rado Bohinc se je 24. in 25. t.m. mudil na uradnem obisku v Rimu. Sestal se je z italijanskim notranjim ministrom Claudiom Scajolo in z njegovimi sodelavci ter se z njimi pogovarjal o sodelovanju med obema ministrstvoma ter policijama obeh držav. Izmenjali so tudi stališča o boju zoper terorizem.

Pred obiskom v Rimu se je notranji minister Bohinc v Novi Gorici sešel z direktorjem policijske uprave, županom mestne občine Črtomirom Špacapanom, pozneje pa na Vogrskem z župani občin Šempeter-Vrtojba, Brda, Kanal ob Soči in Miren-Kostanjevica ter z načelnikom upravne enote (organa državne uprave) v Novi Gorici. Preučili so razmere na goriškem odseku slovensko- italijanske meje, ki jo prečka veliko nezakonitih prebežnikov.

Minister je povedal, da se je skupno število prebežnikov na mejah Slovenije z Avstrijo, Italijo in Madžarsko letos sicer znižalo za okoli 10%, na sami slovensko-italijanski meji pa se je povečalo. V obdobju od januarja pa do konca avgusta so vzdolž te meje, ki je dolga 235 km, prijeli 3.884 prebežnikov. Spreminja pa se sestav beguncev po narodnosti. Zdaj mejo med Slovenijo in Italijo poskuša prečkati največ Kurdov, Afganistancev, Romunov in v zadnjem času tudi Makedoncev. Župan mestne občine Nova Gorica Špacapan, ki se je skupaj z notranjim ministrom udeležil srečanja s časnikarji, je dejal, "da iz Nove Gorice odpeljejo vsak dan v Ljubljano povprečno dva avtobusa z begunci, ki jih vrnejo iz Italije". Opozoril je tudi, da se zaradi večanja števila policistov ob meji, predvsem v Gorici, povečuje nelagodnost med prebivalci Nove Gorice.

Slovenski notranji minister Rado Bohinc je med obiskom v Novi Gorici ponovno poudaril, da država pri varovanju državnih meja izpolnjuje merila in zahteve EU kot tudi določilo t.i. schengenskega sproazuma.

M.

ITALIJANSKO PRAVO

ROK ZA KATASTRSKI VPIS KMETIJSKIH STAVB

DAMJAN HLEDE

Prihodnjega 31. decembra bo spet potekel rok za vpis kmetijskih stavb, ki zo izgubile pogoje, v prisotnosti katerih so lahko priznane kot kmetijske, v urbani kataster. Omenjeni rok določa namreč 4. odstavek 64. člena zakona št. 388/2000, ki predstavlja šesti odlog začetnega roka, ki ga je predvidel zakonski odlok št. 557/93, potrjen z zakonom št. 133/94.

Poglejmo najprej, kateri so pogoji za priznanje oz. ohranitev značaja kmetijske stavbe, ki jih je uvedel zakon št. 139 z dne 23. marca 1998: lastnik ali nosilec kake druge stvarne pravice na stavbo ali njen uporabnik mora uporabljati stavbo kot svoje dejansko stanovanje; stavba mora biti v službi zemljišča z več kot 10.000 kvadratnimi metri površine, ki je vpisano v kataster zemljišč z dodelitvijo katastrskega agrarnega dohodka (v primeru gojenja specialnih vrst v rastlinjakih ali gojenja gob ali drugih intenzivnih gojenj ter v primeru, da je zemljišče v gorskem območju, zadostuje 3.000 kvadratnih metrov površine); dohodki agrarne narave koristnika kmetijske stavbe morajo presegati polovico vseh njegovih dohodkov, če pa je zemljišče v gorskem območju, je dovolj, da presegajo 25% skupnega dohodka; stavba ne sme imeti značilnosti luksuzne stavbe, kot jih določa zakon št. 408/49, in ne sme biti vpisana med dosedanje katastrske kategorije od A1 do A8. Narava kmetijskih stavb je de jure priznana stavbam, ki so namenjene zaščiti rastlin, shranjevanju kmetijskih pridelkov in kmetijskih strojev ter stavbam, ki so namenjene agriturizmu.

Če je bil omenjeni zakonski rok za vpis že tolikokrat odložen, pomeni, da pri izvajanju zakonskih določil nekaj ne gre ali pa, da zakonodajalca dejansko ne zanima toliko vsebinska plat zakonskega določila, ki predvideva katastrsko ureditev bivših kmetijskih stavb, ampak predvsem denar, ki s to prilagoditvijo pride v državno blagajno. Dejstvo je namreč, da sedaj, ko se bliža nova zapadlost, razni izvedenci poudarjajo, da nova odložitev ne bi imela smisla, ko ne bi uvedla istočasno tudi nekaj davčnih olajšav. Za katastrski vpis stavb, ki nimajo več pogojev za priznanje kmetijskega značaja, je trenutno edina olajšava prostost od urbanizacijskih prispevkov, ki jih predvideva 9. člen zakona št. 10/77. Z ozirom na občinski davek je stanje lahko različno od občine do občine, saj so slednje imele možnost izključiti obdavčljivost kmetijskih stavb, ki so prešle v urbani kataster. Problem pa je predvsem za nazaj, in sicer v primeru, ko so posestniki stavb, ki niso imele več pogojev za priznanje njihovega kmetijskega značaja, še naprej vseeno koristili olajšave, ki pripadajo kategoriji kmetijskih stavb. Zanje namreč pride, ob prepisu v urbani kataster, do nujnosti plačila neporavnanih davkov in sankcij za zamudo.

TUDI V SLOVENIJI POBUDE OSREDNJE BANKE

PRIPRAVE NA EVRO

Dr. Janez Potočnik, vodja ožje pogajalske skupine za vstop Slovenije v EU, je v intervjuju za revijo *Kapital* obravnaval trdnost evra. Po njegovem mnenju bi bilo bolje, da bi se že takrat, ko se je evro uvedel kot knjižni denar, uvedel tudi kot plačilno sredstvo. Povsem drugačno je zaupanje v denar, če ga imajo ljudje v rokah, kot če se pojavi kot neka "namišljena tvorba". Vendar je nekdanji direktor Urada za makroekonomske analize in razvoj bralcem svetoval, zlasti tistim, ki imajo devize, to je gotovino nemške marke, italijanske lire ali avstrijske šilinge, naj jih položijo na svoj devizni račun. To naj napravijo najkasneje do 31. decembra. Poslovne banke bodo nacionlane valute avtomatično pretvorile v evre. V Banki Slovenije zagotavljajo, da bo zamenjava "starih deviz" potekala hitro. Po besedah viceguvernerja Darka Bohneca imajo Slovenci doma za 500 do 600 milijonov nemških mark prihrankov. Med tujimi valutami, ki bodo prenehale veljati, imajo tudi precej avstrijskih šilingov in zlasti na Primorskem tudi večje vsote italijanskih lir.

V Sloveniji imajo z zamenjavo denarja že izkušnje. "Če smo v 72 urah lahko po vsej Sloveniji jugoslovanske dinarje zamenjali za nove slovenske tolarje, bomo v dveh do štirih urah lahko dostavili evre prav v vsako slovensko vas", je dejal Brane Bertoncelj, ki je v Banki Slovenije odgovoren za gotovinsko poslovanje. Prvo gotovino v evropski valuti, to je v evrih, v slovenskih bankah pričakujejo v začetku decembra. Razdeljevati pa jo bodo pričele po 25. decembru. Banke bodo lahko strankam evre v gotovini ponudile po 1. januarju leta 2002. Pred tem bo slovenska osrednja banka pripravila informativno usposabljanje za okoli 4.000 blagajnikov v poslovnih bankah, pa tudi za uslužbence v trgovinah in gostinstvu. Sicer se v Banki Slovenije na uvedbo evra pripravljajo že od leta 1998, vse dejavnosti pa so uskladili z Evropsko centralno banko (ECB). V tej banki so pripravili tudi posebno zloženko v enajstih jezikih držav EU in v 23 jezikih drugih držav, tudi v slovenskem. Po odpravi nemške marke in njeni pretvorbi v evro bo v Sloveniji moral izginiti tudi sedanji skoraj kultni odnos do valute. Namesto v markah bodo morali zasebniki in poslovneži finančne storitve imenovati v tolarjih ali v evrih.

M.

DOMAČA OPRAVILA V DEŽEVNIH SEPTEMBRSKIH DNEH

ZELENJAVNI VRT V JESENI

Deževno vreme minulih dni nas precej ovira pri delu na vrtu. Poletna zelenjava končuje svojo rastno dobo in potrebno bi bilo te gredice pospraviti, mogoče prekopati ali plitvo obdelati in jih posejati ali posaditi z zimsko povrtnino. Upamo, da se bo nekoliko osušilo, da bo to delo čimprej mogoče opraviti. Že je namreč čas, da sejemo špinačo, zimsko solato in motovilec, postopoma bomo začeli vezati glave endivije, če želimo pobeliti srce te solate. To delamo postopoma glede na potrebe, ki jih imamo v kuhinji. Najlažje endivijo povežemo z navadno elastiko, ki naj ne bo pretesna, ker se sicer zunanji listi poškodujejo in začnejo gniti. Paradižniki, ki smo jim že pred kakim tednom odščipnili vrh, ne rasejo več, le vrhnji plodovi postopoma zorijo. Sicer se bo zorenje kmalu ustavilo, saj so noči že precej hladne. Zaradi obilnih padavin je nevarno, da začnejo plodovi pokati in gniti. Zato sproti pregledujemo grmiče in obiramo plodove. Če so grmiči zdravi in je na njih še veliko zelenih plodov, jih lahko tudi prekrijemo z luknjičasto plastično folijo, tako da imajo dovolj zraka in so istočasno zaščiteni pred hladom.

Kdor je posadil stročji fižol za jesensko rabo, mora sedaj redno obirati grmiče, da na ta način spodbudi ponovno cvetenje in torej vedno nove stroke.

Če ste sejali repo, jo morate opleti in jo po potrebi zredčiti, da bo oblikovala lepše korene. Pobiramo jo že po osmih do dvanajstih tednih po setvi in je zato zelo prinerna povrtnina za jesenski čas. Repa je zelo hvaležna, če smo jo posejali na površino, ki je bila pognojena s svežim hlevskim gnojem. Čez približno mesec dni bo že dovolj velika, da jo bomo lahko pobirali in jo kisali. Za sprotno kuhanje pa bomo uporabili repo, ki smo jo izpulili med redčenjem. Ob obilni moči se lepo razvijajo vse jesenske in zimske kapusnice. Potrebno pa bi bilo te gredice opleti in jim zrahljati zemljo. Po potrebi pa raznim ohrovtom, zelju, brokolom in cvetačam tudi dognojimo.

Opozorimo na težave, ki nam jih dela plevel, ki ob moči hitro rase in gre v seme. Po možnosti ga vsaj porujemo, da se ne oseje, in ga odstranimo iz vrta. Plevela, ki je še v semenu, ne vržemo na kompostni kup, ker bi si s tem delali medvedjo uslugo, saj bi ob neustreznem kompostiranju sami vračali seme različnih plevelov spet na vrt. V kolikor pa je v sedanjem času kar precej organskih odpadkov na vrtu, bomo to snov sproti nalagali na kompostni kup, kjer se bo do zažetka zime že lepo razgradila, tako da bomo imeli dovolj organske snovi za potrebe našega vrta. Kakovost komposta je tem boljša, čim pestrejše so sestavine v njem. Komposta pa ne vkopavamo v zemljo, ampak ga raztrosimo po površini in ga na lahno primešamo vrhnji plasti zemlje, saj velika večina rastlin in tudi zelenjadnic črpa hranljive snovi prav iz te vrhnje plasti zemlje.

SLOVENIJA

FARMACEVTSKA INDUSTRIJA KRKA

USPEŠNO POSLOVANJE

Farmacevtska industrija Krka v Novem mestu je že dolgo najuglednejše slovensko podjetje; njegov generalni direktor Miloš Kovačič pa je bil že nekajkrat izbran za najboljšega poslovneža v Sloveniji. Krka je danes eno vidnih podjetij v srednji in vzhodni Evropi, razširja pa se tudi na tržišča Evropske unije in v Združenih državah Amerike. Svoje izdelke prodajajo v več kot 70 držav v vseh predelih sveta. Ustvarjajo največji dobiček na Dolenjskem in se uvrščajo med največje slovenske izvoznike.

Uspešna rast in hiter razvoj sta v veliki meri zasluga strokovno usposobljenih in dobro motiviranih ljudi. Po izkušnjah generalnega direktorja Miloša Kovačiča je "recept" za uspešno poslovanje in razvoj vsakega podjetja pravzaprav preprost. "Najprej disciplinirano delo, na tega v marsikaterem okolju pozabljajo in menijo, da bo blagostanje prišlo od drugod. Vendar podarjene blaginje ni od nikoder, slabo delo in neodgovornost vodita samo navzdol. Druga sestavina tega recepta je znanje. Toda ne kakršnokoli znanje, ampak tisto, ki daje dobre temelje spoznavanju in dojemanju novega in hkrati spodbuja novosti in podjetnost. Tretja ključna sestavina dobrega poslovanja in razvoja pa je spoštovanje vrednot, naravovarstvenih, kulturnih, moralnih, etničnih. Modrost torej."

Farmacevtska industrija Krka se je manj kot v pol stoletju razvila iz farmacevtskega laboratorija, ki je imel leta 1945 devet zaposlenih, v farmacevtsko podjetje z več kot tri tisoč delavci, uslužbenici in visoko usposobljenimi strokovnjaki. Od vseh zaposlenih jih ima več kot tisoč diplomo univerze.

M

PRIZNANJE ZDRAVILIŠČU TERME OLIMIA

Slovenski dnevnik *Delo* je tudi letos organiziral akcijo, v kateri že deset let izbirajo kraj, v katerem si Slovenci najbolj želijo letovati. Pri ocenjevanju sodelujejo bralci časnika, predstavniki strokovne javnosti in posebna komisija *Dela*. Prejemnik Delovega zlatega lista je že četrtič, po letih 1994, 1995 in 1997, postalo zdravilišče Terme Olimia. V zadnjih letih so zdravilišče posodobili in prilagodili željam in zahtevam domačih ter tujih gostov. To zdravilišče je po ugotovitvah zdravnikov najbolj primerno za dopolnilno zdravljenje revmatičnih bolezni, poškodb lokomotornih organov, nevroloških bolezni, kožnih bolezni in nevrotskih motenj. M

€vrokotiček

MARA PETAROS

Naša sodelavka odgovarja na vprašanja o uvedbi evra. Bralce vabimo, naj nam posredujejo svoja vprašanja glede nove valute po e-mailu, faksu, tradicionalni pošti ali telefonu; mi bomo to posredovali naši sodelavki.

"Vpr.: Danes so cene izražene v posameznih državnih valutah, za isto dobrino zelo različne med seboj, npr. kava v baru stane danes v Italiji 1.500 lir, v Nemčiji pa stane enaka kava skoraj 3 marke, kar je nekaj manj kot 3.000 lir. Se bodo te razlike še nadaljevale tudi po uvedbi skupne evropske valute?"

Odg.: V vsaki državi je danes v uporabi točno določena valuta in cene vseh dobrin in storitev so izražene v tej valuti. Tako plačujemo v Italiji v lirah, v Nemčiji v markah, v Grčiji v drahmah ipd. Ker je valuta različna, je primerjava med cenami za isto dobrino nekoliko bolj dolgotrajna, saj moramo poznati menjalni tečaj, pa tudi računski postopek, s katerim pretvarjamo iz ene valute v drugo. Od 1.1.2002 pa bodo vse cene izražene v isti valuti, zato bo tudi primerjava med cenami za isto dobrino bolj enostavna. Vsak potrošnik v državah Evropske monetarne unije bo lahko cene primerjal in se hipotetično odločal, kje bo dobrine nabavljal, podobno kot se danes potrošnik v Gorici odloči, da bo šel v to in to trgovino, ker so tam testenine bolj poceni. Zaradi precejšnjih razdalj v Evropski monetarni uniji ne moremo misliti, da bo povprečni potrošnik šel nakupovat npr. v Španijo, ker tam stane mleko manj, saj bi ga v tem primeru stalo več potovanje, kot bi znašal prihranek. Lahko pa bi se zgodilo, da bi se potrošnik za večje nakupe odpravil v tisto državo, kjer je željena dobrina bolj poceni, npr. če bi odkrili, da je pohištvo v Grčiji bolj poceni kot pri nas in bi pri tem imeli precejšen prihranek, bi se lahko odločili, da bi kupili opremo za hišo prav tam. Nova tehnologija pa nam omogoča, da opravljamo svoje nakupe, ne da bi se odpravili z doma, saj lahko z domačega naslanjača preko svetovne spletne mreže kupujemo dobrine po celem svetu. Tako bi se lahko zgodilo, da bo potrošnik naročil svoje nakupe po svetovnem spletu v Belgiji, ker je odkril, da stane tam določena dobrina manj. Seveda tako obnašanje ne bo postalo takoj vsesplošno, saj moramo poznati kak tuj jezik, da lahko ponudbo preberemo, istočasno pa moramo razpolagati s sodobno tehnologijo, da lahko sploh pridemo do ponudbe. Ekonomisti tako napovedujejo, da se bodo dolgoročno cene nekaterih dobrin in storitev izenačile, saj se bo v državah z višjimi cenami zmanjšalo povpraševanje, zaradi česar bodo prodajalci prisiljeni svoje prodajne cene znižati. Nikakor pa si ne moremo misliti, da se bodo izenačile cene hitro kvarljivih proizvodov ali celo gostinskih storitev, saj jih moramo porabiti v kraju nakupa. Tako bomo tudi v bodoče v različnih državah plačevali za eno kavo različne vsote.

Upam, da je odgovor dovolj razumljiv.

POGOVOR / DAMJANA ČEŠČUT

"RAZGIBAJTE SE Z NAMI!"

JURIJ PALJK

Damjana Češčut je mlada goriška trenerka, ki bo pri športnem združenju Olympia letos skrbela za vse tiste športno-razgibalne dejavnosti, ki so namenjene predvsem najmlajšim, mladim in malce manj mladim. Že zadnjič smo v našem tedniku predstavili dejavnosti Olympie tik pred začetkom nove sezone in smo tudi povedali, da vpis v različne skupine še traja, saj naj bi se prvič zbrali na začetku meseca oktobra.

Je tako?

Da. Začeli bomo s prvimi dnevi oktobra, ko naj bi se dokončno tudi uskladil urnik posameznih skupin, kar je zahtevna naloga, saj so otroci danes tudi v popoldanskem času kar precej zaposleni. Tu mislim na vse tiste dejavnosti, ki jih imajo na pretek: od glasbe do tečajev tujih jezikov in še česa. Prav pa je, da se naši malčki ukvarjajo tudi s športom. Pravzaprav bodo vse naše sile usmerjene v to, da bi najmlajše pripravili na resno športno udejstvovanje. Kot pomembno novost bi rada poudarila, da smo letos pri športnem združenju Olympia poskrbeli tudi za prevoz otrok, ker se zavedamo, da je večkrat pomembno pomagati staršem, še posebno v primeru, če sta oba starša zaposlena. Tako bomo, recimo, lahko letos s kombijem odšli otroke iskat v vrtec, jih odpeljali na trening, pravzaprav na telesno razvedrilo in v telovadnico jih bodo nato prišli iskat starši ali pa kak drug sorodnik.

Zanimivo, da ste rekli, da gre pri telovadbi, ki jo vodite vi, za telesno razvedrilo. Nam lahko razložite te besede?

Predvsem bi rada poudarila, da gre pri naših dejavnostih v telovadnici prvenstveno za to, da se najprej otrokom in seveda tudi odraslim nudi možnost gibanja, telesne in duševne sprostitve in seveda posredno tudi bolj zdravega načina življenja. Vzemimo otroke, ki hodijo v šolo: že zjutraj sedejo v šolske klopi, do ene ure popoldan pretežno samo sedijo, nakar se nekateri vrnejo domov, drugi odidejo v varstvo k sestram ali v dijaški dom, spet sedijo, odločno premalo se gibajo. Zvečer, ko se ponavadi srečajo s starši, običajno spet sedijo pred televizorjem in to seveda ni zdravo, saj se zares premalo gibajo. V ta namen bi radi že najmlajše naučili pomembnosti in predvsem pa veselja do gibanja. Otrok se že zelo majhen navadi telesnega udejstvovanja in preko zabave doseže to, da je telesno sproščen, da ni okoren, "trd", ampak elastičen in tudi bolj eleganten postane.

Boste zato letos začeli vaditi v telovadnici tudi z najmlajšimi?

Da, predvsem zato, da jih preko igre uvedemo v telesne aktivnosti. Pravzaprav bi rada povedala, da so vse naše skupine namenjene predvsem pripravi na druge športne dejavnosti. Letos smo uvedli tudi skupino, ki smo ji dali ime Vadimo skupaj in v tej skupini naj bi se zbirali otroci od drugega do četrtega leta starosti v spremstvu staršev, sorodnikov ali celo nonotov. Tako bi želeli narediti skupino, v kateri bi telesno vadili skupaj po en otrok in en starejši človek, kar bi bilo seveda zabavno, a tudi koristno za oba. Seveda bo ta telovadba potekala ob glasbeni spremljavi, saj mora malček čutiti, da se zabava s starejšim članom družine. Seveda se bo zabaval tako, da se bo pri tem gibal, kot se bo gibal tudi njegov starejši član družine, pa naj gre za mamo, očeta ali starega očeta.

Imate pa še eno predšolsko skupino, kaj ne?

Gymplay smo dali naziv skupini predšolskih otrok, v kateri naj bi vadili otroci od 4. do 6. leta starosti. V tej skupini se bodo otroci naučili tistih telesnih osnov, ki so v bistvu glavne osnove za vse ostale športe. Vem, da se sliši grozljivo, a dogaja se, da pridejo na trening košarke osnovnošolski otroci, ki ne znajo prav teči in niti skakati ne, saj nimajo tiste potrebne telesne usklajenosti, ki je za vsak šport izjemno pomembna. V tej skupini jih bomo torej naučili, kako se teče, skače, pleza, luča, kako se plazi in tudi začetnih akrobatskih prvin, ki služijo v nadaljnjem športnem udejstvovanju, a so tudi pomembne za življenje. Pri tej skupini se bomo seznanili tudi z osnovami orodne telovadbe in ritmike, zato tudi v tej skupini ne bo manjkalo glasbe.

Tu pa sva že pri tretji skupini. Komu je namenjena?

Pravzaprav je tretja skupina namenjena vsem tistim otrokom, ki bi se radi seznanili s telovadbo, in smo tudi zato skupni dali naslov Orodna telovadba, preskoki s kanwasom, ritmična gimnastika. Ta skupina je namenjena deklicam in dečkom od 5. do 10. leta starosti. Pravzaprav bomo v tej skupini, za katero upamo, da bo zelo številna, vadili prave osnove za vse druge športe. Tudi za to skupino predvidevamo prevoz, ker smo mnenja, da bi morala biti ta skupina množična. Otroci se bodo na vesel način seznanili z orodno telovadbo, skakali bodo na kanwasu, delali prevale in stoje, predvsem punčke se bodo ukvarjale z ritmiko, pa čeprav vabimo v to skupino tudi fantke. V tej skupini bomo imeli tudi nastope, skupne vaje z žogo, trakovi, vaje brez orodja. Živahna telovadba je to in zares odlična priprava na druge športe! Seveda bomo vadili tudi miniodbojko in odbojko, morda celo v posebni skupini. Veliko bo odvisno od prijav.

Znani ste pa tudi po plesni skupini HIP-HOP, ki uvaja mlade v ples. Kako je s tem?

O, to pa je vesela skupina in tudi letos bo tako. Namenjena je otrokom in vsem mladim od 7. leta naprej in še posebej vabim v to skupino fante, ki se ponavadi kar malce bojijo plesa. Mi v tej skupini ob živahnih melodijah moderne glasbe plešemo, da je veselje, od hip-hopa do jam-a in tudi na takte funky glasbe se zavrtimo.

Na kakšno glasbo pa plešete?

Poznate Britney Spears, fantovski ansambel Five, Back Street Boys in drugo današnjo podobno glasbo?

Ne preveč, sem bolj za stare komade, pretežno za rock glasbo.

To ni nič hudega, saj bomo tudi v tej skupini zaplesali na kako staro melodijo, a punce in fantje sami radi izberejo moderno in danes najbolj popularno glasbo. Pomislite, da so že Spice Girls malo iz mode...

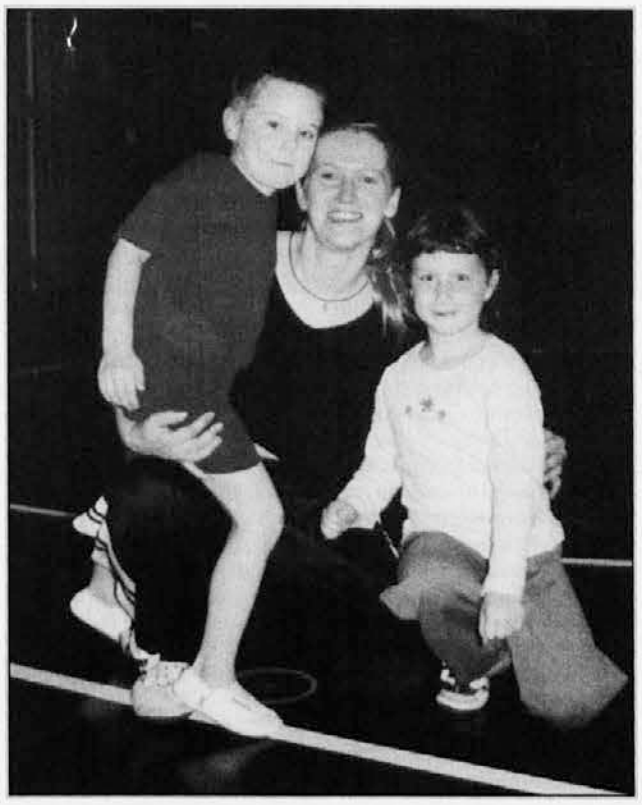

Sicer pa je ta skupina namenjena vsem, ki so dopolnili sedem let in bi radi malo razgibali svoje kosti ob taktih današnje glasbe. Fantje, posluh, ne bojte se plesa, pridite!

Kaj pa odrasli?

Tudi nanje mislimo, v skupino HIP-HOP lahko pridejo tudi malce starejše osebe, pa čeprav se ravno te dni dogovarjam, da bi predvsem v jutranjih urah organizirali kako telovadno uro tudi za mame, ki so doma, so že razvozile otroke v vrtec in v šolo in ... bi se rade malo razgibale!

Povejte nam vsaj en razlog, zakaj bi najmlajši morali trenirati, se udejstvovati na športnem področju!

Odgovor je zelo enostaven: ker preveč sedijo, ker se ne gibajo, ker postanejo okorni in leni, ko pa pred šolsko tablo, televizorjem in računalnikom samo sedijo! Opazila sem, da se tudi družabnih iger več ne znajo igrati, kar je seveda slabo. Ker niso vajeni več poslušati, se tudi novih iger ne marajo naučiti. Pa to ni prav. Pri nas bodo vadili predvsem vse tisto, kar jim bo še kako prišlo prav v športnem udejstvovanju, a tudi v vsakdanjem življenju. "Zdrav duh v zdravem telesu!" je pregovor, ki še vedno velja, mar ne?

Strinjamo se, pa čeprav se tudi sami premalo gibljemo. Za konec: bi radi še kaj dodali?

Starši: kličite me na telefonsko številko 335 5952551, da se dogovorimo za urnike! Omogočite otrokom gibanje in zabavo, ne bo vam žal! Otroci naj pridejo v lepem številu, predvsem otroci slovenskih staršev! Zares jim ne bo žal, staršem pa tudi ne!

MLADI MLADIM MLADI MLADIM MLADI MLADIM MLADI MLADIM MLADI MLADIM MLADI MLADIM MLADI MLADIM

MOSP / OBRAČUN POLETNEGA DELOVANJA MEDNARODNEGA KROŽKA

VTISI S POLETNE IZMENJAVE V FRIZIJI

LEVINIA ŠKERLAVAJ

S septembrom se je v naših društvih povsod obnovilo delovanje. Tako je tudi pri Mladih v odkrivanju skupnih poti, kjer so nekateri člani aktivno sodelovali pri pripravi Zamejskega rock festivala, člani časnikarskega krožka že pripravljajo novo številko Rasti (mladinska priloga Mladike), člani mednarodnega krožka pa vneto pripravljamo t.i. Autumn Seminar - srečanje predstavnikov organizacij, ki so včlanjene v YEN (Youth of European Nationalities). Srečanje bo v Trstu od 8. do 11. novembra.

Člani mednarodnega krožka pa smo na začetku nove sezone naredili tudi obračun poletnega delovanja, ki je bilo nadvse pozitivno.

Okrog polovice augusta smo se člani MOSPa napotili na desetdnevno izmenjavo s Frizijsko manjšino. Frizija je dežela, ki se nahaja na severnem delu Nizozemske, obdaja jo Severno morje. Naše potovanje se je začelo ob prvih jutranjih urah, ko smo z letalom dospeli v Bruselj. Čakal nas je prostoren kombi - to je bilo naše naslednje prevozno sredstvo. Ob priložnosti smo si ogledali tudi mesto. Ker je bilo potovanje še dolgo in naporno in nas je zajela noč, smo se ustavili in skušali prespati vsaj nekaj ur. Zjutraj smo se odpravili proti našemu prvemu cilju: v Ljouwertu smo spoznali naše gostitelje, člane FYKa. Pospremili so nas do hiše v Hilpenu, kjer so nam skuhali tipično juho z grahom in kjer smo prenočili.

Naslednjega dne smo se napotili proti Heegu, kjer smo vzeli v najem jadrnico, imenovano "skùtsje", tipično frizijsko prevozno sredstvo 19. stoletja. Zvečer smo se udeležili srečanja z Aalsenom Evertsom, predsednikom FNPija (Frisian National Party), ki je bil eden izmed ustanoviteljev FYKa.

Četrti dan smo v Kimswertu prisostovali tipični frizijski igri, imenovani "keats-game". Podobna je baseballu, toda pri tej igri ne uporabljamo palice.

Popoldan nas je profesor Henk Wolf z velikim veseljem naučil osnove frizijskega jezika in besede, kot so npr.: "hoi" (nasvidenje), "tankewol" (hvala), "ik hàld fan dy"... besede, ki jih bomo uporabljali, ko se bomo naslednjič srečali.

Naslednjega dne smo si ogledali radijsko in televizijsko postajo "Omrop Fryslàn". Sledili sta dve predavanji o frizijski zgodovini v "Fryske Akademy". "Alde Hou" je bila naša naslednja točka, to je stolp, ki visi podobno kot v Pizi. Svojo pot smo nadaljevali v knjigarni, kjer smo si ogledali razne knjige in publikacije v frizijskem jeziku.

Za našo razposajeno druščino pa je bila najbolj pričakovana in zanimiva "tura", ki so jo poimenovali "Eleven Cities Pubtour". To je bilo kolovratenje skozi enajst pubov, ki je trajalo pozno v noč.

Sedmi dan je bil najbolj umirjen, saj smo se udeležili dveh predavanj o razlikah in podobnostih med evropskimi manjšinami.

Osmi dan je bil posvečen slikarstvu. Sedli smo pred bela platna in poslušali razlago ter napotke slikarke Idse Wittemsuma. Nato smo morali tudi sami kaj ustvariti. Delo je bilo kar zanimivo, saj smo svoja platna napolnili z abstraktnimi in pisanimi podobami.

Predzadnji dan smo se posvetili "planetariumu" in igranju keatsa, ki je tradicionalni frizijski šport.

Zvečer pa je bila na vrsti zabava z moderno glasbo. Prenočili smo pri gostoljubnih družinah.

Zgodaj zjutraj smo se zopet srečali, se poslovili od naših prijateljev gostiteljev in se napotili proti letališču.

Še sedaj imamo v spominu najpogostejši razgled v Friziji, neskončne zelene travnike, na katerih se pasejo najrazličnejše pasme krav, in seveda visoke mline, ki pa so bili žal večinoma moderni.

S tega srečanja smo odnesli veliko čudovitih vtisov, informacij in novih prijateljstev. Upam, da so bili tudi Frizijci veseli našega obiska in da bomo ohranili lepe stike še naprej.

V ZADNJI ŠTEVILKI REVIJE MLADIKA

AKTUALNE TEME

Med bralce je spet prišla nova številka tržaške revije Mladika. Izdaja nosi številko 6 in kaže na mesec avgust, pa čeprav to ni 6. številka (Mladika izhaja tudi v dvojnih številkah) in smo že v drugi polovici septembra. Sicer pa nas platnica s fotografskim posnetkom reke Koritnice spominja na končano poletje.

Uvodnik z naslovom *Upravičena pričakovanja* je posvečen analizi dosedanjega delovanja vladajoče desnosredinske koalicije na državni in krajevni ravni. Analiza uvodničarja ni pozitivna, saj "v manjšini in njenih ustanovah prevladujejo občutki zmedenosti in vznemirjenosti". Za tako oceno je več dokazov: odsotnost znakov pripravljenosti izvajanja zaščitnega zakona, še vedno nerešeno vprašanje finančnega kritja za manjšinske ustanove, revanšistični odnos do manjšine, ki je "kriva", da se je na zadnjih volitvah opredelila za levosredinsko koalicijo, nasedanje "sebičnim posameznikom, ki si na koži manjšinske skupnosti skušajo ustvariti lasten vplivni prostor", ne nazadnje tudi napadalnejša politika do Slovenije. Tako politiko po pisanju uvodničarja podpira del Trsta, "ki se še ni zavedel, da zapravlja zadnje priložnosti, ko bi lahko začel igrati novo vlogo v prihodnji fazi prodiranja zahodne in italijanske ekonomije na vzhod. Toda mržnja do Slovencev je močnejša od ambicije postati veliki in pomembnejši."

Do izraza prihaja tudi namen načeti enotnost manjšine, pri čemer je nujno, da se ne naseda poskusom rušenja enotne volje po zagotovitvi normalnih razmer, ki morajo manjšini zagotoviti obstoj in razvoj. Toliko o uvodniku, ki je, kot veleva običaj pri Mladiki, praviloma nepodpisan kot izraz mnenja uredništva.

V nadaljevanju si lahko preberemo več zanimivih zapisov. Začnimo pri noveli Marjana Marinška z naslovom *Tovarišica Samara*, ki je prejela tretjo nagrado na zadnjem literarnem natečaju Mladike. Novela pripoveduje o mladi učiteljici Samari in njenih "podvigih" v vaški šoli in vasi. Rubrika *Poletno branje*, ki sta jo tudi tokrat lepo uredili Liljana Filipčič Corva in Nadja Roncelli, je spet v celoti posvečena potopisu Vide Valenčič, kjer avtorica podaja svoje doživljanje Armenije, "lepe, komplicirane ženske". 13. nadaljevanje pripovedovanja Petra Merkuja *Iz spominov na starše* je tokrat posvečeno doživljanju druge svetovne vojne zlasti v luči pomanjkanja živil in obutve, kar se kaže tako prek razmer v taborišču na Rabu kot tudi prek uvedbe t.i. "kart", ki se jih starejši ljudje prav dobro spominjajo. Drugi svetovni vojni je posvečena tudi rubrika *Iz arhivov in predalov*, za katero je avtor Ivo Jevnikar prispeval tretje nadaljevanje pripovedovanja zgodbe o nesrečnem primorskem padalcu Lojzetu Sivcu. Dragoceno pričevanje o naši polpretekli zgodovini predstavljajo spomini Justa Lavrenčiča, dolgoletnega organista in pevovodje na Katinari, ki jih je za Mladiko prispeval Drago Štoka. Tudi nova evropska valuta je že pred uradnim nastopom in bo začela zanimati tudi numizmatične navdušence: o tem piše Mitja Petaros.

Sicer objavlja Mladika tudi tokrat več literarnih ocen izpod peresa Neve Zaghet, Ester Sferco in A.R., izostali pa nista niti tradicionalni rubriki *Antena* in *Mogoče vas bi zanimalo zvedeti, da...* Objavljenih je tudi nekaj pesmi Katarine Fistrovič in Vladimira Kosa. Tudi tokrat je izšla mladinska priloga Rast. Ker so jo snovali še v poletnem času, je, kot pravijo sami uredniki, njena vsebina precej lahkotna: namesto uvodnika se Rast posveča napovedim horoskopa za prihodnje delovno leto za nekatere znane mlade zamejske osebnosti. Prostor ima seveda tudi delovanje Mladih v odkrivanju skupnih poti in Slovenskega kulturnega kluba s posebnim ozirom na 11. Drago mladih (o njej piše Breda Susič) in na poletno izmenjavo v Friziji (o tem piše Erika Sancin), pa še glasbeni oceni Ivane Mahnič in Petra Jevnikarja, poročilo Erike Hrovatin o medmanjšinskem sodelovanju, ocena Dnevnika Bridget Jones in objavljanje odlomkov novele *V jugendstilu*, ki so jo napisali David Bandelli, Peter Gus in Matjaž Klemše in zanjo prejeli nagrado publike na letošnjem literarnem natečaju SKK.

NL

novo pri Goriški Mohorjevi družbi

Izbor štirinajstih kronološko razporejenih prispevkov osvetljuje besedila in like, ki so skozi stoletja zaznamovali goriški kulturni prostor.

LOJZKA BRATUŽ

IZ GORIŠKE PRETEKLOSTI

1851 2001 MOHORJEVA

Ta knjiga je izdana v počastitev 150. obletnice ustanovitve Društva sv. Mohorja.

Mohorjeva Celovec · Mohorjeva družba Celje · Goriška Mohorjeva družba

SALONIT ANHOVO 80+

SALONIT ANHOVO SPOROČA IN SE ZAHVALJUJE NEKDANJIM DELAVCEM IN USLUŽBENCEM DANAŠNJE INDUSTRIJE GRADBENIH MATERIALOV

Vse naše nekdanje zaposlene, ki danes živijo v Italiji, obveščamo, da je Salonit Anhovo, d.d. dosegel častitljivo 80. obletnico obstoja in neprekinjenega delovanja. Hvaležni smo za prispevek, ki ste ga tudi vi, nekdanji zaposleni v tem gigantu, dali k rasti in vzponu te današnje, v slovenskem merilu največje industrije cementa in gradbenih materialov.

Sporočamo, da je naša družba skupaj z drugimi družbami, ki tvorijo insdustrijo Salonit Anhovo, danes v slovenski lasti, dosegamo velike uspehe, prestrukturirali smo proizvodne programe, sanirali smo okolje in statusno preoblikovali podjetje v delniško družbo. Povezujemo se tudi s proizvajalci gradbenih materialov v slovenskem prostoru in v tujini. Veliko cementa in drugih izdelkov izvažamo v tujino, tudi v Italijo, tako da ima industrijski kompleks Salonit Anhovo velike možnosti in perspektive za nadaljnjo rast in razvoj, ki sta pomembna tudi za razvoj krajev ter športnih, kulturnih in ljubiteljskih dejavnosti celotne srednje Soške doline.

Ob 80. obletnici vas vabimo, da stopite z nami v stik tudi tisti, za katere nimamo v arhivih več naslovov oziroma pravih naslovov. Vabimo vas, da nas pokličete v tajništvo uprave podjetja v Anhovem **na telefonsko številko 00 386 5 39 21 211**. Veseli bomo vašega klica ali obiska po predhodni najavi!

ŠTIPENDIJE SKLADA "D. SARDOČ"

Upravni odbor Sklada "D.Sardoč" razpisuje natečaj za dodelitev sledečih štipendij:

- pet štipendij v znesku milijon lir za učence Zavoda za slovensko izobraževanje. Prošnji morata biti priložena družinski list in davčna prijava vseh družinskih članov.
- pet štipendij v znesku dva milijona in petsto tisoč lir za univerzitetne študente. Prošnji morajo biti priloženi sledeči dokumenti: fotokopija univerzitetne knjižice z učnim načrtom in izidi opravljenih izpitov, družinski list in davčna prijava vseh družinskih članov.
- s prispevkom družbe Mipot s.p.a. - Krmin se podeljuje štipendija v znesku dva milijona in petsto tisoč lir za študente fakultet inženirstva, kemije in fizike. Prošnji morajo biti priloženi sledeči dokumenti: fotokopija univerzitetne knjižice z učnim načrtom in izidi opravljenih izpitov, družinski list in davčna prijava vseh družinskih članov.
- štipendija v znesku pet milijonov lir, za podiplomski študij ali specializacijo. Prošnji morajo biti priloženi sledeči dokumenti: potrdilo o opravljenem univerzitetnem študiju s končno oceno, družinski list in davčna prijava vseh družinskih članov.
- z namenom ohranjanja lika dr. Dorčeta Sardoča bo sklad dodelil štipendijo v znesku treh milijonov lir za raziskavo v okviru diplomskega ali podiplomskega študija na temo "Protifašistično in protiokupatorsko delovanje primorskih ljudi". Kandidati naj v prošnji navedejo osnovne okvire raziskave ter priložijo dokumente o opravljenem študiju, družinski list in davčno prijavo vseh družinskih članov.

V prošnjah morajo biti navedeni podatki o drugih prejetih štipendijah in podatki bančnega računa, na katerega bo štipendija nakazana. Pri dodelitvi štipendij bo upravni odbor upošteval predvsem študijske uspehe in potrebe prosilcev; na osnovi 5. člena statuta sklada bodo štipendije dodeljene do 15. novembra 2001. Za vse potrebne informacije so na razpolago člani odbora Boris Peric (048132545), Zdravko Custrin (0481387310), Vera Tuta Ban (040299632) in Karlo Černic (048178100). Zainteresirani naj dostavijo prošnje do 20. oktobra 2001 v zaprti ovojnici na sledeči naslov:

SKLAD - FONDAZIONE D. SARDOČ C/O Studio Legale - Odvetniška pisarna SANZIN, ulica Diaz št. 11, Gorica.